

CRONICA

SĂPTĂMINAL POLITIC-SOCIAL-CULTURAL • ANUL VI • Nr. 30 (285) • SÎMBĂTĂ 24 VII 1971 • 12 PAGINI 1 LEU

CUVÎNTUL NOSTRU SCRIS-CUVÎNT AL PARTIDULUI

Ne aflăm sub puternica impresie produsă de indicațiile pe care totașul Nicolae Ceaușescu le-a dat recent, privind activitatea politico-ideologică.

Firesc, din bogăția de idei a acestor indicații, nouă ne atrag atenția în primul rînd cele care se referă la profesia responsabilă a scrisului.

În accepția lui superioară, cuvîntul scris înseamnă umanitate plus timp, înseamnă forță colosală capabilă să ridice sau să surpe, înseamnă ascutime a spîritului și comunicare afectuoasă.

În esența lui supremă, cuvîntul scris a punctat secolele, semnificativ ca însăși istoria. Umbra creionului, urma cernelei, stropul de tuș — cuvîntul scris a devenit sinteză atunci cînd cel mai de seamă argument al său s-a numit pur și simplu sinceritate.

Fără îndoială, valorile de pînă acum ale cuvîntului scris rămîn la rangul lor firesc de veșnicie. Dar noi, oamenii prezentului românesc, adăogăm noțiunii caracterelor epocii socialiste pe care o trăim și pentru care muncim, ne manifestăm față de cuvîntul scris astăzi și aici într-un singur fel, fără echivocuri și fără alternative.

Poate că niciodată ponderea socială a cuvîntului scris nu a fost atît de evidentă ca acum. În România țară care a optat definitiv și fructuos pentru comunism, literele trebuie să fie expresia curentă a acestei opțiuni.

E vorba, în fond, de cea mai elevată dovadă de utilitate și de atribuție partinică. Este, în fond, vorba de sarcina pe care comunistul gazetar sau scriitor o are de îndeplinit în ambianța eferescentă a societății noastre.

Presa comunistă poartă girul unanimității. Este ceea ce îi crează un loc aparte, de prestigiu, în ansamblul presei mondiale contemporane. Operativă în informare, dar lipsită de artificii senzației de prost gust, ritmică, dinamică, presa comunistă este în primul rînd purtătoare de cuvînt a unei colectivități umane care înfăptuiește cea mai dreaptă dintre ordnări, cea mai dorită societate. Puterea de analiză a presei comuniste, capacitatea ei de prognoză, prezența ei nemijlocită și continuă în miezul tuturor problemelor care interesează și animă poporul nostru, fac înacceptabilă apariția oricărei concepții în afara programului ideologic al partidului.

Particularizînd, presa literară trebuie să devină o tribună a frumosului, o expresie a spiritualității comuniste, nimic altceva decît o pledoarie neîntreruptă în favoarea unei arte de înaltă ținută artistică, accesibilă și militantă în cel mai nobil sens. Au constituit apariții cu totul ilogice în presa noastră literară a anumitor manifestări ale incoerenței și confuziei, a unei suite de imitații sterile față de unele mode fără viabilitate și fără adeziunea gustului public. „Critica literar-artistică trebuie să fie o critică comunistă, gazetele și revistele literare trebuie să fie în întregime comuniste”. Spusele secretarului general al partidului jalonează cu înțelepciune și franchețe evoluția cuvîntului scris. „Presa este un instrument al partidului și trebuie să servească răspîndirii politicii partidului în toate domeniile de activitate — inclusiv în cel literar și artistic”.

Descoperim aici propria noastră mărturisire, propriul nostru ideal partinic, civic și profesional, descifrăm aici profunda substanță a cuvîntului nostru scris — cuvînt al partidului.

„CRONICA”

P. HARTOPEANU :

„Case la Sighișoara”

odă lui Vasile Alecsandri

Viu în cugete trăiești,
Pe pămîntul României,
Bard slăvit de la Mircești
Veșnic rege-al poeziei..

Printre-ai neamului eroi
Te înalți fără pereche.
Zidurile noastre noi
Cresc pe temelii-ți veche.

Ai lovit în tot ce-i rău
Și în jugul ce doboară,
Retrezind cu versul tău
Sfînta dragoste de țară.

Cu avînt și drag nespun,
Ca prin veacuri să răsune
Lira ta drept scut ai pus
La hotarele străbune.

Și făcînd sub cumpeni pași,
Și-n tumult de alte neamuri
Proslăvit-ai pe ostași
Și vitezele lor flamuri.

Unui falnic viitor
Închinat-ai totu-n viață,
Cu încredere-n popor
Și în soarta lui măreață.

Cit pe lume ne-om mindri
Că sintem pe noi stăpîni
O, Vasile Alecsandri,
Te-om cinsti noi, toți românii.

Bard slăvit de la Mircești,
Veșnic rege-al poeziei
Viu în cugete trăiești
Pe pămîntul României.

GEORGE LESNEA

ALECSANDRI ÎN EPOCĂ

Dintre scriitorii reprezentativi, de dinainte de Eminescu, nici unul nu s-a bucurat de o înțelegere mai largă decît aceea pe care românii de peste munți i-au acordat-o lui Alecsandri. Faptul trebuie explicat prin patriotismul cald al marelui poet, prin preocupările sale multiple, prin limba accesibilă și prin marele rol pe care l-a îndeplinit în crearea teatrului românesc.

În calitate de reprezentant strălucit al ideilor patruzeciști și de militant pentru unire, acțiunile întreprinse de el au depășit preocupările celor două țări românești, a căror soartă avea să se hotărască la 24 ianuarie 1859. Ele stîrneau un interes deosebit și în sufletele transilvanilor care nu rămîneau indiferenți la frămîntările de aici.

Este de presupus că unii dintre dascălii maramureșeni ai lui Alecsandri, călugărul Gherman Vida, care tipărea, la Buda, în 1833, o Gramatică practică româno-franțoză, a fost printre cei dintîi care au inițiat pe scriitorul de mai tîrziu în problemele Transilvaniei. Gherman Vida aducea cu el, în Moldova, manuscrisul „Hronice” lui Șincai, a cărei primă ediție (fragmentară!) avea să apară la Iași, în anul 1843.

Istoria pentru începutul românilor în Dacia, a lui Petru Major, de care vorbește atît C. Negruzzi cit și Kogălniceanu, și care se publica în a doua ediție (1834), prin grija unui moldovean, i-a fost, cu siguranță, cunoscută și lui.

Vorbînd despre rolul pe care Alecsandri l-a avut în dezvoltarea României moderne, G. Ibrăileanu spunea, printre altele: „Opera sa este, pînă

la 1860 și uneori și după aceea, strîns legată de evenimentele importante ale țării. Ea nu se poate studia decît în legătură cu istoria contemporană. Această multilateralitate, aceeași universalitate a preocupării, a activității și a operei sale, este mărimea lui Alecsandri. La orice răsplată a istoriei și a culturii române din o bună parte a veacului trecut, îl găsești pe Alecsandri. Din cei 100 de ani de cultură și literatură modernă română, Alecsandri domină aproape cincizeci, de la 1840, cînd apare pe scenă, pînă la 1890, cînd moare” (Note și impresii, Iași, 1920, p. 176-177).

Publicul românesc din Transilvania a recepționat cam în aceeași vreme cu moldovenii și muntenii opera lui Alecsandri. Se știe că poezia „Deșteptarea României”, intitulată, inițial, „Cătră români”, a fost publicată, mai întîi, la Brașov, în foi volante și produsă imediat, în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, în mai 1848. Pe lingă „ediția” românească, poezia a fost difuzată, tot pe foi volante, și în limba germană. Ea lipsește din prima ediție a „Doinelor” și explicația a dat-o scriitorul însuși; tipărit la Paris, volumul respectiv trebuia să treacă, în drumul spre țară, prin Austria.

Publicarea poeziei citate, la Brașov, nu prezintă un caz singular. Poetul a mai tipărit acolo și „Sentinela română”, cea mai populară dintre toate lucrările sale, — în Transilvania, recitată la toate șezătorile literare și la sărbătorile naționale pînă în preajma celui de al doilea război mondial. La

GAVRIL ISTRATE

(continuare în pag. 9-a)

„Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărânie, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Sintem pentru diversitatea de stiluri și forme în direcția literar-artistică. Dar, așa cum am spus și mai înainte, concepția ideologică trebuie să fie una singură — ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens sintem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață”.

NICOLAE CEAUȘESCU

PREȚIOS TEZAU DE ÎNVĂȚĂMINTE

Am învățat de la Alexandri și Eminescu, de la Creangă și Sadoveanu, să descopăr în geografia spirituală a acestui popor sentimentele înalte, incandescente, de dragoste și de omenie.

Fîntînă de apă vie mi-a fost visul generației mele, care a crezut cu toată puterea minții în înfăptuirea acestui prezent luminos. Cuvîntul scris mi-a fost de la începuturi investit cu răspunderea pentru omul căruiă mă adresez. Acest om, cititorul, știe să discearnă artificialul de autentic. Intre temporal și etern, se produce radiația adevăratei opere de artă. Cuvîntul, cîntecul, linia, culoarea, trecute prin cîtezanta inspirată a creatorului, pot modela sufletul uman, pot revoluționa conștiința.

Umanismul socialist preconizează un om integral: scriitorul are în obiectivul

creației sale omul, omul însetat de autodepășire, muncind conștient în vederea armonizării laturii individuale cu cea socială a existenței sale.

În acest climat moral al socialismului, în această unitate morală, ca scriitor, am sentimentul unui integral acord lăuntric cu esența realității. Cuvintele tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, sînt un prețios tezaur de învățăminte ce-mi luminează gîndirea și mîntirea.

Emoția și mîndria că fac parte din frontul larg al scrisului contemporan își vor găsi expresia în noile poeme pe care le voi scrie, poeme inspirate de la izvoarele vieții, întorcîndu-se ca o ofrandă de tandafiri, constructorilor acestei vieți luminoase.

GEORGE LESNEA

Laureat al Premiului de Stat

DATORIA SUPREMĂ A SCRITORULUI

Din multitudinea de idei creatoare cuprinse în *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și culturale-educative*, se desprinde cu claritate și aceea că scriitorul, ca membru activ al societății în care trăiește și față de care are multiple îndatoriri, trebuie să manifeste, în întreaga sa activitate, un înalt spirit de exigență partinică, de combativitate și principialitate marxist-leninistă. Este un adevăr pe care scriitorii și-l însușesc fără rezerve.

În acest context, cînd societatea are nevoie de rezolvarea unui întreg complex de probleme vitale, cînd nu avem timp și nici dreptul să ne ocupăm de ceea ce nu este legat nemijlocit de aceste probleme, cînd dorim să trăim, de la un an la altul, într-un chip nou dezvoltat pe spirala societății socialiste multilaterale dezvoltate, și de aceea spunem că numai omul care ne ajută să trăim astfel, folosind toate mijloacele care le are la dispoziție numai acest om este un militant pe tărîmul vieții, al științei sau al literaturii, datorită celor care muncim cu condeul se conturează cu cea mai mare claritate: sporirea eforturilor pentru a înțelege semnificația fiecărei pulsații a vieții sociale, mărșă luptei clasei muncitoare condusă de partid, sensurile majore către care țintește întregul nostru popor. Într-un cuvînt, folosind fiecare glasul propriu, să scriem „cu singele inimii și cu seva nervilor noștri”, nu înainte însă, de aprofundarea cauzelor, de sesizarea legăturii strînse dintre fenomene.

De altfel întreaga noastră tradiție literară, prin operele ei capitale, ne dovedește cu prisosință că scriitorii români au fost dintotdeauna luptători pe tărîmul ideilor înaintate, consecvenți în datoria de a trezi în semenii lor simțămîntele și conștiința nevoilor arzătoare ale națiunii, și care, niciodată, nu au fost confundați cu acei „făcători” de literatură, cu acei paraziti care nu fac altceva decît să distreze pe alți paraziti.

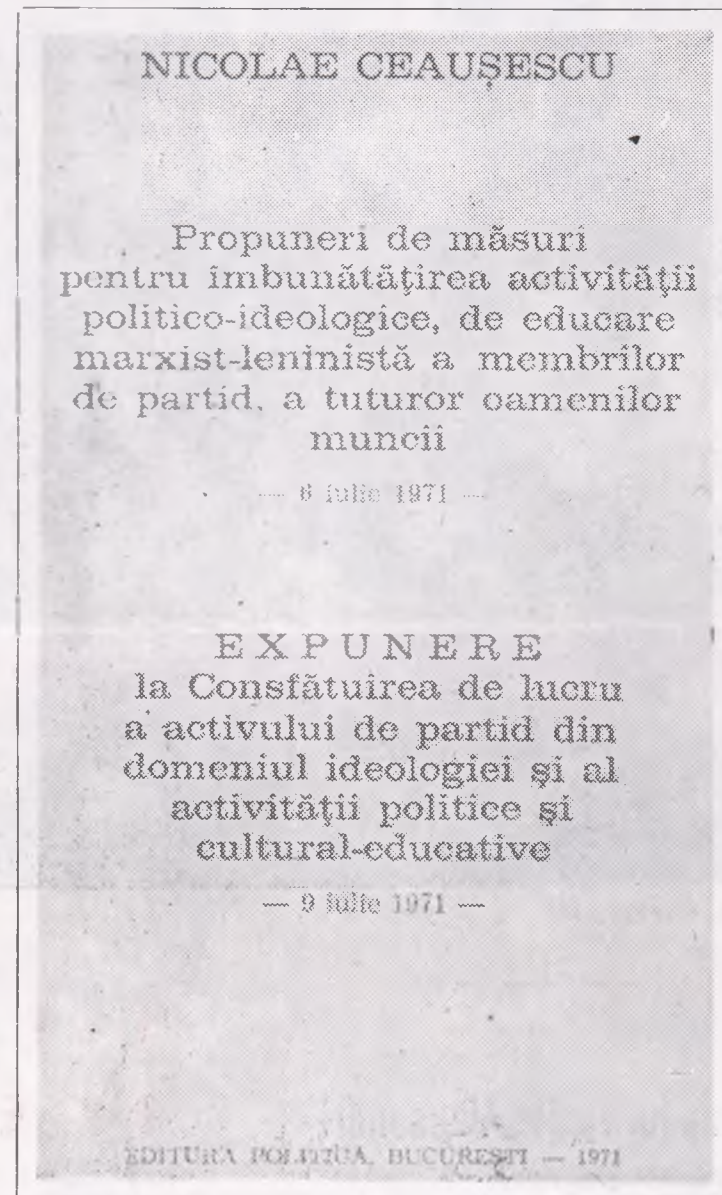
Este vorba, desigur, de îndeplinirea unei sarcini dificile care implică astăzi, mai mult ca oricînd, așa cum reiese cu claritate și din indicațiile documentelor de partid, situarea fermă a scriitorilor la nivelul celei mai înalte concepții despre lume a timpului nostru, concepția marxist-leninistă. Activitatea noastră scriitoricească de pînă acum cu împlinirile și neîmplinirile ei, ne-a dovedit că nu este suficient să sesizăm și să fixăm fenomenul de viață, ci să-i și pătrundem semnificația.

A încerca astăzi, în societatea noastră unde munca, eroismul, patriotismul sau încrederea în viața prezentă și viitoare se află la loc de mare cinste, să faci apologia pesimizmului, spre exemplu, ni se pare nu numai o sofisticărie, ci o neghiobie, pur și simplu. Asemenea „scrieri” vin să strice dispoziția celorlalți confrăți și în primul rînd a cititorilor prin afixarea ostentativă a unor fantome fără identitate, nefixate în timp și spațiu, aureolate cu falsul titlu de „eroi” ce lîncezesc în plictiseală. Cititorul cit de cit avizat, refuză asemenea pagini încercate, tot după afirmațiile unor critici, de „farmecul nebulozității”.

„Cititorul român a crezut, în primul rînd, în eroul activ care trăiește în mijlocul oamenilor, se agită împreună cu mulțimea care își cultivă și își încordează într-un fel sau altul, pentru o cauză demnă de stimă, toate resursele minții și energiei sale. „Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului”, a spus tovarășul Nicolae Ceaușescu, „și

se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărânie, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii”. Reținînd cu toată atenția această indicație fermă, plină de realism, nu ne rămîne decît să ne îndeplinim datoria de scriitori comunisti, de slujitori ai poporului din care ne-am născut.

DUMITRU IGNEA

VAST PROGRAM DE EDUCAȚIE COMUNISTĂ

Document de excepțională însemnătate teoretică și practică, *Expunerea amplă și deosebit de substanțială prin fondul ei ideatic făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru, din primă jumătate a lunii iulie, a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și culturale-educative*, constituie evident o reală și extrem de prețioasă contribuție în lupta noastră a tuturor pentru desăvîșirea personalității umane, pentru crearea unui om cu adevărat nou, demn de epoca socialismului. Ca unul care am avut norocul și cinstea ca, imediat după 23 August 1944, să activez în cadrul presei cotidiene și apoi în cel al presei literare, trăind o perioadă de însuflețitor romantism revoluționar încă de-atunci, am observat că partidul nostru comunist a militat și a știut în-

totdeauna să învingă greutățile de tot felul, lichidînd cu intransigență lipsurile, greșelile și abuzurile care în procesul edificării socialiste s-au putut petrece și asigurînd din ce în ce cu mai multă fermitate făurirea cu succes a unei societăți noi, în spiritul triumfător al învățaturii marxist-leniniste.

De altminteri, dezbaterile cu activul de partid și în genere cu toți comunistii, cu oamenii muncii, în legătură cu problemele cardinale de ordin politico-ideologic, economic, social-cultural etc. au devenit, de o bucată de vreme încoace, o tradiție în munca noastră mereu consolidată în procesul desfășurării ei de atenție permanentă și grija părintească pe care partidul le acordă mersului nostru biruitor înaintea. În numele conștiinței mele patriotice, mă simt, ca scriitor comunist,

total identificat cu ideile. Expunerii făcute de secretarul general al partidului nostru și sînt convins că îndemnul și indicațiile sale înțelepte referitoare la realizările unei creații literare majore și durabile, în stare să contribuie la elevarea spirituală a cetățenilor noștri, la continua dezvoltare a gustului lor artistic, la satisfacerea trebuințelor și exigențelor lor estetice și, în general la educația comunistă, nu vor întîrzi să-și arate roadele pe care le dorim din tot sufletul cu toții.

Există, de bună seamă, în această direcție, realizări importante care s-au înregistrat și pînă acum, dar sînt destule de dus la îndeplinire. Din acest punct de vedere, programul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu privind formarea multilaterală, ideologică, etică și culturală a omului societății noastre se remarcă printr-o înaltă principialitate și ne oferă o largă viziune sintetică, constituind o chintesență limpede și matură a experienței înaintate a anilor noștri, ai socialismului, a căror flacără interioară, dinamică, a fost și este spiritul revoluționar, partinic.

A devenit clar pentru fiecare dintre noi că arta și cultura nu pot să aparțină doar unui cerc de așa-zisi inițiați care oficiază într-un jargon restrîns ori de-a dreptul enigmatic, fiindcă valorile estetice nu sînt niște simple entități eterice sau celeste fără nici o contingentă cu viața reală, cu socialul după cum diversitatea nu e deloc sinonimă cu harababura eclectică în care să se poată în-

globa orice, chiar și asocialul sau chiar antisocialul, ca să nu mai vorbim de diferiți termeni și interpretări estetice bizare cu înțeles întors care, din păcate, mai au a creditare în unele zone obscure ale criticii noastre literare, ceea ce explică, desigur, sterilitatea unor false experiențe și căutări vane din anumite scrieri în versuri sau în proză ale literaturii noastre.

Positiv, departe vazător, programul adresează, în mod implicit și o ascuțită și principială critică trasind misiunea ideologiei, a culturii și a artei noi în combaterea necruțătoare a lucrărilor difuze și confuze, străine realităților noastre și modului nostru de a fi, de a simți și de a gîndi, știut fiind că criteriile estetice, valoarea, diversitatea etc. trebuie să se subsumeze unor idealuri și îndatoriri de prim ordin care au ca scop suprem făurirea unui tip de om superior, comunist.

Desigur, ideile prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu ca și rodnică lor dezbateri și aprobare publică trec și mult dincolo de sfera creației literare și artistice, ele cuprinzînd în mod firesc întreaga activitate culturală a țării și punînd un accent aparte pe educația tineretului și cea a întregului popor.

Nu încapă îndoială că rezolvarea problemelor acestora va duce la obținerea unor noi victorii ale prezentului și mai ales ale viitorului nostru socialist.

ION ISTRATI

MILITÎND PENTRU O ARTĂ ANGAJATĂ

Destin individual, creatorul nu se poate claustra în zonele efemerului, în afara fluxului dinamic al societății, ci tinde a deveni un mesager al cetății. Crezul său se apropie de-o stea dublă: una fiind speranța în a deveni atitudine majoră, cealaltă desemnînd vocația existenței. Partidul îi însușește dragostea reală ce implică curaj civic în cuprinderea problemelor noii structuri sociale.

Meditînd în adîncime dialectica epocii, perspectivele visului ni se relevă în incandescentă viziune. Din spațiul său interior, creatorul exclude contemplarea sterilă. Talentul va recepta marile bucurii ale omului. Optimismul epocii trebuie perceput în ceea ce are vital, înnoitor. Artă, prin noblețea sa, este o forță materială ce propagă virtuțile umane. Literatura trebuie să însoțească fidel istoria, uneori s-o ia înaintea istoriei, scoțînd în evidență ceea ce constituie dinamica prezentului, germenii viitorului. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată în *Expunerea făcută la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și culturale-educative*: Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste,

comuniste. Sintem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimare a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață. În conștiința creatorului, din adîncile confruntări se naște respectul și dragostea pentru popor și pentru partid. Atunci ochii poetului vorbesc cu lumina lor în fața marelui nostru dascăl, înțelept, lucid, exigent, generos, mereu renăscîndu-ne lăuntrică ființă.

Militînd pentru o artă angajată, situată ferm pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste, partidul s-a pronunțat pentru o largă diversitate de stiluri: „Prin forme și stiluri variate de expresie, artă trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă”. În acest climat moral — care înseamnă unitatea morală, — scriitorul contemporan are sentimentul unui integral acord. Frumoasele versuri ale poetului Nicolae Labiș își sună, într-o muzică gravă, caratele de aur:

„Trăim în miezul unui er aprins
Și-i dăm a-nsflețirii noastre
tamă.
Cei ce nu ard dezlănțuiți cu noi
În flăcările noastre se
destramă”.

HORIA ZILIERU

convorbirile Cronicii
cu Acad. Iuliu Nițulescu despre:

FIZIOLOGIA ARTEI ȘI A SNOBISMULUI

mult sau mai puțin imagine. Nu pun prin aceasta în discuție fondul de gândire, ci acordarea priorității unor combinații, pe cât se poate inedite și gratuite.

— Există totuși o fiziologie a artei care nu poate fi negată!

— Exact! Pictura, de pildă, a fost dintotdeauna expresia unui dar special — eidetism — și anume a capacității de a analiza și mai ales reține imagini vizuale. Acesta era în primul rând fondul talentului plastic, pe care puțini îl aveau (pictorii), dar pe care toată lumea îl prețuia. La fel urechea muzicală are calitățile ei proprii și darul de a recunoaște și memora regularitatea și armonia unor anumite vibrații sonore. Însăși fiziologia sistemului nervos se bazează pe anumite vibrații cu ritm dat. Cred de altfel că în plăcerea ascultării unei arii sau a unei opere muzicale, această regularitate a vibrațiilor, care induce o regularitate funcțională fiziologică, joacă un rol decisiv. Or, am impresia că, în unele tendințe actuale, pictorii renunță tocmai la esența calităților artistice proprii, iar muzicanții, compozitorii — la esența calităților urechii proprii. Și unii și alții se întemeiază, în primul rând, pe inteligența combinațiilor. Poate nu exact cu acest sens, dar ca o simplă imagine ilustrativă a acestei maniere de joc al imaginației, aș cita titlul bine cunoscut al volumului „Cuvinte potrivite” de Tudor Arghezi.

— Să însemne oare că nu vă place Arghezi?

— Nu înseamnă de loc că nu-mi place Arghezi. La el nu a fost numai o simplă potriveală. La el a fost doar o imagine glumească, de aparentă autocritică, dar se poate aplica unor tendințe mai generale, care folosesc potriveala fără fondul artistic superior al lui Arghezi.

— E vorba de impostură?

— Nu neapărat. Uneori diferența este de la artă la meșteșug. Artă modernă prețuiește omul „deștept”. Să considerăm oare că vine rindul creatorilor care se bazează pe matematică, precum Xenakis? Nu cred.

— Exceptând extravaganțele, cuceririle gândirii umane sînt totuși încorporate în mod firesc gândirii poetice, faptului de artă în general.

— Nu vreau să spun că n-a existat întotdeauna o poezie filozofică. Dar Eminescu, spre exemplu, n-a urmărit realizarea unui algoritm poetic pentru o concepție filozofică, ci de a face sensibilă, de a da o expresie vie și pătrunzătoare unor gânduri. Evident, gândirea, ideea, nu pot și nu trebuie excluse din poezie, dar ele nu trebuie să devină pretext pentru jocuri gratuite, care se dispensează de profunzimea sentimentelor, abandonînd însăși modalitatea specifică de comunicare a artei. Firește, artistul a scris întâi pentru el și-apoi pentru alții. Dar nu s-a considerat niciodată străin de înțelegerea celor din jur. După cum se știe, încercările unor creatori iau, de multe ori, aspectul unor jocuri ale inteligenței — rebusuri plastice sau șarade literare. Asta nu înseamnă că asemenea rebusuri și șarade nu sînt propuse să fie dezlegate. Dar ele depășesc ceea ce a însemnat întotdeauna transmisia și vibrarea emotivă, artistică.

Așadar, pe o parte, se poate nota tendința spre joc intelectual a creației artistice iar, pe de altă parte, printr-un fel de negație a negației, apare și tendința negării lucidității raționale și, drept corolar, prețuirea iraționalului, absurdului, haoticului, subconștientului dezordonat, care tind să se întoarcă la fenomene emotive, dar, aș crede eu, lipsite de caracteristica esențială a artei, care presupune ordine, armonie, stăpînire a vieții sufletești.

— O anchetă, pe care am efectuat-o în urmă cu doi-trei ani, publicată în „Iașul literar”, marca masiva aderență a tinerilor la valorile clasice ale literaturii noastre. Din 211 elevi și studenți chestionați asupra preferințelor lor literare, răspunsurile situau pe primul loc pe Eminescu (111 puncte), urmat de scriitorii noștri clasici — Caragiale, Alecsandri, Coșbuc, Creangă, Slavici (în jur de 70 puncte), lista continuînd cu Dumas, Jules Verne, Balzac, Flaubert, pentru a înscris în dreptul unor foarte en vogue (pe atunci) scriitori moderni doar câteva puncte. Desigur, nu e vorba de o ierarhizare absolută, ci de una relativă, în care, evident, Topfceanu îl depășește în popularitate pe Arghezi... Și totuși, contradicția dintre asemenea aprecieri ale cititorilor și cele ale unei exegeze critice, nu arareori sofisticate, snoabe, apărea cu evidență. Ca să nu mai vorbim de unele „glorii” efemere, mult și cu prețiozitate discutate de critică, dar fără ecou real în conștiința cititorilor. Deși, din snobism, unii mai mîmău, totuși, oarecare interes față de ele...

— Aș preciza, mai întâi, că tot ce am vorbit pînă acum presupune tendințe plecate din dorința sinceră de înnoire, pe care unii din noi, cei mai bătrîni, nu sîntem, poate, în măsură să le apreciem în toate potențele lor de valoare viitoare. Am exclus din discuție însă reaua credință și impostura care, amîndouă, găsesc, din păcate, în înnoirile acestea modernizante un câmp foarte propice ca să

prospereze. Snobismul a constituit totdeauna o pretenție superficială, lipsită de fond, diferind după stilul de viață și gândirea epocii. Există și astăzi snobism, generat de influențe decadente. Snobismul are trăsături esențiale — imitația, moda, tirania formei — și în sensul acesta trebuie combătut ca nepotrivit și chiar nociv pentru o cultură sănătoasă, constructivă. Să ne amintim cum îl ironizează Alecsandri pe nepotul Iorgu venit tocmăi de la „academiile din Sadagura”.

— Ar trebui atunci să ne întrebăm care sînt caracteristicile unui autentic fapt de artă, ale unui autentic fapt de cultură.

— Cultură înseamnă, prin însuși sensul cuvîntului, tendința spre perfecționare. În cazul de față, spre desăvîșirea și asigurarea tot mai deplină a fericii umane. Orice creație, științifică, intelectuală, artistică — e, pe de o parte, rezultatul respectivei etape culturale, pe de alta, ea pregătește și contribuie la etapa superioară. Un act de creație lipsit de această finalitate este lipsit de orice sens, de orice sens social în primul rînd. Tocmai de aceea, încercarea de a explica și înțelege clar mersul vieții sau creației artistice moderne nu este, pentru un adevărat intelectual, numai o simplă curiozitate gratuită, ci constituie una din rațiunile existenței sale, a poziției sale militant-cetățenești.

— Cînd ați vorbit despre poeziile lui Alecsandri, ați afirmat că vă plac chiar și versurile sale patriotice. Formularea ar putea avea un sens polemic?

— Eroarea dintotdeauna a fost că s-a considerat a fi posibil să se scrie poezie patriotică și fără talent, doar cu grandilocvență. Pînă și Maioreșcu a trebuit însă să reconsidere critica lui, cînd a fost vorba de poezia patriotică a lui Goga. Eu l-aș adăuga pe Alecsandri. Și nu numai pe el. Chiar și astăzi, cînd evenimentele care le-au ocazionat sînt de mult trecute, citesc cu reală emoție artistică poezii ca „Oda ostașilor români” „Penes Curceanul” sau „Sentinela romană”, care, deși poate cu unele accente convenționale și superficiale, au reale frumuseți de imagine, de limbă și mai ales de elan sugestiv. „Hora Unirii” a avut în epocă semnificația și valoarea unui drapel!

— Ar trebui reconsiderat poate și așaziul idilism al lui Alecsandri, etichetă aplicată cu prea multă ușurință asupra unor dintre poeziile sale. De pildă, „Rodica”, poezie care ne va încanta mereu prin ezuberanța și euritmia ei melodică. De altfel Merimee spunea cîndva că arta este „l'exageration à propos”. Și-atunci, de ce să-i reproșăm lui Alecsandri că a exagerat, zugrăvind-ne un minunat peisaj rustic?

— A descoperi frumuseți în perimetrul existenței noastre, a cînta natura patriei și vigoarea morală a omului simplu. Înregistrarea deosebită a poporului nostru, iată o pornire firească a adevăratului creator de artă. Firește, Alecsandri n-a văzut „neliniștea existențială” a creatorului de artă abstractă. Poate ar trebui, însă, în ce privește arta, să revenim la unele adevăruri elementare. Defectul fiziologiei senzoriale este repede saturație. În „Minunile Sfîntului Sisoe”, Topfceanu ironizează plictisul idilismului vieții din rai, unde sfinții, pentru a-și mai putea procura o plăcere, își cer cite un ghiont și jinduiesc după o ocupație.

Pentru explicarea umora din caracteristicile, pe care le-aș numi decadente, ale creațiilor modernizante apusene, mă gîndesc că o cauză poate fi și tendința, facilitată de mijloacele de comunicare de masă actuale, a consumului abuziv de producții artistice a căror calitate e adeseori discutabilă. Abuzul aduce o tocare senzorială, nevoia de excitații tot mai puternice, și poate explica plăcerea, aș zice antiartistice, pentru stridentă, violentă, zgomot, urît și oroare, care sînt caracteristice unui mare număr de opere moderne. Aceasta nu înseamnă, firește, negarea în bloc a tendințelor artistice contemporane. După cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, „va trebui, desigur, să traducem și în viitor din literatura universală, luînd tot ce este bun, atît din literatura țărilor socialiste, cît și din literatura progresistă din toată lumea. Este multă asemenea literatură și avem nevoie de ea, trebuie să dăm posibilitatea oamenilor noștri să cunoască tot ceea ce este valoros în literatura mondială — dar să nu aducem maculatură, să nu aducem literatură care otrăvește sufletul tineretului nostru”.

— Se impune deci un mai accentuat și avizat spirit de discernămint. Ca să nu mai vorbim de faptul că unele așa zise manifestări de artă „la modă” sînt respinse chiar și de pe poziția unui elementar bun simț.

— Fiind întrebată ce părere are despre muzica modernă, Lola Bobescu a replicat în mod spiritual: „O găsesc foarte interesantă, dar nu știu de ce i se spune muzică!”. Între asemenea creații și opera lui Alecsandri, chiar dacă este considerată de unii desuetă, cum am putea ezita?

— Vă mulțumesc.

AL. I. FRIDUȘ

TEATRUL

ȘI EDUCAREA MASELOR

În toate ramurile de activitate cultural-artistice, măsurile preconizate recent de conducerea partidului și statului nostru prilejuiesc dezbateri a gajate vizind conținutul însuși al relației cu publicul. Latura superioară-educativă a artei este substanțial cercetată într-o serie de articole escalante de persoane ce dovedesc, de altfel, consecvență în părerii, justificînd de pildă și afirmația lui Mihnea Gheorghiu din „Contemporanul”: „Trebuie aici făcută precizarea că au răsănit în tot acest răstimp și alte voci critice, (pe lângă cele conformist-teribiliste — n.r.) acestea juste și consecvente, față de care însă, adeseori, incapacitatea directorială (e vorba de teatre) a manifestat o regretabilă imperiozitate”.

Problema de mare răspundere pentru orientarea și eficiența artistică a teatrului nostru, astăzi, este aceea a repertoriului. Or, criteriile generale de alcătuire a programului unui teatru nu trebuie contrazise de repertoriul cinematografic. În acest sens aflăm un judicios articol al lui Călin Călinescu în „Contemporanul”. Această problemă fundamentală — a repertoriului — este abordată de criticul Dinu Săraru în „Săptămîna”, cu o serie de exemplificări din activitatea teatrelor din București și din restul țării. Nu-i vorba în toate aceste intervenții, de parțialitate sau resentimente, spiritul de răspundere al artistului este dincolo de orice resentiment, și universalitatea trebuie respinsă în orice împrejurare. Însă a privi înțreaga muncă de creație din perspectiva celor cărora, în chip firesc, arta le este adresată, este mai mult decît o datorie: este o condiție a viabilității și a valorii. Teatrul nu poate fi despărțit de publicul său, de acela al epocii și al locului în care el se manifestă. Odată această axiomă înțeleasă și respectată cu toată convingerea, după pilda marilor artiști de totdeauna, problema funcționalității educative a artei este rezolvată în datele ei esențiale.

URARE „ASTREI”

Cu numărul de pe iunie, lunarul politic-social-cultural „Astra” a împlinit cinci ani de apariție.

În acest răstimp, publicația brașoveană s-a afirmat ca o revistă completă, în permanent progres, pînă la a ajunge să atingă înținuta de astăzi. Prioritatea acordată vieții spirituale locale nu împiedică întru nimic orizontul „Astei”, preocupările ei integrîndu-se în aria națională și fiind mereu legate de problemele majore pe plan mondial.

În dorința unei permanente îmbunătățiri, revista încearcă în pragul acestor cinci ani de experiență un sondaj printre cititori, pe care li consideră pe bună dreptate „rațiunea de a fi a revistei”. Iar acestia subliniază fie eleganța ținutei grafice, fie nivelul materialelor, fie „specificitatea” „Astei”...

Revista atrage totuși în primul rînd, prin colaborări de prestigiu solicitate din toată țara (de pildă, în ultimul număr sîmnează Eugen Barbu, Const. Ciopraga, Adrian Marino, Al. Miron, N. Tăutu, V. Drăguș, Nina Cassian, Alex. Ivăsiuc, Ion Pas, Virgil Teodorescu, M. Ungheanu, Val. Gheorghiu, Silviu Iosifescu, Radu Lupan, Mircea Ciobanu etc.), prin varietatea problemelor și a modului lor interesant de prezentare și prin vădite eforturi de ancorare în publicistica solicitatoare.

Tuturor celor care îngrijesc de buna apariție a acestei valoroase reviste (Ion Lunu, Mihai Nadin, Valeria Coliban și binecunoscutul poet Gherghinescu-Vania) le transmitem colegiale felicitări. Iar „Astei” un urcuș demn de cotele carpatine.

...ȘI REVISTEI „ARGEȘ”

Și revista „Argeș” și-a celebrat pun numărul recent apărut cinci ani de e-

xistență. De la tatonările inerente oricărui început, publicația tipărită pe meștegurile de legendă ale meșterului Manole a reușit, în deosebi odată cu apariția seriei noi, să se situeze în prim planul publicisticii românești.

Beneficiind de un valoros colectiv redacțional — di-teșteni prin origine sau prin adopțiune — Argeșul s-a impus ca o revistă receptivă la marile valori ale artei și literaturii, păstrînd întotdeauna un necesar echilibru între valorificarea tezaurului cultural al trecutului și efervescenta crea-tore a timpului nostru. Rămîn, ca un real beneficiu pentru prestigiul revistei, Biblioteca Argeș — în care au apărut, sub îngrijirea poetului Gh. Tomozei, redactorul șef al revistei, texte semnate între alții de Geo Bogza, Nichita Stănescu, Laurențiu Ulici, Dan Rotaru, — Teatrul de hirtie girat de Constantin Dinischiotu și Cezar Ivănescu, ruoricile susținute de acad. Mirron Nicolescu, de criticii Dana Dimitriu, Florin Manolescu, precum și de cîteva excelente pagini de poezie semnate de poeți din întreaga țară.

Avînd exemplul de aleasă ținută etică și estetică al Invățăturilor, Argeșul și-a luat misiunea de a oferi replica actuală a spiritualității acestor locuri, în deplină concordanță cu comandamentele superioare ale societății socialiste. Misiune pe care și-o îndeplinește cu cinste! La acest moment aniversar îi urăm Argeșului viață lungă și succese tot mai mari pe măsura prestigiului pe care și l-a cucerit.

VEȘNIC TÎNĂR...

Reține atenția paginile omagiale din România literară (15 iulie 1971), dedicată lui Vasile Alecsandri, la care colaborează Edgar Păpu, Mihai Beniuc, Sorin Tîtel, Vasile Netea, Marietta Sadova, Dana Dimitriu, E. Mihai Manu, Șerban Foartă, Radu Stan, semn de cin-stire, peste vreme, a unui dintre cei mai autentici poeți de limbă și gândire românească. Meșteșugul poetic ce a încîntat așteptarea este redescoperit în pagini scrise cu dragoste și respect. „Timp de o jumătate de veac, afirmă Vasile Netea, istoria românilor s-a mișcat în cadenta versurilor lui Vasile Alecsandri”. La 150 de ani de la nașterea, acest generos artist și luptător se dovedește a fi încă o dată nu un clasic al manualelor școlare, ci un clasic viu, cu un public la fel de receptiv și în epoca noastră. Marele său merit, acela de a fi crezut în rolul activ al poeziei în înnobilitatea creației, conferindu-i titlul de exponent al permanențelor spiritului românesc.

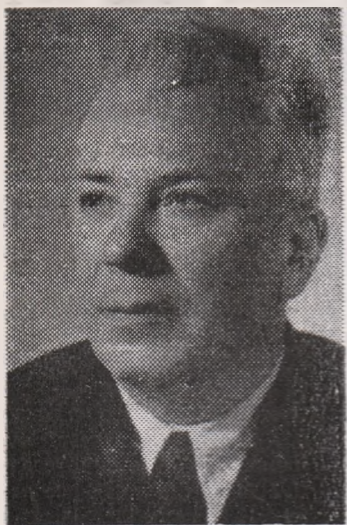
OMAGIU ALECSANDRI

Comemorarea a 150 de ani de la nașterea lui Vasile Alecsandri a prilejuit, în Iași, numeroase manifestări, dintre care menționăm organizarea unei expoziții în holul Bibliotecii Centrale Universitare „M. Eminescu”. A fost prezentat un bogat material documentar privind activitatea literară a poetului patriot. De asemenea, o interesantă vitrină cuprinzînd ediții vechi și noi ale operei lui V. Alecsandri se află expusă la Biblioteca Municipală.

În cadrul aceleiași sărbătoriri, a avut loc, miercuri, 21 iulie, la Teatrul Național, o adunare festivă la care a participat un numeros public. Au vorbit despre viața și opera poetului: Al. Husar, Gavril Istrate, I. D. Lăudat, Liviu Leonte. A citit din versurile sale, dedicatc bardului, poetul George Lesnea.

N. IRIMESCU

SPIRITUALITATEA SATULUI IZVOR AL MEȘTEȘUGULUI MEU

intervi cu compozitorul **ACHIM STOIA**

— Mă descopăr reacționând ades ca țăranii, ca neamurile mele din Mohu, sat din părțile Sibiului. Acest fel de a recepta lucrurile nu a fost c-rodad, după părerea mea de șederea la oraș datorită incursiunilor permanente pe care le-am făcut în zăcămintele folclorice și pentru că nu am încetat să mă reîntorc mereu acasă.

— Intra-un an locuiesc 11 luni la Iași și una acasă, la Mohu. În acea lună scriu cel mai mult și mai adânc.

— Deci nu lăsați să treacă nici o vară fără să călcați în satul dumneavoastră, fără să vă întâlniți cu oamenii lui?

— Este una din marile mele bucurii și mărturisesc că nu m-aș putea lipsi de ea. Țăranii mi-au fost și îmi sînt prieteni. Îi iubesc pentru felul în care și-au păstrat puritatea lor sufletească. În cei patru ani de front răbdarea și bunul lor simț mi-au dat putere să rezist grelelor încercări. De altfel, meșteșugul meu izvorăște din spiritualitatea satului. Deși în copilărie nu mă gîndeam că voi deveni muzician, mai tirziu cîntecele tatii, ale mamei, cîntecele satului au influențat decisiv destinul meu pe tărîmul compoziției, au imprimat o tonalitate folclorică creației mele. Lor li se adaugă legătura cu Parisul.

Integrarea în cultura universală nu se poate face fără cunoașterea la fața locului, a acesteia. În afară de însușirea meșteșugului, tehnicii, mi-a fost de mare folos pentru creația mea preocuparea francezilor pentru studierea scrupuloasă a modurilor, în special a celor gregoriene. Studiile din Franța mi-au inoculat ambiția de a mă situa la parametrii europeni. M-am întors acasă încercat de gînduri, de aspirații.

— Care a fost primul lucru pe care l-ați înfăptuit la întoarcerea în țară?

— Am încercat să demonstrez că am învățat ceva la

Paris. De aceea m-am înscris la premiul instituit de George Enescu din fondurile sale personale. Era în 1938. Corajul variat pentru orgă și fîrtușă modală, lucrările prezentate de mine, au fost bine primite de maestrul Enescu și cu comisia pe care o prezida, fiind onorate cu premiul al doilea. Maestrul Enescu se ocupa îndeaproape, cu delicatețe, de creația tinerilor. Prețuirea pe care mi-a arătat-o m-a făcut să cred că am apucat pe un drum adevărat, deși sînt convins că drumul ales nu e niciodată neted, se ivesc mereu cotituri și nu poți fi sigur niciodată că nu se și infundă.

— Felul în care au fost receptate lucrările izvodite în cei 40 de ani de activitate confirmă, cred eu, viabilitatea drumului d-voastră în artă.

— Am mers încă din copilărie pe un drum paralel, mai apropiat sau mai îndepărtat, cu cel al creației populare românești. Mediul în care m-am născut și format m-au determinat să apuc pe acest drum. În ultima perioadă de activitate am fost și sînt confruntat cu unele ezitări, zăbateri, noi porniri și simț că mă aflu pe un nou drum, poate tot atît de îndoielnic în ceea ce privește reușita lui ca și cel parcurs.

— Creatorul își schimbă, deci, uneltele. Actul acesta nu vi se pare că implică riscuri, mai ales după atîtni ani de muncă pe un anumit tărîm?

— De fapt, crezul este același. Am dorința tinerească de a activa și a rămîne legat în continuare de muzica noastră românească, o muzică pusă în slujba idealurilor de frumos și fericire. Eforturile pe care le fac vizează limba-jul. Mă preocup, studiind ca un școlar, de înnoirea limbajului. Asimilarea merge nuî greu, dar e un lucru absolut necesar. Dacă nu așa face așa, simț că aș deveni anacronic. Izvoarele rămîn aceleași. Pentru că numai astfel voi fi fericit de a face cale întoarsă.

— Creația dumneavoastră, cele aproape 200 de lucrări simfonice, camerale, corale, s-au nutrit din zăcămintele folclorului muzical românesc. În special ale celui ardelenesc.

— Aș putea spune că m-am identificat cu folclorul. Mulți

au fost tentați să creadă că o serie de lucrări ale mele sînt creații populare, de pildă „Fata ardelenă”. Din folclorul ardelenesc am extras cele mai multe esențe pentru creația mea, deoarece l-am cunoscut profund și pentru că sensibilitatea mea s-a modelat la izvorul lui. Peste aceasta s-a așezat, ca un al doilea strat, folclorul din Moldova, pe care l-am cunoscut însă mai mult pe cale livrescă. Din această cauză nu am reușit să-l valorific atît de bine în lucrările inspirate de folclorul moldovenesc se resimt accente ardelenesti. De altfel, poate subiectiv vorbind, folclorul muzical ardelenesc mi se pare mai bogat.

— Deși ați studiat în Franța, muzica dumneavoastră pare să nu se fi alimentat din acest filon.

— Așa este. Mulți care nu cunosc biografia mea, ci doar opera, nu ar putea crede că am stat și învățat în Franța. Muzica franceză este mai diafană, mai subtilă, creația mea izvorită din cea folclorică e mai zburcumată. Aș putea spune, că am fost mai degrabă influențat de muzica germană, pentru care am o slăbiciune mai veche. De la aceasta, muzica mea a împrumutat spiritul geometric al ordinii.

— De altfel, sînteți socotit o definiție a ordinii, a rațiunii, a exactității.

— Pe unii punctualitatea mea excesivă i-a exasperat. La Filarmonică mi se spunea „colonelul”. Această înclinare spre ordine mi-a adus într-o atmosferă moldovenească, cu oameni mai contemplativi, destule necazuri.

— Ați trăit războiul. Paradoxal, dar am impresia că această experiență nu a fost convertită, în cazul dumneavoastră, în fapt de artă.

— Nu. Pentru că am vrut să uit. Dacă aș fi abordat genul dramatic, cred că acea experiență mi-ar fi fost utilă în exprimare, dar nimic nu m-a îndemnat dinlăuntru să o fac. În schimb, acei ani m-au convins cît de mare e puterea muzicii. Am cules sute de cîntece și aștept o zi să le public.

— Cum ați ajuns la Iași?

— Printr-o întîmplare. Venisem de pe front într-un concediu de o lună. Profesorii mei de la Conservato-

rul din București, Chirescu și Breazu, care intenționau să mă aducă în Capitală, mi-au spus că a apărut o catedră vacantă la Conservatorul din Iași și că ocuparea ei ar putea fi o soluție pînă la ivirea unui post la București. Deși mi se părea o cutezanță, (nu mai profesasem, m-am prezentat la concurs și am reușit, devenind titularul catedrei de teorie și solfegiu. Am devenit titular, e un fel de a spune, pentru că m-am întors imediat pe front.

— Ca rector și profesor sînteți în permanent contact cu tineretul. Care e părerea dv. privind problemele legate de educația acestui tineret?

— În această direcție scriu integral la cele expuse de tovarășii Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative și anume că sînt de o deosebită importanță problemele legate în special de educația politică și cetățenească a tineretului nostru. Desigur că avem un tineret devotat patriei și cauzei socialismului, tineret cu rol de seamă în producție și în domeniile științei, culturii, artei. Tocmai de aceea, învățămîntul trebuie să acționeze deschis și eficient pentru a consolida poziția morală sănătoasă a acestui tineret în așa fel ca el să contribuie și mai intens la construirea socialismului, la consolidarea societății noastre.

Așa cum a subliniat și secretarul general al partidului „este necesar să așezăm munca educativă pe principii sănătoase”. O vom face fără întîrziere, sprijiniți de organele care răspund de îndrumarea ideologică. Roadele acestei orientări sănătoase se vor vedea în viitor, orientînd muzica românească, indiferent dacă e vorba de creație sau de interpretare, pe calea impusă de nivelul tehnico-economic al patriei noastre.

Ca om de artă sînt convins că aceasta e calea cea adevărată și mă descopăr din nou raționînd ca prietenii mei de pe tarlale și din uzine: drumul bătătorit de marea mulțime e cel mai sigur.

Consenmat de
GRIGORE ILISEI

CASA ALECSANDRI

Multe dintre casele în care au trăit oameni de seamă ai neamului românesc au fost restaurate, puse astfel în valoare și oferite publicului (Bojdeuca lui Ion Creangă, Casa Dosoftei, Vila Sonet) spre cunoaștere, mîndrie patriotică și încîntare spirituală.

Altele se află în plin proces de restaurare și așteaptă să-și deschidă larg ușile. Printre ele se numără și casa lui Vasile Alecsandri, de pe strada ce poartă numele poetului.

Nu de mult, clădirea aceasta, construită în sec. al XVIII-lea, a fost trecută în planul de restaurare, sub e-gida Direcției monumentelor istorice. În acest lăcaș va recăpăta viață Muzeul teatrului moldovenesc, obiectiv pentru realizarea căruia entuziasmul colectiv de la Muzeul de literatură a Moldovei își îndreaptă eforturile.

Deschiderea unui astfel de muzeu este favorizată și de existența unei prețioase colecții de obiecte și documente legate de istoria teatrului din Moldova, provenind, în bună parte din fostul muzeu al Teatrului realizat prin pasiunea stăruitoare a regentului actor Remus Ionascu, care pun în lumină activitatea entuziastă a actorilor, munca de îndrumare a celor ce au stat la conducerea acestei instituții de cultură, cît și activitatea dramaturgilor care, prin opera lor au asigurat un repertoriu de calitate.

Colecția muzeului impresionează atît prin numărul de obiecte, cît și prin îneditul lor. Manuscrise, tipărituri vechi, fotografii originale, afișe, programe, costume etc. ilustrează o lungă perioadă din trecutul teatrului din Moldova. Printre exponate putem menționa: manuscrisul piesei „Visul unei nopți de vară”, în traducerea lui G. Topîrceanu, însoțit de o notă a Otiliei Cazimir; dispoziții semnate de M. Sadoveanu în perioada directoratului; scrisori și chitanțe

cu autograful marelui dramaturg I.L. Caragiale. La acestea se adaugă alte scrisori, semnate de B.P. Hasdeu, V.I. Popa, N. Gane ș.a. Deosebit de importante se dovedesc a fi paginile de manuscris cuprinzînd versuri semnate de I.C. Negruzzi sau de George Ranetti. Merită a fi citate, de asemenea, rețeratele scrise de G. Ibrăileanu și N. Gane asupra unor piese, în calitatea lor de membri ai Comitetului de lectură a teatrului. Cele două referate ale criticului G. Ibrăileanu se referă la piesa „Irozi” și la prelucrarea în versuri a piesei „Martira” de J. Richepin, în versiunea lui Mihai Codreanu, iar referatul lui N. Gane constă în citeva observații pe marginea piesei „Făt Frumos din Lacrimă” de State Dragomir.

De asemenea, alături de vechile manuscrise stau rarele tipărituri „Mirtii și Hloe” (1850), „Baba Hîrcă (1851), „Teatrul” (1852) de V. Alecsandri și o bogată corespondență a actorilor Aristizza Romanescu, Agatha Bîrșescu, Aglae Pruteanu, Matei Mîllo, Grigore Manolescu, C. Nottara, care conturează pregnant caracterul inedit al colecției și-i sporite valoarea. Aceasta este dată și de suita de afișe și programe ale spectacolelor susținute de-a lungul anilor, materiale recent achiziționate de la descendenții familiei T.T. Burada, care au păstrat cu grijă întreaga colecție a prestigiosului om de cultură.

Muzeul teatrului din Iași se va înscrie printre remarcabilele succese ale muzeografiei ieșene și naționale și odată cu integrarea lui în circuitul muzeistic românesc, va reprezenta pentru generațiile de azi și pentru cele ce vor veni o veritabilă și mereu vie școală a patriotismului, un mijloc de înobilare a spiritului și de elevație sufletească.

GEORGETA ȚURCANU

UN SUCCES

De mult nu mi-a fost dat să văd o trupă străină în Polonia aplaudată cu atîta cordialitate. La scenă deschisă, după cum nu-mi închipuim o înțelegere deosebit de profundă, aici, a unui spectacol românesc, dat fiind că bariera limbii române rămîne un fapt indubitabil.

Excelenta trupă a teatrului „Vasile Alecsandri” din Iași, care a efectuat la stîrșitul lunii iunie a.c., în cadrul planului de colaborare culturală, un turneu în R.P. Polonă, a dovedit că în afara dialogului, teatrul de calitate poate fi înțeles și datorită altor elemente: măiestria artistică a actorilor, invenția regizorală și scenografică etc.

Pregătite pînă în cele mai mici amănunte, piesele Duet de Andî Andrieș și Bolnavul închipuit de Molière au dovedit, după cum îmi mărturisesc și directorul Teatrului OSTERWA din Lublin, A. Niemczynowski, că „românii au o dramaturgie care abordează cu curaj probleme complexe ale contemporaneității și actori ai căror talent mulți străini nici nu-l bănuiesc măcar”.

Am auzit multe elogii, foarte multe chiar, despre jocul actorilor distribuiți în cele două piese, spuse fiind fără complezență de slujitori ai scenei poloneze, de critici, de spectatori răsfățați de ani de zile cu spectacole montate de regizori de talia lui Manuszkiewicz Adam, Braun Kazimierz etc.

De altfel, din cronicile apărute pînă în prezent, care analizează spectacolele susținute de teatrul din Iași, asupra cărora vom mai re-

veni, reținem cuvintele criticului Wiera Korneluk de la ziarul „Sztandar Ludu” din Lublin, care afirmă că „cele trei ore cît a vizionat spectacolul „Bolnavul închipuit” au fost cele mai frumoase seri petrecute într-o sală de teatru”.

Multe elogii, și bine meritare, au fost aduse actorilor Liana Mărgineanu, Dionisie Vitcu, Cornelia Gheorghiu, Cornelia Hîncu, Petre Ciubotaru, Domnița Mărculescu etc., pentru înalta măiestrie cu care au interpretat rolurile din Bolnavul închipuit și Duet.

Criticul Roman Szedlowski de la ziarul „Tribuna Ludu”, găsea că i-a fost dat să vadă la Lublin un spectacol mare, montat de o regizoare pe cît de tînără — pe atît de talentată. Cătălina Buzoianu. Spectacolul e modern, lipsit de convenționalitate, redînd un Molière întreg, adevărat, cum nu mi-a fost dat să văd.

Turneul teatrului „Vasile Alecsandri” din Iași care a întrînit sufragiul unanimității și al spectatorilor, are o mare importanță pentru cunoașterea valorilor teatrale românești în Polonia, mai ales în acest an, cînd teatrele poloneze se pregătesc intens pentru a participa la Primul festival de dramaturgie din țările socialiste europene, care va avea loc în noiembrie, la Katowice.

Putem spune că și din acest punct de vedere turneul teatrului „Vasile Alecsandri” din Iași a fost de bun augur.

NICOLAE ARMAȘ

Varșovia, iulie 1971

ALECSANDRI SAU NECESITATEA SCRISULUI

Datorită mărturisirilor făcute de Mihail Kogălniceanu, nu mai constituie un secret modul în care Vasile Alecsandri, sechestrat pur și simplu într-un sat de lîngă Huși, a reușit să facă proză. Nu același lucru se poate spune despre începuturile lui Alecsandri ca dramaturg. În primul rînd, el a adus în chiar ființa sa ritmul muzical surprins în canțonete și vodeviluri, dar mai ales gustul de satirizare. Or, descinzînd în capitala Moldovei, mi-ales obiectivizat prin șederea la Paris, a găsit un material gras ce-și aștepta cronicarul, așa cum „mahalaua” și-l va avea în acel „moment 1900” (fixat de G. Ibrăileanu) pe Caragiale.

În afară de aceasta, el considera teatrul o necesitate, o armă de luptă, așa cum de altfel a și declarat-o: „Fiindcă la noi nu posedăm încă nici libertatea tri-bunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea năravurilor rele și a ridicolelor societății noastre”.

Desigur că o asemenea necesitate a stat la baza satirelor sale împotriva corupției administrative, demagogiei, frazeologiei, politicomaniei etc., conștient că: „Teatrul este o școală / Unde-nveți, rîzînd voios, / A te feri ca de o boală / De-orice nărav urios”.

Nu mai că simplul scop didactic moralizator, face loc pe parcursul plăcerii de a observa și a studia tipuri, a zurgăvi fizionomii întîlnite în viața de toate zilele. Recunoașterea de către public a celor vizați îl încurajează pe autor să devină mai virulent și mai perspicace, pînă la migălire a celor tipuri fără moarte intrate în dramaturgia noastră și care semnifică o întregă și interesantă categorie socială.

Cu teatrul lui Alecsandri din această etapă s-a întîmplat interesantul fenomen al ecoului care, revenit din sală, întregeste personajul. Și în această privință, el l-a prevestit pe Caragiale. Cronicarul dramatic Eminescu, deși în general are sentimente de prețuire pentru teatrul lui Alecsandri, păstrează anumite rezerve cu privire la îngroșarea ridicolului și a pierderii firului acțiunii în prea multe amănunte. Tocmai această sacrificare a anecdotei de dragul pitorescului surprins pe viu trădează pasiunea care începe să-l cîștige pe dramaturg. Oricît de „olîmpic” ar fi, aplauzele sălii, adică succesul, te coboară între decoruri, în spațiul luminat

al scenei. Treptat, Alecsandri începe a fi asaltat de eroii săi, personaje fizice, care prelungec în viață, preluînd adesea, trăsăturile îngroșate de creatorii rolurilor. De asemenea, slăbiciunea sa mărturisită pentru profesia îngrată a actorilor, îl îndeamnă să-și adapteze replica la posibilitățile interpreților și să aibă ceea ce obișnuim a numi „concepția de spectacol”. Aceasta îl va ajuta la însușirea meșteșugului, încît atunci cînd ajunge la dramaturgia cu subiecte extrase din istorie va fi un abil constructor, deși nu va mai reuși acea tipologie memorabilă din satire, unde el se adresează prezentului. Dramaturgia lui e considerată optimistă, tinerească tocmai prin lumina comediilor satirice în care biciuiește moravuri vechi.

Acolo unde însă poetul trece înaintea dramaturgului sînt piesele în care vibrează coarda patriotismului, ca în dramaturgia unionistă sau în ultimele lui piese istorice. De fapt „Fintina Blanduziei” și „Ovidiu” au o valoare lirică care depășește canavaua dramatică.

„Aducînd pe lume în tinerețea mea un întreg repertoriu de piese ușoare, doresc să devin serios la bătrînețe și, dacă se poate, să mă mențin în regiunile literaturii grave” i se mărturisese el lui Ion Ghica în noiembrie 1878.

Încercînd să redevină grav, el redevine de fapt liric și trădează oarecum genul dramatic. G. Ibrăileanu vede în el „un pașoptist cu sentimente junimiste” în timp ce Tudor Vianu, mai lucid, nici nu-l consideră junimist („La Societate littéraire Junimea” — Meridiane, 1968).

În perspectiva vremii, Alecsandri e înainte de toate un mare patriot, aflat tot timpul cu pana în miezul problemelor, iar patriotismul implică în primul rînd pasiune. Deci el a scris teatru pentru că avea ceva de combătut, ceva de spus.

Semnificativ e faptul că în același sediu din București al „Junimii” (Locuința lui Titu Maiorescu) au răsunit stihurile sonore din „Fintina Blanduziei” scandate de bătrînul bard și imediat replicile din „Noaptea furtunoasă” puse în valoare cu atît farmec de Caragiale — fiecare întreprinzînd cu pasiune o operă pe care o considera necesară.

AUREL LEON

E U L S O C I A L

Omul este singurul făuritor al lumii sale de idealuri și realități, proiecte și fapte, imagini și gesturi hotărâtoare. Este un adevăr elementar al praxiologiei marxiste care a îmbogățit conștiința artistică a secolului XX cu înțelegerea profundă a dialecticii caracterelor eroice, a autorilor istoriei reale, care sînt la rîndul lor un ecou individual al universului social, al totalității relațiilor modificate de ei și modificabile în continuare. Infinitul este în eu, nu în forma fatalității liniare a eroilor antici, nu în ruptura teribilă dintre înțeles și neînțeles, în singurătatea romantică, nu în abisul mistuitor de sine sau în prăbușirea absurdă pe care o pretind existențialismul a fi universală, ci în conștiința de sine a omului capabil să stăpînească lumea prin raționalitatea adîncă a științei sale prin înălțimea poetică a faptelor sale. „Vedem că istoria industriei și existența devenită obiectuală a industriei sînt cartea deschisă a forțelor esențiale ale omului, psihologia umană așa cum se prezintă ea simțurilor noastre — spunea Marx (*Scrisori din tinerețe*, Ed. Politică, Buc., 1968, p. 582), făcînd o deosebire absolut necesară, dar adesea uitată de comentarii neavizați, sau rău intenționați între obiectivare, materializare, înstrăinare a forței umane care conduce la realizarea personalității fizice și spirituale și exploatare, dezumanizare, alienare, care conduc la anularea personalității în condițiile bine știute ale societății dominate de proprietatea privată asupra mijloacelor de producție. Artiștii mari, ca umaniști în genere, n-au confundat cele două aspecte opuse ale muncii omenite, s-au situat de partea făuritorilor de valori materiale și spirituale, de partea făuritorilor revoluționari de istorie, dînd ecou de cuvînt sau de orgă, imagine de piatră sau culoare, ființei lor. Omul în centrul artei nu a fost înțeles numai ca model sau ideal abstract; mereu l-au însoțit întrebările și amenințările, duioșia și tragismul prin care marile opere ne sînt apropiate, prezente în gândire, simțire, în fapte.

Cu atît mai mult, în condițiile orînduirii socialiste, ro-

lul formativ și mobilizator al artei devine și mai pregnant, așa cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologic și al activității politice și cultural-educative: „Noi vrem ca arta și literatura să fie puse în slujba poporului, să se scrie și să se creeze pentru clasa muncitoare, pentru țărănime, pentru intelectualitate, pentru toți oamenii muncii. Sîntem pentru diversitate de stiluri și forme în creația literară artistică. Dar, așa cum am spus și mai înainte, concepția ideologică trebuie să fie una singură — ideologia și concepția revoluționară a clasei muncitoare. Artă trebuie să servească unui singur scop: educației socialiste, comuniste. În acest sens sîntem pentru cea mai largă libertate de creație, pentru cea mai largă exprimarea a imaginației, dar în spiritul concepției noastre despre lume și viață”. Este vorba deci despre o înțelegere activă a artei, nu ca o simplă reproducere a obiectelor și evenimentelor, ci ca o interpretare și transfigurare creatoare. Estetica marxistă înțelege profund spiritul formelor artistice ca fiind operă a unor conștiințe elevate, revoluționare; artiștii nu sînt simpli spectatori la teatrul vremii, ei sînt printre primii militanți pentru realizarea idealurilor umanismului socialist.

Pornim de la realitatea faptului că cei mai mulți dintre artiștii contemporani își merită pe deplin aprecierea formulată de Tezele Congresului al X-lea al P.C.R. și sînt „consecvent mesagerii spiritualității poporului nostru” dar nu ignorăm fenomenele de opacitate în fața realității sau închiderea ermetică a formelor de expresie plastică ori poetică. Există încă suficiente scăderi în exercitarea funcției esențiale de cunoaștere și înrîurire a gândirii și sensibilității umane prin practica artistică, există și tendințe excesiv gnozeologice în interpretarea ei prin prisma teoriei informației, sau exagerarea valorii sale individual-subiective, în exegezele criticii impresioniste. De la această realitate complexă a fenomenului de artă contem-

poran din țara noastră pleacă Propunerile de măsuri prezentate de tovarășul Nicolae Ceaușescu Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. — pentru îmbunătățirea activității politico-ideologice, de educare marxist-leninistă a membrilor de partid, a tuturor oamenilor muncii, dorind să releve căile prin care rolul formativ (nu strict informativ) rolul educativ (nu strict hedonic-contemplativ) pot căpăta noi accente majore.

După cum s-a subliniat la consfătuirea de lucru ale uniunilor de creație, oglindind activitatea prodigioasă a artiștilor după Congresul al X-lea al P.C.R., materialismul dialectic și istoric este concepția filosofică unificatoare a întregii noastre culturi. Idealul socialist innobilează arta contemporană românească. În cadrul funcției estetice idealul are un rol educativ deosebit, tocmai pentru că nu rămîne la forma abstract-ideologică. El capătă aspect intuitiv, concret-sensibil, și are în această formă o circulație universală. Idealul nu este însă identic cu forma artistică, el admițînd exprimare în genuri și stiluri foarte variate, cu obligativitatea originalității de unicat a imaginii. Legile artei cuprind această realitate, ele subliniază diferența dintre cunoașterea științifică și cea artistică. Vom înțelege că apropierea de realitate nu înseamnă redarea fizică sau fotografică, deci indiferentă, a obiectelor și fenomenelor, arta presupunînd angajarea filozofică și afectivă, transmiterea unui mesaj vibrînd de lirism. Funcția educativă a imaginii artistice nu se reduce numai la rațional sau numai la emoțional, or la explicarea conținutului uman al evenimentelor și caracterelor în confruntarea lor dinamică. Cum bine s-a subliniat, în repetate rînduri, „plenitudinea trăirii unei stări de spirit complexe pe care izbuțește să o comunice aici mi se pare a fi condiția autenticității artei. Această plenitudine artistului o încredințează unui limbaj aparte — capabil, nu să-l „informeze” pe contemplator despre cele resimțite de artist, ci să-l facă să retrăiască o plenitudine sufletească echivalentă”.

Nu mai opera care reușește prin plasticitatea ei să sugereze atitudinea pe care o do-

rește exprimată artistul, este demnă de idealul pe care și l-a propus. Astfel ea exercită o acțiune formativă, transformatoare asupra conștiinței sociale. Desigur nu vrem să spunem prin aceasta că o operă mare, valorică, este deopotrivă înțeleasă și acceptată de toți membrii societății; ar fi un neadevăr, căci societatea însăși este foarte diversificată după nivelele de vîrstă, profesiune, cultură și afinități spirituale, gusturi. Dar o operă autentică nu se împacă deloc cu izolarea, ea își creează un ecou, un acces amplu spre publicul cărui îi este destinată în virtutea comunității de structură spirituală a autorului și a colectivității din care face parte. Limbajul plastic reușit, valoros, este tocmai un asemenea vehicul, o asemenea punte de legătură, de comunicare dintre conștiința socială și exprimarea ei individualizată, particularizată, în mod original și irepetabil.

Unicitatea operei de artă, unicitatul artistic, nu poate fi confundat cu acele mesaje intime care au adresă unică. Dialectica individualitate-colectivitate se concretizează, în artă și prin adresa socială, apelul la sensibilitatea unui infinit de receptori individuali a creației unice și irepetabile. „Prin forme și stiluri variate de expresie, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, arta trebuie să servească poporul, patria, societatea socialistă” (*Scînteia*, nr. 8839 din 7 iulie 1971, p. 1) traducînd astfel un imperativ moral interior conștiinței artiștilor din țara noastră, exponenți ai spiritualității unui popor harnic și cinstit, care și-a dobîndit prin dîrzenie și eroism dreptul de a-și hotărî propria soartă în mod suveran, independent. Aceste virtuți colective, rod al unei istorii frămîntate și mai ales al unei jumătăți de veac de lupte și victorii, asalturi edificatoare conduse de P.C.R., justifică și exigențele noastre actuale cu privire la manifestarea liberă a individualității, realizarea ei pe plan social general, deci și în planul reflectării artistice active, în cărcate de sensuri și semnificații educative, la înălțimea idealului nostru de viață. Stilul de viață al unui popor impune rigori de structură similară artiștilor care tind să-i exprime realitatea măcar în unele aspecte ale complexității și frumuseții proprii.

RADU NEGRU

* M. Breazu, *Virtuțile emoționale ale limbajului artistic*, „Scînteia”, nr. 8005/1969.

CALIN ALUPI :

„Portret în pastel”

GH. MAFTEI :

„Doină”

CENTRE URBANE, CENTRE RURALE

E un adevăr de necontestat că România de azi, rod al unor transformări revoluționare prezintă, față de trecut, schimbări fundamentale care uimesc. Am avut prilejul mai ales în ultimul timp, să însoțesc numeroase delegații străine aflate în vizită prin Moldova și, ca român, m-am bucurat de fiecare dată pentru bunele aprecieri privind noua față a orașelor și satelor noastre ca și nivelul de trai al oamenilor, iar pe alți plan, înțelepciunea politiciilor externe trasată de partidul și guvernul nostru. Mărturisesc că foarte adesea am simțit îndemnul să mă obiectivizez, încercînd să-mi privesc țara cu ochi de străin. Și din nou mărturisesc: nu m-am simțit jenat de realitatea pe care o prezentăm oaspeților noștri. În privința aceasta sîm ne întrebăm așa cum a făcut-o tovarășul Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologic și al activității politice și cultural-educative: „Cum se prezintă România azi? Ca urmare a transpunerii în viață a politicii marxist-leniniste a partidului, de făurire a socialismului, pe baza legilor obiective generale și ținînd seama de condițiile economico-sociale concrete din România, țara noastră a devenit un stat puternic industrial agrar, cu o industrie în plină dezvoltare și modernizare, cu o agricultură socialistă în plin progres”.

Am citat anume un paragraf născut din fondul acestui aspect al României de azi, acest fond reflectat în ridicarea continuă a bunei-stări materiale și culturale a întregului popor și am început anume cu această întrebare:

cum se prezintă România azi?, — pentru că la modul acesta general un mare cuvînt avem de spus și noi, arhitecții-proiectanți. Devenind un puternic stat industrial-agrar în plină dezvoltare, sîntem solicitați să construim, iar înainte de a construi să proiectăm, deci să gîndim întreprinderile și instituțiile viitoare. A gîndi în viitor, înseamnă a prevedea totul, din care cauză s-a ivit necesitatea futurologiei ca știință independentă.

În primul rînd, așa cum a subliniat secretarul general al partidului în expunerea citată mai sus, dincolo de spectaculoase salturi materiale, „în România au avut loc mari schimbări în structura socială. Avem o puternică clasă muncitoare, care se dezvoltă continuu”. Pe de altă parte, „s-a transformat țărănimea noastră din punct de vedere numeric — ca rezultat al creșterii clasei muncitoare — scade ca pondere, dar care a devenit o clasă nouă și constituie aliatul de nădejde al clasei muncitoare în făurirea societății socialiste. S-a transformat, de asemenea, și s-a dezvoltat intelectualitatea țării noastre, care, putem spune, este o intelectualitate cu totul nouă. Considerăm că și aceste transformări în structura socială, ca și raporturile noi dintre clasele și forțele sociale trebuie să facă obiectul unei analize mai serioase a tovarășilor care lucrează în domeniul ideologic, pentru a trage concluziile necesare din aceste schimbări”.

Iată o confirmare prețioasă pentru noi, cei care muncim în sectorul de proiectare și arhitectură; ea privește deopotrivă centrul urban,

cu o clasă muncitoare și o intelectualitate nouă ca și centrul rural cu o țărănime evoluată. Predominant e cuvîntul nou. Acest nou trebuie inclus în tot ceea ce gîndim aplecați pe planșeta de lucru.

Noul se referă atît la om ca atare, respectiv la combaterea acelor sentimente de dificultate în schimbarea mediului, de stînjnire, de însingurare etc., cît și la ambianța generală de muncă. Un sociolog francez care ne-a vizitat țara luna aceasta, constată că modul cum noi realizăm pe etape urbanizarea mediului rural, contribuie la evitarea acelei atît de periculoase alienării a sateanului transferat brusc la oraș. Or, la noi asemenea transferări sînt foarte frecvente.

Cît privește contextul general, trebuie să ținem în primul rînd seama de dezvoltarea multilaterală a forțelor de producție în industrie și de repartizarea justă pe teritoriul a acestor forțe, așa fel ca ele să creeze condiții optime de lucru pentru oamenii muncii din toate zonele țării, să asigure și din punct de vedere social prezența clasei muncitoare în toate județele. Se pune, deci, problema unei organizări mai raționale și a unei mai bune sistematizări a teritoriului: crearea de noi centre urbane, organizarea pe baze științifice a așezărilor rurale — totul cu scopul de a realiza cît mai mult apropierea sat-oraș din toate punctele de vedere, așa cum se urmărește pe alt plan reducerea simțitoare a deosebirilor dintre munca fizică și cea intelectuală, bineînțeles, prin modernizarea primeia.

Bazat pe aceste deziderate, desprînde din expunerea secretarului general al partidului, proiectantul trebuie să vadă cum va crește nivelul de trai, dar în paralel și legitimele cerințe ale populației legate de creșterea nive-

lului cultural. Dacă sîtenii din satul Mogoșești-Siret, proiectîndu-și acum doi ani școala generală, au văzut-o de zece ani, cu laboratoare și încălzire centrală, proiectantul trebuie să meargă de la acest nivel mai sus.

Pentru aceasta, cele expuse atît de limpede de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în sensul că „activitatea noastră cultural-educativă, politică de masă, trebuie să fie ridicată la nivelul conștiinței socialiste a întregului popor”, e necesar să constituie o prețioasă bază de plecare. Fără de aceasta, toate frumusețile înălțate din piatră, oțel și sticlă, ca și toate operele de artă își pierd orice semnificație intrinsecă. Problemele eticii comuniste, ale echității sociale, dar mai ales profilul moral al omului nou, acel profil care e rezultatul aplicării practice a politicii de mai sus, trebuie să transpare din orice armonie a volumelor, din fiecare îmbinare a suprafețelor, așa cum nuanțele colorate trebuie să cînte dragostea de viață.

Pentru aceasta însă trebuie să pornim de la rolul atribuit muncii ideologice și educative, ea urmînd a fi preocuparea centrală a întregii activități de partid. Din acest punct, adică întărirea activității ideologice pe instituții, vor porni paralelamentele și vultele proiectelor atît de așteptate, conștiința fiind de adevărul fundamental din expunerea secretarului general al partidului nostru:

„Pentru a merge înainte spre comunism este necesar să îndepărtăm din drum tot ceea ce ne poate crea greutate, atît în dezvoltarea forțelor de producție, în perfecționarea relațiilor de producție, cît și în ridicarea conștiinței socialiste a oamenilor muncii, în formarea omului nou”.

Conf. dr. CONST. MIHAILESCU

discobolul

Partidului Comunist Român

1

Ingemănat cu ființa ta, de toate
prind amfura cuvintului, și pun
din vinul care nu cunoaște moarte
în cupele acestui grai străbun

Și stelele ce-au licăit departe
aproape sint și-n cer nu mai apun
și ard mereu și Timpul însuși arde
și anii-n flăcări nu se descompun

Din ființa ta iau corzi-le de harță
și-mi fac din sunetele lor eșarfă
pe umăr logodind albastrul vint

ce vine lunecind peste poeme
acolo unde bate, să mă cheme
cronometrat de vis, al tău cuvint.

2

Îți recunosc amprenta faptei, în
viforita atitor anotimpuri
care-a bătut prin negrele corimburi
furind mirecma tinărului fin

Căci numai fapta ta e vie-n nimburi
ca pruncul care-a adormit la sin
căci numai tu pe simetrii stăpin
aduci din veșnicii aceste timpuri

Cu fața către adincile-nceputuri
aduci o spadă scinteind pe scuturi
și faci să sune peste turnul vremii

luceferii ce s-au aprins de-odată
cu ochii tăi ce se rotesc, supremii
pe-orbita constelației din spadă !

3

De unde vii cu griele de mină
lași urme ca peceți e acinți
și știu că-n tine toate-or să rămână
asemeni ferigei topită-n stinci

Ca zvonul de talangă de la stină
pe care-n arcuț inimi-l răsfringi
în tine adunat ca-ntr-o fîntină
strîngi iezere în pumni și-ai vrea să plîngi

Căci tu din plînsul amintirii nu vii
cu-aceste, din mătăsuri pure fluvii
aduci cu tine-un murmur ce te doare

de parcă toată stîrpea basarabă
foșnind din mistuitele odoare
păstrează-ntreaga veacului podoabă !

4

Oțelul cit de fin, mai fin se face
în marile combustii din cuptor
așa ești tu, aducător de pace
în geometria spațiului sonor

Rodia vocii tale-n timp se coace
iar timpul sterp devine roditor
sus, pe cadran cînd sinul și-l desface
clepsidra unui cîntec viitor.

Tu pui în lucrul mîinii mele friza
în care nu mai ride, grav, surpriza
cu hohotul din urmă derutant

că-mi dai fosforescențele brătării
prin care, arcurit peste neant
văd podul larg cuicat pe timpla țării !

5

Eu nu-i spun țării munte, nici colină
cînd ține ceru-n pleoapa unui riu
cu apa din fîntină mă alină
hînindu-mă cu piinea ei de griu !

Furtuna-n calea ei se face lină
răsfrîngere-n cavalul de la briu
căci țara mea de cîntece e plină
vifomiței, cînd vine-i pune friu !

În trunchiul ei sint doar inelul care
cuprinde vîrsta urnei funerare
unde-i cenușa caldă încă, și

pe coama leului solar așează
durata care nu se va sfîrși
nici cînd în calma patriei amiază !

6

Ard frunzele-n păduri, purificate
de clopotele singelui-catarg
deasupra lor, cînd urcă despicate
legende mistuite de stindard

Și inimile noastre-n tine ard
ca iernile de vîfor inspicate
cum în su isul pal'dui bard
nunta tăcerii din singurătate !

O, lacrima sfîrșitului de cîntec
ca sub cupola unui tinăr pintec
un scîncet de copil, și ea ascunde

Un arabesc de visuri care-și saltă
pină la cer volutele rotunde
dar marmora sint eu și tu ești daltă !

7

În ochii tăi, copilul meu frumos
văd țara cum se scaldă în lumină
văd cum se-așează fiecare os
în brazda adormită din grădină

ca o logodnă cu acest mănos
pămînt cum nu e altul ce-mi alină
prin tine tot trecutul furtunos
cînd urci pe schela zilelor senină

Căci tu aduci cu tine din adînc
pe cail care poartă la oblic
nu umbre stînsse de heraldi, aduci

despresurați din cețurile lor
coloane de panduri și de haiduci
sunind din cornul dinspre viitor !

8

E Țara-n bobul griului culeasă
din roata dulce-a holdelor, în luna
care-o îmbracă-n rochie de mireasă
și stelele pe frunte-i pun cununa

Prin rouă-i văd condurii de mătăsă,
chiar dacă-și pierde spițele furtuna
din roata ei urcînd pe cer și bruna
ei literă sigiliul și-l apasă.

O știe Țara, nu se poate smulge
un ciot din teaca norilor, de fulger
nu poți să-ți faci aici din lacrimi scut

Căci Țara este trunchiul de mesteacăn
și leagăn e și-un prunc de foc în leagăn
din coapsele pămîntului născut !

9

În jurul meu e Țară, numai Țară !
Stă pe tipsia apei cer senin
pe care vin fîntini, din veacuri vin
să-și sune a izvoarelor brătară !

Și vine ziua cu paharul plin
și vine vîntul în conduri de ceară
la nunta unei holde de seară
cînd iarba-și sună clopotele lin !

Dar cînd îmi pun urechea la pămînt
aud un singur, singurul cuvînt
pe care știu să-l spună mii de guri

Din trunchiuri de mesteacăn alb răsfrînt
cînd luna-și uită aurul securi
și toate, apoi, devin pămîntul sfînt !

10

Prin el, cîndva, făcurăm legămînt
și mîinile ni le-am tăiat în cînt
atunci, cînd, sub restriște am gemut

el ne-a fost martor, martorul firesc
în brațele pădurilor, temut
întîiul arc din graiul românesc

Din care-am azvîrlit din ochi săgeți
să doborîm vulturul-să se știe
că inima e EL, în piept, cea vie
de mai de mult, de dincolo de geți

Și-ori cine vrea, aici, în ospeție
să facă vreun popas în dimineți
să știe că avem atîtea vietii
cit stelele-n cuvîntul ROMÂNIE !

COMANDA SOCIALĂ ȘI ORDINEA VALORILOR

Activitatea de construire a societății socialiste, proces predominant conștient al maselor desfășurat sub conducerea partidului comunist, are un caracter integral științific, aflîndu-se continuu sub semnul creativității. Faptul are o fundamentare obiectivă, fiind implicat de însăși conducerea de către partidul comunist a întregii societăți, care asigură un plan unic al dezvoltării pentru toate sectoarele vieții sociale. „Nu se poate concepe fîurirea societății socialiste multilateral dezvoltate — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative — fără o conducere unică, fără funcționarea puternică a centralismului democratic, și, totodată, fără o strînsă legătură a organelor de stat cu clasa muncitoare, cu poporul, fără a acționa după un plan unic, nu numai în economie, ci în toate domeniile de activitate“. Această cerință logică de unic plan pentru toate domeniile de activitate are implicații de rezonanță fundamentală și pentru rezolvarea, în plan teoretic și practic, a problemei valorilor.

Definiția pentru societatea socialistă este faptul unei ființări în adevărata lor rațiune de a fi a valorilor, precum și, pe această bază, existența unei reale și autentice ordine a acestora. Socialismul este comunitatea care, fundamentată pe o nouă formă de proprietate și — în conformitate cu aceasta — pe o nouă esență a relațiilor sociale, aduce în istorie — din unghiul radicalității tuturor transformărilor sociale profund revoluționare — o reșezare a valorilor, devenirea unei realități sociale noi în care se întemeiază, obiectiv și logic, o nouă tabelă de valori. Ceea ce impune însă o subliniere în acest sens nu este atât existența unei asemenea tabele de valori, cît mai ales noutatea sub aspect de ordine pe care aceasta o întruchipează.

Trebuie să remarcăm, din perspectiva schițată, în primul rînd faptul că valoarea în general — adică tot ceea ce este realmente valoare — presupune premise viabile de funcționare în concret sub semnul irevocabil al identității sale cu sine. Valoarea, deci, în acest caz, poate deveni așa cum este de altfel firesc, concretă identitate cu sine în toată naturalitatea sa. Dacă pină la deschiderea în lume a socialismului, legătura dintre societate și persoană era una artificială, datorată unui îndelungat proces de înstrăinare a istoriei, socialismul are posibilitatea ca, în actul energic

al dezînstrăinării istoriei, cînd are loc dezartificializarea societății, operînd conștient în sensul re-facerii unității dintre om și esența sa umană, să confere legăturii dintre societate și persoană calitatea inerentă de a fi naturală, de a realiza practic — ca trecere din imperiul necesității în adevăratul imperiu al libertății, cum se exprima Marx și Engels — devenirea omului de la omul întreg la omul integral uman.

Vom constata, de asemenea, că în contextul noilor realități ale socialismului intervine în orizontul valorilor o schimbare fundamentală pe verticală, fiind vorba în fapt de o re-ființare a valorii. Este vorba de raportul dintre valori-scop și valori-mijloc. Omul, ca totalitate — sub aspectul esenței — a relațiilor sociale, trebuie să cunoască acum calitatea, inerentă ființei sale ca concretă identitate cu sine în toată naturalitatea sa, de valoare-scop. Aceasta înseamnă că omul, ca valoare, este necesar a fi valoare supremă în societate, ființă supremă pentru om — cum spunea Marx, deci cea mai înaltă valoare. Tot ceea ce înfăptuiește omul, totalitatea produselor activității sale, în mod necesar devin valori-mijloc. Ele se subordonează necondiționat față de om; destinația lor este de a contribui la realizarea valorii de om, a omului ca valoare-scop. De altfel trebuie avută în vedere în acest caz, cînd vorbim despre valori-scop și valori-mijloc, o dublă distincție: aceea privind raportul dintre categoriile de valori precizate, și aceea vizînd raportul dintre valorile ce intră în fiecare dintre cele două categorii. Raportul dintre valorile-mijloc și valorile-scop trebuie să fie întotdeauna, și irevocabil, unul de subordonare a primelor față de celelalte. Și spunem trebuie să fie intrucit, în tot cursul istoriei, dacă privim acest fapt ca element de viață, constatarea este că realitatea înstrăinată a istoriei a făcut ca raportul amintit să funcționeze invers, să existe o subordonare a omului față de obiectele pe care le-a realizat. Create de om, obiectele trebuie să aibă o funcție umană în sensul identității concrete a omului cu sine; așadar, doar ca raport de subordonare a valorilor-mijloc față de valorile-scop se poate vorbi de funcția umană a valorilor; în caz contrar, de subordonare a omului față de obiecte, valorile-mijloc au o funcție anti-umană, de soluție a valorii de om. Societatea socialistă, pentru care realitatea anterioară este istorie înstrăinată și pe care trebuie s-o dezînstrăineze, intrucit se întemeiază pe o natură

nouă a proprietății și, pe o atare bază, pe o nouă natură a relațiilor sociale în ansamblul lor și în fiecare compartiment particular al ansamblului, are posibilitatea să rezolve și raportul invers dintre valori-scop și valori-mijloc.

Istoria devine acum proces conștient, urmînd a se transforma treptat în predominant conștient, cînd oamenii ajung să fie, ca subiect al politicii partidului comunist — politică ce constituie știința a conducerii vieții sociale — subiect al istoriei. Proprietatea comună asupra mijloacelor de producție, precum și esența unică a acestei proprietăți, poziția firească a tuturor membrilor societății față de mijloacelor de producție, de asemenea relațiile de repartitie și de consum, toate acestea implică posibilitățile cerute de faptul ca omul să însemne valoare supremă în societate. Tot ceea ce se construiește acum este închinat omului, afirmării sale valorice; realizînd valori în societate, omul se afirmă în ele, pentru ca, la rîndul lor, acestea să-l confirme pe om ca valoare. Unitate esențială, deci, a afirmării și confirmării valorice care, sub toate aspectele practicii sociale, poate conferi omului calitatea inerentă de a fi valoare-scop, de a exista astfel în societate un raport de subordonare față de om ca valoare-scop a tuturor valorilor-mijloc. Or, existența acestui fapt real face ca pe de altă parte, să existe în noile condiții ale societății socialiste și posibilitatea unei rezolvări pe linia a ceea ce numim valoare-scop; ceea ce nu este de fapt altceva decît însăși rezolvarea problemei omului, în sensul universalismului socialist, de la omul întreg la omul integral uman.

Dacă am constatat prezența unui raport între valori-mijloc și valori-scop, remarcăm totodată și prezența unui raport valori-scop/valori-scop. Ce este în esență acest raport? Este raportul care, deși crescînd din raportul valori-mijloc/valori-scop, și ridicîndu-se deci pe temelia lui, începe totuși dincolo de aria acestuia, funcționînd în orizontul exclusiv al raportării oamenilor între ei înșiși ca oameni, în sfera ca atare a valorii de om. De data aceasta raportările se fac în interiorul valorii-scop; fiecare om se raportează la altul, și toți între ei, ca valori-scop. Pentru ca acest fapt să fie posibil, desigur că este necesar să existe deja, cum spunea, raportul de subordonare a valorilor-mijloc față de valorile-scop. Procesul de înaintare a înfăptuirii societății socialiste implică organic și posibilitatea rezolvării juste a raportului valori-scop/valori-scop. Acest raport, avînd loc la etajele superioare ale înțelegerii omului ca esență, exclusiv în sfera valorii de om, a valorii-scop, este unul al echității depline, fiecare om fiind o

FABRICA DE ANTIBIOTICE IASI

Întrată în al 18-lea an de activitate, Fabrica de antibiotice este cunoscută pe plan național și internațional prin diversificarea sortimentelor; calitatea lor este apreciată foarte mult, ceea ce explică cerința mare atât pe piața internă cât și peste hotare.

Calitatea produselor fabricate de fabrica de antibiotice Iași, prima mare unitate industrială de acest gen din țară, constituie un element de bază al competitivității la export. Trezind peste examenul exigent al importatorilor din mai multe țări, aceste produse se trimit în țări cu tradiție în fabricarea de medicamente. În decursul acestor ani, fabrica a adus o contribuție importantă la realizarea pe ramuri, fiind de mai multe ori fruntașă, datorită harnicului colectiv care se preocupă în permanență ca produsele să fie de calitate superioară.

Fabrica s-a dezvoltat în etape, fiind astăzi la nivelul tehnicii moderne, având pavilioane diferite pentru fabricarea streptominei, aureociclinei, vitaminei B₁₂, pavilioane pentru producția de produse galenice (unguente și supozitoare), pavilioane de producția de biostimulatori și antibiotice de semisinteză.

De asemenea, este dotată cu numeroase pavilioane pentru cercetări, vivarium, secții de documentare, științifică și tehnică, instalații anexe: pentru aer-steril o termocentră, o hală a atelierului mecanic, o secție metalurgică com-

plexă cu atelier de mecanică fină, un pavilion administrativ și social-cultural, o linie de blocuri depozite, o seră de peste 2.000 m.p. și alte clădiri anexe.

Pentru asimilarea de noi produse, fabrica dezvoltă o bogată activitate de cercetare și documentare științifică, tehnică și economică în privința tuturor aspectelor noi ale evoluției și dezvoltării mondiale a producției și utilizării antibioticelor. Un număr mare de lucrări publicate în periodicele de specialitate, atât în țară cât și peste hotare, denotă pregătirea excepțională a specialiștilor fabricii.

În viitorul cincinal, fabrica va aduce o contribuție mai însemnată la dezvoltarea economică a țării. Astăzi, produce peste 100 de sortimente, exportate în peste 27 de țări, care corespund condițiilor de calitate cerută de farmacopeea română și farmacopeele străine.

Dintre sortimentele produse, notăm: produse galenice pentru uz veterinar; Asocilin — unguent uz veterinar; Bromocet — unguent uz veterinar; Jecozinc — unguent uz veterinar; Osmatin — unguent uz veterinar; Tetracilină clorhidrat — unguent uz veterinar; Tripaflavină — unguent uz veterinar; Unguent ihtiolat — uz veterinar; Unguent oftalmic 2% — uz veterinar; Unguent sulfamidat — uz veterinar; Unguent cu tripelenamină 2% — uz veterinar; Zoodermin — unguent uz veterinar.

**EXPORTA
27 ȚĂRI**

MONGOLIA. CUBA
JUGOSLAVIA. EL
VETIA.
BELGIA. OLANDA
TURCIA. ISRAEL
BULGARIA. SIRIA
R.F.G. GERMANIA
PAKISTAN. URSS
AUSTRIA. INDIA.
LIBAN. ALBANIA.
R.D. VIETNAM.
ITALIA. ANGLIA.

TEROM

UZINA DE FIBRE SINTETICE IASI

Produs al modernei UZINE DE FIBRE SINTETICE IAȘI teromul este o fibră poliestică, fabricată prin polimerizarea policondensare) dimetiltereftalatului cu monoetilenglicolul.

Datorită excepționalelor sale calități, TEROMUL înlocuiește cu succes fibrele naturale: mătasea, lina, bumbacul.

Îmbunătățirea continuă a calității producției atât de variată din cadrul uzinei constituie un obiectiv principal al întregii activități economice.

Marca TEROM a devenit cunoscută și apreciată nu numai în țară, ci și pe multe meridiane ale globului.

Țesăturile din TEROM se situează, din punct de vedere calitativ, la nivelul celor mai bune fibre poliesterice cunoscute în lume: Terylen, Tergal, Daeron, Terital, Trevira, Diolen, Terjenka, Laysan, Lanon, Tesil.

Din amestecul de TEROM cu fibre naturale se obțin țesături excepționale ce-și mențin prospețimea vreme îndelungată. Prin călcare, se pot obține efecte de polisare și cute permanente.

Țesăturile din TEROM se pot vopsi într-o gamă foarte variată de culori. Sint ușoare, au un tușeu deosebit de plăcut, se comportă excelent la purtare.

Țesăturile din TEROM se comportă excelent la spălări repetate, sint deosebit de rezistente la acțiunea ori-

cărui detergent, se usucă repede și au o rezistență excepțională la acțiunea agenților chimici și a temperaturii.

Calitățile deosebite ale acestei fibre o face aptă pentru multiplele și variatele utilizări:

— lenjerie fină pentru bărbați și femei, articole vestimentare de purtare, sport, excursii și ocazii festive;

— articole casnice decorative, draperii, stoffe pentru mobilă, fețe de masă;

Fibra TEROM tăiată, la tip lină și bumbac, de culoare albă și neagră precum și fibra de tip in — se livrează sub formă de baloți ambalați în saci de polietilenă, protejați cu pânză de iută.

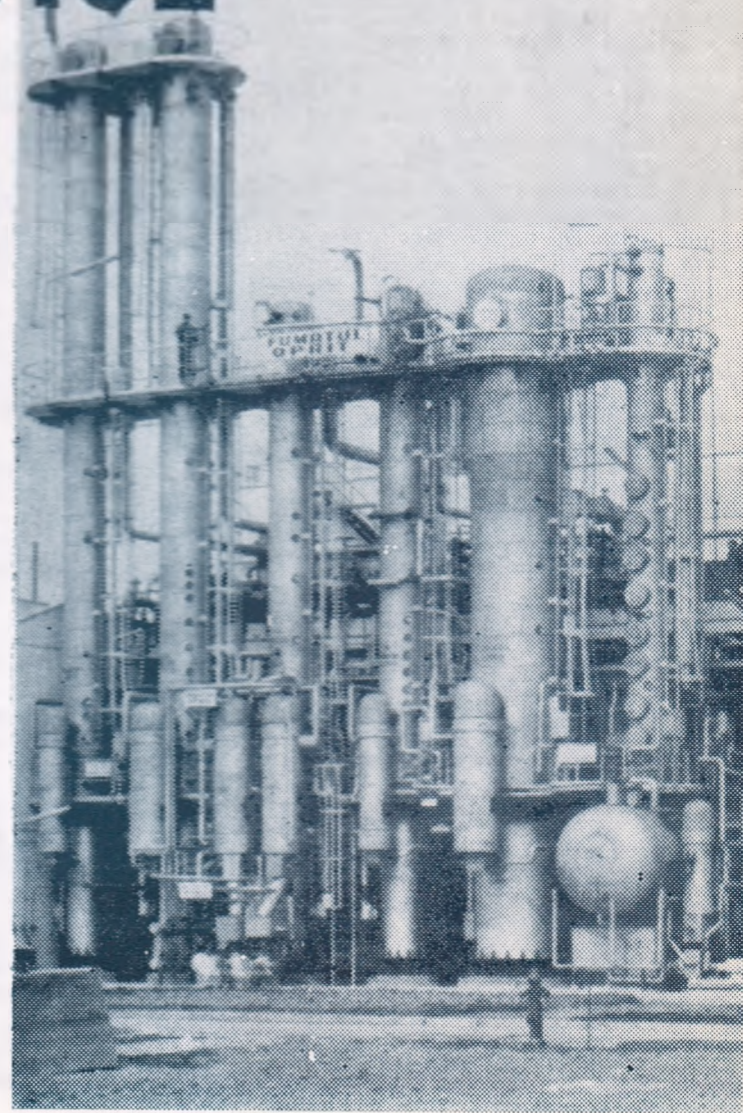
Fibra TEROM de tip lină — sub forma de pală albă și neagră, se livrează în bumsuri presat în balot.

Fibra TEROM sub formă de cablu termofixat alb și negru se livrează ambalat în cutii de carton.

Fibra TEROM se exportă astăzi în multe țări ale lumii, printre care: Franța, Elveția, Italia, Belgia, Israel etc.

Sortimente: bumbac alb, lină albă puf, lină albă cablu termofixat, lină albă pală, lină neagră puf, lină neagră cablu termofixat, lină neagră pală, lină albă cu piling redus (puf), lină albă cu piling redus (pal'), în alb.

Conducerea uzinei urmărește în permanență îmbunătățirea calității produselor pentru ca beneficiarii să aibă avantaje tot mai mari de ordin practic.

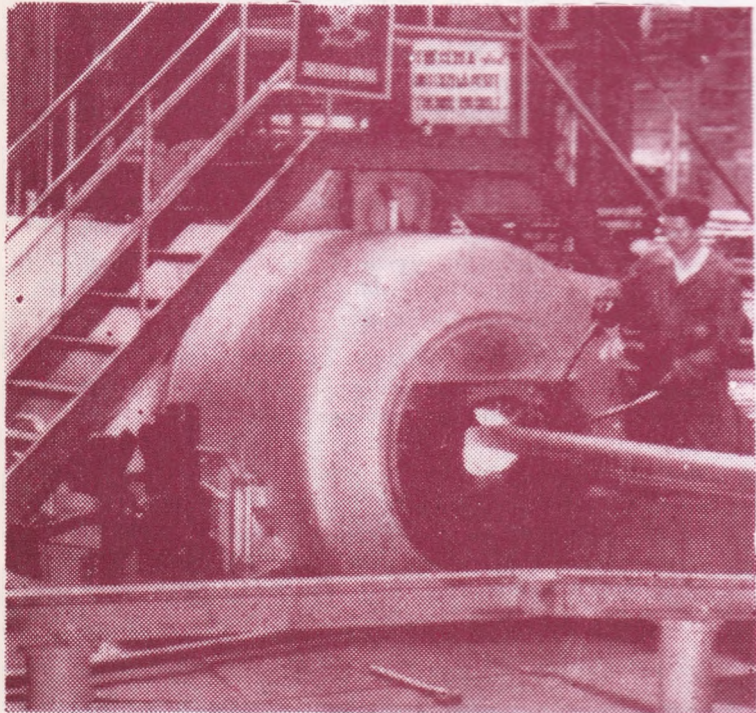

IASI

PROFILE FORMATE LA

UZINA METALURGICA

Colectivul de muncă al Uzinei Metalurgice Iași a încheiat semestrul I din primul an al cincinalului în curs, cu noi și importante succese.

S-a fabricat peste plan cantitatea de 1454 tone țevi sudate și 1860 tone profile indoite, iar planul la export a fost depășit cu 670 tone produse, producția globală și producția marfă fabricată au fost depășite cu 102,4% înregistrându-se totodată economii suplimentare la prețul de cost de peste 1800 milioane lei și beneficii peste plan în sumă de peste 2800 milioane lei.

Angajamentele luate de metalurgistii ieșeni în întrecerea socialistă dintre întreprinderile industriale ale județului Iași au fost cu mult depășite pentru sem. I/1971. Potențialul tehnico-economic al uzinei, capacitatea colectivului de a rezolva cu toată competența problemele majore ale întreprinderii, hotărîrea de a obține noi succese în muncă, au făcut ca angajamentele inițiale pentru anul 1971 să fie îmbunătățite. Astfel pînă la finele anului 1971, față de angajamentul de 14 milioane lei, producția globală și marfă fabricată va fi depășită cu 20 milioane lei.

Se vor fabrica peste plan 2500 tone țevi sudate și 2500 tone profile indoite, productivitatea muncii va fi depășită de 2%, economiile suplimentare la prețul de cost — 2500 milioane lei, iar be-

neficii peste plan vor depăși suma de 5 milioane lei.

Pe lângă rezultatele bune obținute în realizarea și depășirea cantitativă și valorică a planului de export, trebuie reținut și faptul că și calitatea produselor uzinei a fost ridicată pe a treaptă superioară, nefînregistrîndu-se nici un refuz de calitate.

Actualul cincinal prevede pentru uzina ieșeană sarcini de mare perspectivă și în același timp de mare răspundere. Capacitățile de producție se vor tripla prin instalarea și punerea în funcțiune a unor noi linii tehnologice pentru fabricarea țevilor sudate și a profilelor indoite. Prin lărgirea continuă a gamei sortimentale, prin asimilarea și producerea unor noi tipodimensiuni de țevi și profile, această uzină va deveni pînă în anul 1975 principalul furnizor al economiei naționale pentru producția de țevi sudate și profile indoite, și va deține ponderea cea mai mare în producția de țevi sudate din țară.

Concomitent cu preocuparea pentru continua dezvoltare și creșterea capacităților de producție, se acordă o atenție cu totul deosebită diversificării producției urmărindu-se pe această cale în primul rînd satisfacerea cerințelor economiei naționale cu necesarul de produse din țevi și profile.

Produsele Uzinei Metalurgice Iași, prin caracteristicile

le tehnice deosebite, dimensiunile largi de utilizare în multiple sectoare ale economiei naționale sînt astăzi tot mai solicitate, cu atît mai mult cu cît tehnologia de fabricare a țevilor sudate și a profilelor indoite permite asimilarea în fabricație a unor sortimente de țevi cu pereți subțiri, diametre mici, debitare în lungimi fixe etc. și în consecință reducerea continuă a consumului de metal nu numai în timpul fabricației, dar și la beneficiarii uzinei.

Calitatea acestor produse, caracteristicile tehnice, modul de prezentare și livrare au condus la primirea unor numeroase comenzi din partea unor beneficiari interni cît și a numeroase firme străine. Beneficiarii li se livrează la cerere produsele debitate în lungimi fixe în funcție de necesitatea lucrărilor ce au de executat și în felul acesta țevile sudate sau profilele indoite nu mai sînt debitate pe șantierul de lucru în condiții care pot duce la însemnate pierderi de metal.

Colectivul de muncă al uzinei acționează în continuare cu toată energia pentru folosirea tot mai rațională a capacităților de producție, pentru valorificarea mai intensă a rezervelor interne, în vederea creșterii eficienței întregii activități economice, pentru ridicarea calitatii a mărcii și prestigiului uzinei.

UZINA MECANICA NICOLINA

IASI

PRODUCE

Succesele dobîndite zi de zi de uzina Mecanică „Nicolina” Iași în realizarea indicatorilor de plan dovedesc dragostea întregului colectiv care prin muncă a reușit să-și însușească tehnologia produselor cu totul noi, date prin plan, finind seama de noul profil al uzinei.

Pe perioada ce s-a scurs de la schimbarea profilului (1966—1971). Uzina Mecanică Nicolina a asimilat și fabricat o serie de utilaje specifice unităților din construcții și construcții de drumuri.

În afara acestor utilaje ce intră în noul profil, uzina a executat și alte produse specifice ramurii industriei constructoare de mașini, unele din aceste produse destinate direct exportului, altele în colaborare cu alte uzine, tot pentru export.

Dintre produsele specifice noului profil care se fabrică la Uzina Mecanică „Nicolina” putem cita:

— Centrală de beton de 60.000 mc/l complet automatizată.

— Centrală semiautomată de 30.000 mc/l an, care este prevăzută în planul tehnic pentru noi îmbunătățiri în vederea reducerii consumului de metal și compartimentarea blocurilor electronice modificate de la 1000—750 kg.

— Centrală mobilă de beton de 10—15000 mc/an automatizată.

De asemenea, în planul tehnic au fost prevăzute:

— Centrală mobilă pentru prepararea betoanelor CMB 500 îmbunătățiri și centrală de preparat beton 45—50 mc./h pentru studiu tehnic economic și avizare.

— Instalație transportabilă pentru preparat mixturi asfaltice, cu o capacitate de 35—40 t/h, are o mare utilizare pe șantierul de construcții și drumuri, datorită productivității sporite, cît și calității superioare a mixturilor asfaltice.

— Screpere tractate de 3 mc și 8 mc

cu o viteză sporită de escavare în albiile rîurilor.

În planul tehnic a fost prevăzută pentru fabricarea screpere tractoral de 8 mc acționat hidraulic pe tractor S 1500, cu o viteză sporită.

— Încărcător cu cupă de 8,8 mc și 1,6 mc montate pe tractor S 651 utilizate pentru manipularea materialelor de construcții ca: pietriș, nisip, balast etc.

— Sereper pe cablu de 1,5 mc și 3 mc.

— Nivelator cu cadru lung.

— Stații de preparat mixturi asfaltice (R III).

— Uscător mecanic (R III).

— Malaxor mecanic.

— Topitor bitum, toate întrebunțate cu succes în modernizarea drumurilor.

— Stația de preparat mixturi asfaltice de 8t/h, prevăzută în planul tehnic, va înlocui stația R III.

De asemenea uzina fabrică:

— Silozuri pentru ciment de 25 și 81 tone.

— Silozuri metalice pentru ciment în vrac de 25 tone.

Dintre produsele care nu intră în noul profil uzina a fabricat și mai fabrică și în acest an diverse tipuri de boghiuri.

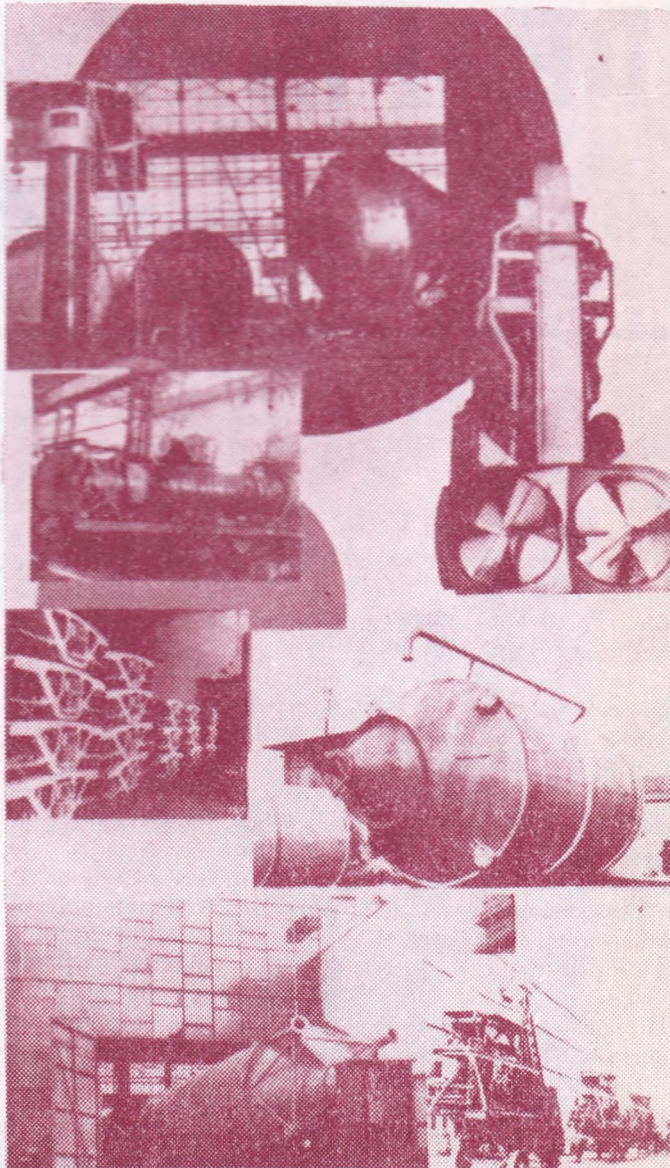
— Boghiuri Cuba destinate exportului livrate în anii precedenți.

— Boghiuri tip R.P.P. pentru vagoane cerute la export de R. P. Polonă.

— Boghiuri R.D.G. de asemeni la export ca colaborator cu Uzina de Vagoane Arad.

Uzina continuă și fabrică echipament buldozer și scarificatoare montate pe tractor S 651, cerute pe piața externă, fiind din ce în ce mai apreciate.

În planul tehnic pe anul 1971 pe lângă o serie de îmbunătățiri la unele produse ce se fabrică, uzina a prevăzută și fabricarea altor utilaje cerute de întreprinderile de construcții și drumuri.

- BOGHIURI
- PT. VAGOANE
- INCARCATOR
- CU CUPA
- ECHIPAMENT
- BULDOZER
- TURBOFREZE
- PT. ZAPADA
- SILOZURI
- PT. CIMENT.
- SCREPERE
- MALAXOR
- NIVELATOR
- ETC.

INSTITUTUL DE PROIECTARE IASI

zonă a unor importante monumente istorice și de arhitectură ca Palatul Culturii, Casa Dosoftei, Biserica Trei Ierarhi, ș.a. precum și de o serie de realizări noi, din care amintim sediul politico-administrativ. De asemeni, propunerile de sistematizare sînt condiționate de zidurile fostei cetăți, de debitul circulației majore și de asigurarea unei circulații locale pentru vizitarea în circuit a monumentelor istorice din zonă, de asigurarea unor spații corespunzătoare pentru parcaje, ș.a.

Legat de amplasarea unui bloc înalt în această zonă s-a propus și modificarea traseului străzii Costache Negri, stradă ce va intra în circuitul turistic. Blocul înalt va avea rol de element „ordonator” al ansamblului, element de legătură compozițională a volumelor „de prim plan”. — Sediul politico-administrativ, Magazinul universal. Construcția magazinului, amplasat în continuarea sediului politico-administrativ pe viitoarea magistrală A. Panu, va constitui prin volumul și arhitectura adoptată, elementul „de trecere” la arhitectura majoră — modernă a obiectivelor ce se preconizează pentru zona A. Panu.

Între aceste două obiecte s-a propus un volum informativ cu un regim de P+1 etaj și care va constitui un element de legătură.

Pe latura estică a pieții s-a prevăzut amplasarea Casei Radio, construcție de factură modernă, cu posibilitatea de extindere în viitor pentru studioul de televiziune.

desfășură pe un teren orizontal cuprins între două artere de circulație — o magistrală de trafic intens și o arteră de acces pentru traficul de tranzit și este organizată în jurul centrului de cartier; la rîndul său, nucleul central este organizat astfel creînd o esplanadă în interiorul ansamblului. Legătura între esplanadă și artera de circulație majoră se realizează printr-o penetrație centrală, dominată de circulația pietonală și avînd un caracter comercial, în această zonă fiind prevăzute mari magazine și spații de deservire.

Din punct de vedere arhitectural, gîndirea proiectantului a fost îndreptată spre conturarea unei siluete dinamice și variate, cu prevederea într-o mai mare măsură a blocurilor înalte cu 10 — 11 etaje, care pe de o parte folosesc mai rațional terenul, corectează unele inconveniente datorită formei plane ale acestuia și constituie în același timp accente majore în punctele de interes ale ansamblului.

În fine, cartierul „Alexandru cel Bun”, se va bucura de rezolvarea judicioasă a tuturor dotărilor edilitar-gospodărești, dintre care problema alimentării cu apă a stat în mod deosebit în atenția proiectanților, a transportului în comun, a spațiilor de joc lui, ș.a.

Parcaje amplasate pe întreg teritoriul vor deservi localității noilor blocuri în mod corespunzător.

Pentru imprimarea unei note personale cartierului, pentru obținerea unei ambianțe care să prelungească în modern trăsăturile caracteristice Iașului, străzile vor fi mărginite cu garduri vii de liliac, purtînd nume din trecut, a unor oameni iluștri care au trăit pe aceste locuri.

Una din caracteristicile acestei vechi așezări este aceea de oraș-grădina, caracteristică ce se va menține prin prevederea unor bogate spații verzi în cadrul ansamblului, rolul și funcțiunea zonelor plantate căpătînd o importanță deosebită în crearea unui microclimat favorabil vieții citadine, dovedind astfel o valoare utilitară ce se adaugă celei decorativ-estetice.

Dintre dotările de interes major, clubul social-cultural va constitui un punct de atracție pentru locuitorii noului cartier, prin activitățile care le va găzdui; un cinematograf, un dispensar cu centru stomatologic, un oficiu P.T.T., etc. vor contribui din plin la desfășurarea în bune condițiuni a activităților în noul cartier.

Ș.T. C. și P. J.

BIJUTERII ALE ISTORIEI ÎN CONTEXT MODERN

Dacă Iașul, străveche capitală moldavă, oraș de mari tradiții artistice și culturale, urbe citată de atîția iluștri călători străini de-a lungul veacurilor, reușește an de an să capete un profil modern, fără a pierde nimic din ceea ce trecutul i-a lăsat drept zestre de o valoare incontestabilă, aceasta se datorește și grijei deosebite cu care arhitecții-proiectanții din cadrul Institutului ieșean se apucă asupra machetelor viitorului oraș.

Cu o ilustrare a perfecte și armonioasei îmbinări între vechiul prestigios și modernul cutezător, chiar noul sediu al Institutului, de pe Calea 23 August, e vecin cu istoricul sediu al Junimii (Casa Pogor), acolo pe unde au pășit Alecsandri, Eminescu, Maiorescu, Creangă, Negruzzi, Gane și atîția alți cititori de slovă românească. De la planșetele lor de lucru, arhitecții privesc pe geamuri peste parcul secular, disting castanul lui Maiorescu, respiră balsamul teilor legați de amintirea lui Eminescu și apoi proiectează Iașul de mîine.

Îl gîndesc ca un întreg organic, integrat însă în unitatea spirituală națională. În felul acesta pe lângă noile ansambluri de locuit, zona centrală — vatră a orașului vechi — atît de bogată în monumente istorice și perle arhitectonice, își întregeste aspectul urbanistic pe măsura definitivării detaliilor de sistematizare și a perfectării construcțiilor realizate. Prin plombarea spațiilor demolate cu edificii de importanță centrală, se obține acel nucleu principal, inimă a cetății de mîine asamblat la nivele variate, așa fel încît să fie puse cît mai în valoare, atît monumentele cu prestigiu istoric cît și noile instituții-cheie.

Ca un exemplu în această privință, vom cita preocuparea privind viitorul aspect pe care îl va căpăta Piața Palatului, important centru civic pentru oraș și care se împune prin clădirile existente, de o deosebită importanță, ce suscită interesul local ca și al tuturor vizitatorilor Iașului.

Preocupările proiectanților Institutului de Proiectare Iași pentru această zonă s-au concretizat într-o primă etapă prin realizarea sediului politico-administrativ (autor arh. Vericeanu Nicolae), în curs de execuție în teren fiind Magazinul universal „Moldova” (autor arh. Mihailovici Victor), iar de curînd fiind elaborat și studiul tehnico-economic pentru Casa Radio Iași (autor arh. Luncăniță Constantin).

Detaliul de sistematizare pentru Piața Palatului din Iași (autor arh. Vericeanu Nicolae) este determinat de existența în această

Dotarea vestică a ansamblului se propune a fi liberă de construcții, făcîndu-se astfel o legătură organică a spațiului plantat prevăzut pe cornișe, cu viitorul parc central al municipiului. La intrarea în parc se propune amplasarea Monumentului eroului român. Amplasamentul acestei lucrări importante de artă monumentală permite o percepere favorabilă atît din cadrul pieții cit și din afara ansamblului, din lunca Bahluului și de pe magistrala Anastasie Panu a cărui cap de perspectivă îl constituie.

Propunerile de sistematizare au în vedere în același timp soluționarea circulației majore în piață și volumul de spații verzi care va fi una din caracteristicile acestei piețe. Pentru mărirea aspectului festiv al pieții în general și în special al Palatului Culturii și Monumentului eroului român, s-au prevăzut oglinzi de apă cu avuzuri și efecte luminoase.

În fine, proiectanții au avut în vedere și organizarea circulației pietoniere și a manifestațiilor populare. Pentru a se da posibilitatea organizării mitingurilor, legat de existența balconului Sediului politico-administrativ, porțiunea din fața sediului, pe traseul viitor al str. Anastasie Panu, se execută în prima etapă în soluție definitivă, un paviment decorativ înglobat în perimetrul general al pieții. Prin desenul de pe paviment sub forma unui covor, se marchează și firele de circulație la profilul definitiv. Elemente decorative ca bazine, jocuri de apă, compoziția de pe paviment în marmură și granit, iluminatul local și general vor contribui la crearea unei personalități a ansamblului.

La aceasta își va aduce aportul și iluminatul spațiilor comerciale de la parterul blocului înalt, a Magazinului universal și a Casei Radio.

Propunerile proiectanților ieșeni au început să prindă viață.

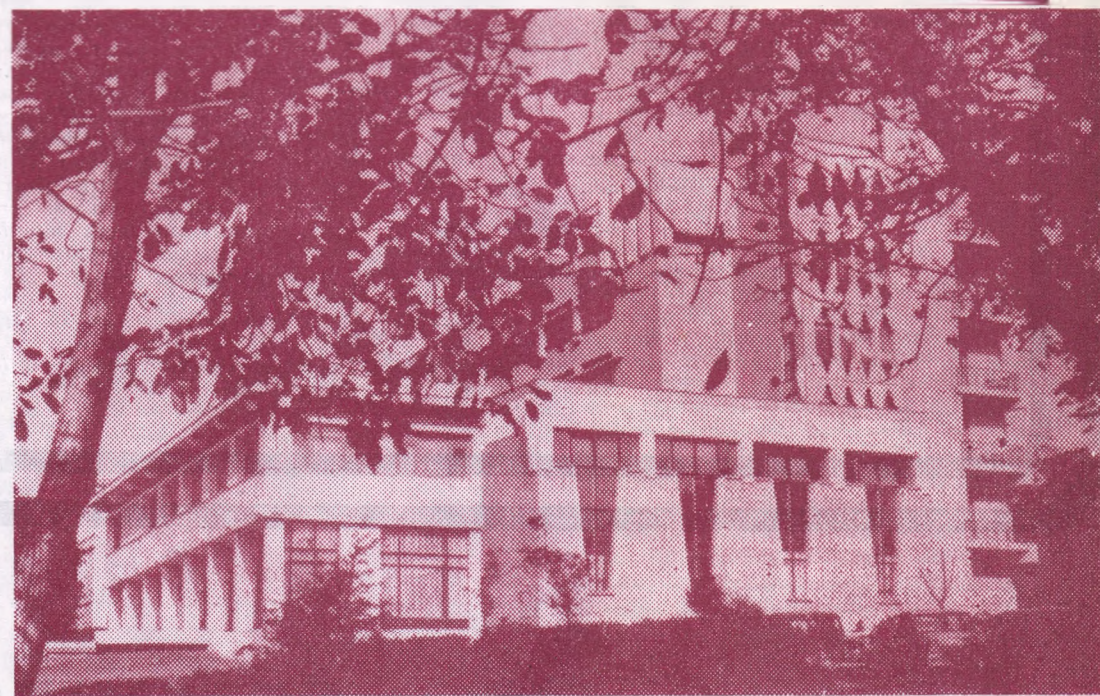
Rep.

Noul cartier „Alexandru cel Bun”, e de fapt continuarea spre vest a cartierului Socola — Nicolina și va adăposti o populație de circa 20.000 locuitori.

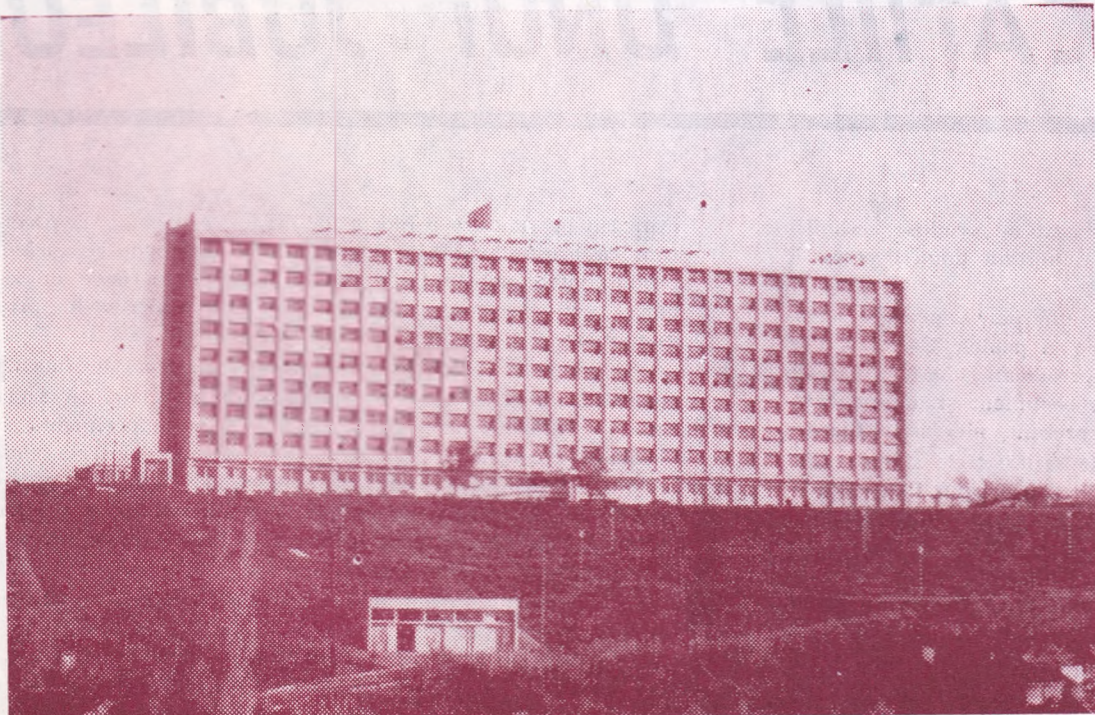
Concepția de ansamblu care a stat la baza creerii noului cartier urmărește realizarea unui cadru de viață urbană care să asigure toate condițiile de confort ale orașului modern, eliminîndu-i deficiențele și necumplitățile și care să-și găsească expresia și într-un cadru constituit cît mai reprezentativ pentru urbanistica de ansamblu a orașului. Această mare unitate rezidențială se

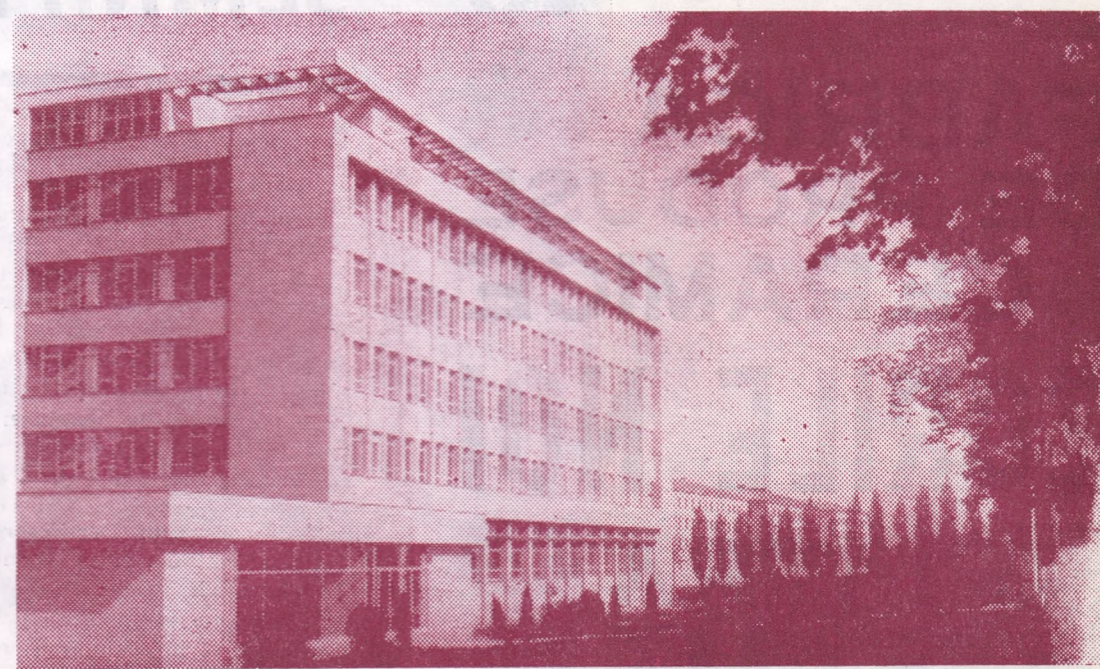
Sediul politico-administrativ

Sediul D.S.A.P.C.

Noul spital clinic de copii

Extindere Institut agronomic — Iași (Vedere pavilionul 1). sus: Casa modei (foto: I. CIOBANU).

**În concediu, la munte,
la mare, vă asigurați pri-
mirea la timp a revistei
CRONICA, abonindu-vă
la serviciile de difuzare
a presei din localitatea
de reședință.**

CENTRUL DE LIBRĂRII IAȘI

Centrul de librării din Iași e o instituție care există în primul rând prin unitățile sale deservente, adică prin librării, mai exact 35 unități cu profil mixt. Importanța sa reiese din variatele discuții purtate prin presă referitoare la drumul cărții de la editură pînă la cititor.

Ținem să menționăm cu acest prilej că librăriile din Iași, Vaslui, Birlad, Pașcani, Huși și alte centre contribuie în primul rând la înfrumusețarea orașelor respective prin ținuta lor și în al doilea rând se dovedesc focare de cultură, polarizînd în jurul lor amatori de carte. O librărie contemporană nu mai e un magazin oarecare, ci o instituție de cultură, cu o atmosferă elevată, în care chiar neavizatul se poate orienta cercetînd cataloage, vizitînd standuri, foietînd cărți puse amabil la dispoziție. Tonul pleacă de la chiar pregătirea profesională a personalului și de la cadrul general în care pășești: un adevărat templu al cărții.

Astfel, în timp ce, de pildă anticariatul din strada Lăpușneanu 35 e asediat de amatorii rarităților bibliofile, acei căutători de valori vechi care pot întirzia ore întregi

în fața raftului cu tomuri oboșite, mîngîind fiecare volum și neîndrăzînd să plece, la Librăria Mihai Eminescu (Iași, strada Ștefan cel Mare) de pildă, se ascultă muzică, se admiră reproduceri după picturi și se discută rolul despre ultimele noutăți editoriale.

Pentru a oferi o carte nu e nevoie să aștepi luna cadourilor, e un dar potrivit în orice ocazie. Pentru a-și completa biblioteca personală cu o carte nu e nevoie de cine știe ce efort: librăriile și tonelele cu cărți te întimpină imbietaore la tot pasul. Ele adună în jurul lor toate gusturile, toate vîrstele.

Iar cînd evenimentele comemorative le sîntă, librăriile sînt primele care răspund momentului organizînd citirile și standuri speciale, cum e cazul, de pildă, în prezent cu Vasile Alecsandri. De asemenea, ele sărbătoresc succesele scriitorilor noștri, organizînd întîlniri cu cititorii și seri de autografe, adevărate comenzi spirituale între creatori și admiratorii lor.

Central de librării Iași își va intensifica această politică de transformare a librărilor în adevărate centre de cultură.

FABRICA DE ULEI „UNIREA“ IAȘI

FOLOSIND MARGARINA VEGETALĂ VITAMINIZATĂ

MARGA ȘI IDEAL

vă asigurați preparate culinare, de patiserie și de cofetărie cu calități superioare.

Margarina vegetală vitaminizată este ușor asimilată, cu gust plăcut aromat recomandată a se folosi la orice împrejurări în gospodăria dv.

ÎNTREPRINDEREA DE MORĂRIT ȘI PANIFICAȚIE IAȘI

prin unitățile:

— PATI-BAR din strada Gh. Dimitrov nr. 85
PATI-BAR din strada 30 Decembrie (Gara) produce zilnic produse calde de patiserie:

— Macedonia, Bordo, Gogoși, Brioși, Fineta cu carne, Strudel cu mere, Strudel cu brînză de vaci, Fineta cu carne, Brînzoaice. De asemenea, prin magazinul de prezentare și desfacere din strada Gh. Dimitrov se vînd produse de panificație și diferite specialități.

TRATARE APĂ • CAZANE DE PRESIUNE DE TOATE TIPURILE • ROABA METALICĂ • SCHELE METALICE • OBIECTE UZ CASNIC • MOBILIER METALIC • ETC.

SCHIMBĂTOARE DE CALDURĂ • STAȚII

Datorită dotării cu un utilaj corespunzător întreprinderea a reușit să fabrice o largă gamă de obiecte de calitate superioară.

Întreprinderea a participat în acest an la tirgul internațional de la UTRECHT, expoziție permanentă a firmelor olandeze. Aici, produsele întreprinderii au fost apreciate, în special scaunele pliante au fost primite cu un interes deosebit.

De asemenea, articolele de camping, articole de fenererie, bărci metalice cuplate de pînă la 300 mp. au fost mult apreciate.

Datorită succesului produselor prezentate la ultima expoziție Întreprinderea Progresul a reușit să fie cunoscută, urmînd a participa și la viitoarele expoziții internaționale de la Köln — R.F.G.

Întreprinderea „Progresul” a reușit să se situeze printre unitățile de industrie locală cu rezultate foarte bune. În cursul acestui an s-au luat măsuri

menite să ducă la îmbunătățirea și mai mare a calității produselor. Astfel, se vor lansa 15 noi sortimente. Conducerea întreprinderii are o preocupare permanentă pentru asimilarea unor produse care să permită adaptarea ușoară în termen scurt și să aibă o desfacere asigurată.

În ramura metalurgică se produce: mobilier metalic pentru cămine, birou, ateliere, laboratoare etc., utilaje pentru centrale termice (schimbătoare de cldură, stații pentru tratarea apei, confecții și reparații de cazane presiune de toate tipurile).

Ramura lemn mobilă produce: mobilă pentru uz casnic; mobilier pentru cămine, cantine, laboratoare și birouri.

Întreprinderea Progresul posedă un atelier dotat cu cele necesare în care să poată executa reparații de utilaje, producerea unor subsamblă, precum și executarea unor utilaje unice.

PROGRESUL IASI

ÎNTREPRINDERE ECONOMICĂ DE INDUSTRIE LOCALĂ

20
ANI

FABRICA DE PRODUSE CERAMICE ZORILE NOI PIATRA NEAMȚ

SEMNIFICAȚIILE UNUI JUBILEU

La 1 iulie anul acesta, Fabrica de produse ceramice „Zorile noi” din Piatra Neamț a împlinit două decenii de existență.

Cu toate unitățile industriale din patria noastră și întreprinderea din frumosul oraș de la poalele Cozlei și Pietricicăi a înregistrat un salt impresionant. Astfel, dacă în 1951, fabrica producea un singur sortiment și anume cărămizi (10.173.000 buc. anual), în prezent, aici se realizează pe an 64.000.000 buc. cărămizi, 16.700.000 țigle și alte milioane de blocuri de beton, iar recent a început fabricația — pentru prima oară în țară — a blocurilor ceramice de mari dimensiuni, produse care se vor utiliza îndeosebi pe șantierele de construcții. Dar despre avantajele folosirii blocurilor ceramice ne-a oferit amănunte Adrian Cehan, inginerul șef al fabricii:

„Blocurile ceramice se pot utiliza la toate tipurile de construcții civile și industriale, pentru zidirea pereților interiori și exteriori, portanți sau neporanți. Deoarece constructorii nu cunosc încă în suficientă măsură avantajele

utilizării pe șantiere a blocurilor ceramice, trebuie să precizăm că aceste avantaje sînt evidente: blocurile asigură o productivitate substanțială mărită la toate lucrările de zidărie, reducerea consumului de mortar și a pierderilor prin manipulare.

În prezent, fabricăm un singur sortiment de blocuri ceramice, cu echivalent de 5,6 cărămizi normale. În scurt timp — chiar în acest trimestru — vom experimenta și producerea corpurilor ceramice care se vor folosi la confecționarea fișilor prefabricate pentru planșee și acoperișuri. Utilajele noastre ne permit însă executarea și a altor sortimente de blocuri care ne vor fi solicitate prin comenzi speciale ale diverșilor beneficiari.

... Fabrica de produse ceramice din Piatra Neamț a împlinit 20 de ani. În această perioadă, harnicul ei colectiv a obținut succese de seamă. Este un merit al specialiștilor acestei întreprinderi, considerată timp de doi ani consecutiv unitate etalon pentru ramura industriei ceramice. Șiragul succesorilor și drumul innoirilor continuă.

CREATIVITATE ȘI MIMETISM

Mimetismul biologic este o însușire proprie unor ființe de a se adapta mediului, iar gradul de adaptare reprezintă un criteriu al progresului biologic.

Omul a sublimat această însușire, a umanizat-o și astfel mimetismul biologic a fost depășit prin cel social, fapt care a atras după sine implicații deosebite.

În acest al doilea caz forma de manifestare nu este una, imuabilă, ci e în funcție de formele conștiinței sociale. Așa, de exemplu, în literatură sau

artă, efortul mimetic poate înlocui actul creator autentic lăsând iluzia îndeplinirii lui, dar rezultatul va fi întotdeauna o falsă emoție oricât de măiestrite vor fi straietele în care autorul le va îmbrăca. O operă în care autorul a mimit sinceritatea, chiar dacă va stîrni admirația, nu va putea niciodată emoționa, întrucît emoția artistică fine nu de formă, ci de conținut; forma poate impresiona, dar numai în corelație cu conținutul poate emoționa. Cînd Flaubert admite că Madame

Bovary este el însuși, știm că scriitorul s-a contopit cu eroul său; sinceritatea cu care scriitorul crede în destinul eroilor săi, ni-i face nouă apropiați, iar relația subiect-obiect dispăre în noi înșine, încît devenim eroii operei respective. De aici concluzia poate deveni oricînd și oricum artă. O mare uzină transpusă corect pe pînză nu numai că nu va fi o operă de artă, dar va leza atît arta cît și realitatea.

Omul este singura ființă care poate emite judecăți de valoare, ca urmare a capacității sale de a se emoționa și de a-și clasifica emoțiile. Celui care îi retine menirea de a descoperi esența frumosului, de a-l umaniza și de a ni-l reda este artistul. De capacitatea sa de transfigurare depinde autenticitatea, valoarea operei sale. Dar sînt, de pildă, scriitorii care cred că de vreme ce afirmă în paginile cărților lor că eroul cutare suferă, vom suferi și noi alături de el. Ei uită că arta nu are o funcție enunțativă, ci una cognitivă și estetică, etică și axiologică, ei uită că durerile sau marile bucurii sînt profunzimi ale ființei, că ele sînt trăite cu maximum de intensitate, nu simple stringențe.

Artistul, scriitorul adevărat ne aduce marea lumină, adîncă lumină a artei care ne cuprinde a flacăra ei, flacăra în care el însuși s-a dizolvat în numele adevărului, al binelui și al frumosului. El crede din adîncul ființei sale în ideea că oamenii

pot deveni astfel mai buni și mai drepi. El crede în viitorul poporului său ale cărui năzuințe le cîntă. Orice artist mare de aici pleacă și aici se întoarce. În caz contrar avem de a face cu actul mimetic, neolol, fapt care face ca scopul să rămîină în afara intenției, catharsisul eșuînd în mimesis.

Arta autentică, literatură, muzica sînt profund umane tocmai pentru că ele ajută omului să se întilnească — prin ele — cu esența sa, cu ceea ce umanitatea are mai bun. Homer, Bach, Tolstoi, Eminescu sau Enescu n-au crezut altfel.

Măiestria stilului, limpezimea sunetului, siguranța tușei rămîn un scop în sine dacă nu vor servi unor idei înălțătoare. Arta fiind o comunicare de la suflet la suflet va respira odată cu umanitatea, prin umanitate, pentru umanitate. Utilul în artă se datorește simbiozei dintre adevăr, bine și frumos. O artă a utilului imediat este o formă a mimetismului social care duce la pragmatism. Or, se știe că pragmatismul este filosofia cîștigului, în numele căruia orice idee este adevărată în măsura în care aduce bani sau o anumită poziție socială.

Menirea nobilă a artei rezidă însă în mesajul pe care ea îl transmite din generație în generație prin intermediul frumosului și adevărului. Așa cum a arătat de nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu, arta, literatura trebuie să servească „educației maselor, creării omului nou”. Este singurul mod de a înțelege menirea artei și literaturii, singurul criteriu al viabilității și al dăinuirii lor în timp.

V. MIHAILESCU CRAIU

„Flori”

N. V. TURCU

valoare-scop și toți oamenii recunoscîndu-se între ei ca asemenea valori, afirmîndu-se și confirmîndu-se valorice în această ipostază a valorii. De precizat apoi că, în fapt, justa funcționare a mecanismelor valorii pe verticală, pe de o parte privind raportul valori-mijloc/valori-scop, iar pe de altă parte privind raportul valori-scop / valori-scop, are în condițiile orînduirii socialiste un caracter legic, fiind asigurată de nouă esență a conducerii, de activitatea politică a partidului comunist ca știință a conducerii vieții sociale. Făurirea socialismului constituie un țel politic și un proiect social; valoarea, prin urmare, se circumscrie în noua orînduire socialistă tocmai în această perspectivă; parte integrantă fiind, astfel, a societății ca țel politic și proiect social, valoarea ființează într-o ordine de fundamentare științifică, de unde și rezolvarea cu adevărat valorică a problemei valorilor în societate, a prezenței omului ca ființă supremă pentru om. În măsura în care, în condițiile societății socialiste, valoarea respectă cu necesitate — din perspectiva a ceea ce făurirea societății este țel politic și proiect social — justa funcționare a raportului valori-mijloc/valori-scop, precum și a raportului valori-scop / valori-scop, atunci acest fapt al manifestării ei valorice ca valoare constituie criteriu de decizie socială, iar ea însăși ca valoare înseamnă un act de decizie socială. Și în acest context, firese, omul ca valoare poate fi cea mai înaltă valoare în societate.

Dar acest context oferă, de asemenea, și o rezolvare justă a problemei valorilor pe orizontală. Totalitatea valorilor în societatea socialistă, politice, etice, științifice, tehnice, artistice, literare etc., prin esența lor, contribuie la realizarea și împlinirea esenței omului. Fiecare dintre ele, prin specificul său, din unghiul propriei specificități, prezintă o parte de sens din ceea ce societatea investeste cu sens general valoarea de om. Valorile sînt sens uman în măsura în care corespund sensului uman general social. Firește că între cele două direcții de mișcare a valorilor, pe verticală și pe orizontală, trebuie să existe o unitate imanentă. Existența acestei unități, necunoscută de orînduirile anterioare socialismului, este conferită în condițiile noii orînduirii socialiste de factorul politic, de nouă esență a politicului. Politica partidului comunist fiind știință a conducerii vieții sociale, cînd făurirea noii societăți înseamnă țel politic și proiect social, politicul circumscrie însăși problema valorii în ordinea sensului său, încît întregul edificiu al valorilor implică o finalitate socială — finalitate a cărei esență este aceea de a afirma și confirma omul cu valoare-scop, — iar sub acest aspect fiecare valoare, în măsura în care răspunde politicului, este criteriu de decizie socială și constituie, ca realitate în consens cu politicul, un act de decizie socială. Din această perspectivă ordinea valorilor este o ordine a ceea ce numim comandă socială. Legătatea faptului de comandă socială pentru ordinea valorilor, în

acest fel, survine din însăși esența noii societăți socialiste pentru care omul constituie valoare-scop, ființă supremă pentru om.

Pentru perioada istorică actuală pe care o străbate țara noastră, aceea a construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, problema omului ca valoare implică o însemnătate deosebită. Rezolvarea valorii de om, teoretic și practic, în toată bogăția valențelor sale, este asigurată de aprofundarea rolului istoric al clasei muncitoare care, sub conducerea partidului comunist, are menirea să ridice societatea socialistă pe noi trepte de civilizație și progres social, spre comunism. Conceptul de valoare-scop în ce privește omul societății noastre socialiste are un conținut profund umanist din perspectiva spiritului revoluționar al clasei muncitoare, umanismul său fiind un fapt intrinsec însăși forței revoluționare a clasei muncitoare. În societatea socialistă, clasa muncitoare fiind subiect a politicii partidului comunist, și în acest fel subiect al istoriei, ea nu se prezintă doar ca un simplu executant, ci este clasa care conduce în societate, clasa care înfrunghie interesele vitale ale întregii societăți. „Noi concepem clasa muncitoare — precizează secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu în recenta expunere — nu ca o masă chemată numai să realizeze hotărîrile, ci ca o clasă conducătoare, ca o clasă conștientă de rolul său istoric”. Înțelegerea deplină a acestui fapt trebuie să aibă în vedere, firese, mutațiile esențiale care au venit să îmbogățească însuși conținutul rolului istoric al clasei muncitoare. Astfel, dacă pentru a trece de la capitalism la socialism, clasa muncitoare devine din clasă în sine clasă pentru sine, pentru ca, apoi, treptat, o dată cu înaintarea procesului de construcție socialistă, să devină din clasă pentru sine clasă pentru societate, în perioada înfăptuirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, perioadă ce caracterizează actuala etapă din istoria țării noastre, calitatea inerentă a clasei muncitoare de a fi clasă pentru societate devine o identitate a faptului că ea constituie o clasă pentru umanitate. Calitatea clasei noastre muncitoare de a fi clasă pentru umanitate, ca urmare firească a conducerii de către partid — a cărui politică este știință a conducerii vieții sociale, — context în care construirea socialismului devine țel politic și proiect social, este astfel însăși condiția sine-qua-non a umanismului societății, a ridicării tuturor oamenilor, și a fiecăruia în parte, de la omul întreg la omul integral uman. Iar în acest sens, în mod obiectiv, ordinea valorilor este unica ordine a ceea ce numim comandă socială. Comandă socială care face ca ordinea valorilor să fie profund umană; o ordine a valorilor imanente umanismului, a unui umanism real, autentic, specific omului concret al societății noastre noi, socialiste.

VASILE CONSTANTINESCU

G. MĂRGĂRIT-INEDIT

Medical Romeo Năstase din Iași ne-a încredințat recent câteva texte inedite care fac parte din creația poetică a lui G. Mărgărit. Exceptînd doar câteva versuri, foarte puține la număr, pe care le întilnim în formulări artistice aproape identice, sau parțial variate și în volumul postum „Vulturii amiezii”, editat în 1979 de „Junimea” și, anume, în piesa „Orga poetului” p. 73-75 (în mss. de față „Floarea iubirii”), celelalte două poezii, „Culesul”, și „Întilnirea” sînt necunoscute.

Așa cum sînt le îndrumăm spre tipar și, la zece ani cîți se împlinesc de la moartea poetului, le prezentăm cu emoție cetitorilor revistei „Cronica”.

ION ISTRATI

culesul

Ca să-ți culeg intiiul măr aprins, ca de aramă,
Grădin-a lumii, ce mult te-am colindat,
În cale mi-a ieșit atita felurită poamă
Pe marile tipsii cu luciul lăudat.

Cit de ușor mi s-a părut, cîndva, că înțeleg
Că-ți iesă măr-aprins, ca de aramă,
Cînd crengi de rod am bănuț să le aleg
În fructa înăcrită și de dulcea zeamă!

Dar fructul care adesea îl rivneam de hrană,
Doar în livezi de vis mi s-așternea nainte,
Și mi-l vedeam țintit de-o sprîntenă diană
În seva lui de flăcări, rotundă și fierbinte.

Ca să culeg intiiul măr aprins, ca de aramă,
În brazda țării mi-am sădit noi pomul
Și l-am rodit cu frați harnici și de o seamă,
Vibrînd de armonii ca fratele-meu, omul.

Și fructul care adesea l-am dorit de hrană
Nu a crescut așa, trezit de intimplare,
Ne-am fost luat noi călăuză și ochiană
Și l-am privit neistoviți pe ziuă și la zare.

Culesul intii-al mărului aprins, ca de aramă,
Grădina lumii la roade toată ne îndeamnă,
Și fructul care l-am ales pe roșie năframă
(Și fructul ce-a-nflorit pe roșie maramă)
Lucește astăzi, toamnă după toamnă.

întilnirea

În ceasu-acesta plin și cald de ospetie
Cînd visul rar își unduie conțur,
Cu tine mă-ntilnesc supremă poezie,
Aed în salopeta limpede de-azur.

Nețărnută-nceapă dar vestirea noastră,
Și ceasu-acesta plin și cald de frenezie;
În salopeta mea cea mindră și albastră
Așa te-mbrățișez — profeta poezie.

Eu știu, că-n ani, și-au dăruit elogii
Devoții mulți cu visurile pe lire,
Slăvit-ai fost în foșnete togii
Și vizionar cu sceptorul de iubire.

Dar eu, mistria simplă și-o aduc și cînt —
Și urc la grînzi ca să pătrund în veac;
Ca soarele am să cuprind acest pămînt
Pe care-or inflori pădurile de liliac...

Ți-am adunat în mine faguri clari de gînd
C-ar răsări din ei o dimineață de poeme,
Drapelele de veac, ca jarurile arzînd (în veacuri fluturînd)
Le-am sărutat pe falduri și prin vreme:

Și m-am trezit în dimineața roșie a lumii
Mereu alături de tine poezie,
Din purpura cea mai solară a culmii
Etern vibra izvorul tău de armonie.

floarea iubirii

Tu, veac al meu, cu orga-n tumult,
Prin glasu-de frați eu azi te ascult:

În lume, cîntarea acum și se-aude
Întii paradisi de visuri și trude!

Către azur și-i donul cel grav în asalt
Cu floarea iubirii mirezmînd din înalt!

Grădin-a iubirii, pururi bogată,
Prin floarea din oameni ești tu murmurată

De jur împrejur cu poame ce harnic le sameni
Și-arome-n efluvii din floarea din oameni...

Iar floarea iubirii imens și deplin îți revarsă
Din roșii corole cu lava nearsă.

Tu, veac comunist, cu orga-n tumult,
Profetic te-aud vestind de demult:

Pe frații din lume și-i chemi să-i asameni
În aroma d-eflunii a florii din oameni.

odă româniei socialiste

Vin din adinc de vremuri cu sufletul deschis,
Ca o pădure-n muguri ce leagănă izvorul,
Cu fruntea luminată de strămoșescul vis,
Carpații colindându-i cu flinta și cu dorul.

Din lutul ars cu trudă în pacea unor nopți
Am ctitorit la Putna, pe Argeș mai în jos,
Cetăți cu stilpi de aur și-am pus ghirlânzi la porți
Să fie fructul minții rotund și mai frumos.

Am insoțit bărbății de pe-un picior de plai
Și-am răsărit grădina în munții românești,
Cu fetele la joc, am spus, în dulce grai,
Legende și balade și doine haiducești.

Și nu am stat o clipă când sabia păgînă
Cu flacăra tăia din rădăcina griul.
Frate cu frații țării, noi, arma română,
Uniți am fost în luptă cu ramul și cu riul.

Și piatră lingă piatră am așezat în sol
Sudind, oțel, voința și setea de dreptate,
Cind nouri țării mele îi tot dădeau ocol
Furindu-i universul și floarea din cetate.

generație tânără

Sint gindurile noastre sub cerul primăverii
Suave flori de vis pe ramuri de lumină,
Vin din adinc izvoare cu-nsemnele puterii
Și fruct devine floarea, grădinii i se-nclină.

Ca o grădină-i țara cu fruntea în amiază,
O incunună șesuri rodind în limpezi spații.
La pacea ei înaltă nebiruți veghează
Sculptați în zbor albastru cu piscuri mari Carpații.

Sint inimile noastre corăbii încărcate
Cu soarele iubirii și-al faptei îndrăznețe,
Purtăm în noi tezaur cu-o mie de carate,
Cutezătoare vîrstă, luceafăr — tinerețe.

De veacuri gravitează izvoarele spre zare,
Le poartă dor de țărături și dor de larg, avid.
Asemeni lor, cu anii ca pomii dați în floare,
Noi te urmăim din ceasul cînd te-ai născut, Partid.

AUREL BUTNARU

destin solar

Patrie, locuiesc în baladele tale
Ca lumina în arcul de aur al frunții,
În puritatea dimineților cînd
Soarele ne sărută, la naștere, munții —
Zbor tinăr de păsări sferic sunind
Un dor fără seamăn hotarelor toate
Ni-i lege-n ființă, și știm
Că zbor ni-s străbunii zidiți în temelii de cetate.
Istoria-n noi e destin de porți spre solar
Și n-am rătăcit acest crez niciodată,
Din Ștefan cel Mare și Mihai Voievod
Trunchi unic ne rodește în gînd și în faptă —
Drum milenar de adevăr și avînt
Crește în noi dînd prezentului slavă,
Trecut mai departe în cetăți de oțel,
În poeme și în flori de dumbravă,
În tot ce-i esență a acestui pămînt

Și-a sfintei bucurii de-a fi om, de a strînge
Munții la piept și apele-n ochi —
Imn unic al firii, flacăra vie
De popor împărat, lumină ce în veci nu se stînge...
Patrie, fiu din străbunii străbunilor, copil
Cu al casei prag în baladele tale
Și-n iubirea soarelui incendiindu-ți munții,
Ci lasă-mă ca astăzi, în ceasul
De trecere a istoriei în oameni, ce-o așezi ca piatră
De dor omenesc la temelia zidirii,
Să-i sărut lumina de aur a frunții.

VASILE CONSTANTINESCU

lumea și-a recăpătat culorile

În acest imperiu al realității imediate,
În piețele mari din care s-a spulberat cenușa,
focul îl întrețin ochii copiilor,
netezind asperitățile anotimpurilor,
acoperind pămîntul cu o mantie superb colorată...

Cîteodată am insuportabila impresie
că n-aș putea urca mai sus
ca acele leneșe, adulate păsări din marile piețe
Spre care zilnic se ntînd
palmele pline de boabe.

Porumbeii așteaptă alt potop
S-aducă ramura verde de pe-nălțimi;
dar nu plouă, nu plouă! Ninge cu lumini,
cu vîrste nedecapitate, cu fluiditate universală
și nesfîrșită iubire.

Lumea și-a recăpătat culorile, ca firul de iarbă în vară
cînd praful așteptării e șters de năvalnice turme.

MARTA BĂRBULESCU

un arc de rouă

Un arc de rouă țese-n vis albina.
Inele de tăcere-mi cad pe mină
Și plouă soare-n părul meu. Lumina
E bună de cosit. Și somn mă-ngină.

Parcă-s pe malul unui riu. Trec firul
Prin goluri sărutate de arșiță.
Ace subțiri impunge trandafirul,
În piatra-n care dorm de mult, zeiță.

Pămîntul cîntă-n ierburi vechi, pe dunga
Sprîncenii o șopîrlă cald se zbate.
Seninul taie lacrima cînd umbra

Zăpezii arde-n crengile plecate.
Și-n cercul apei lunecă secunda
Cu bolțile de stele clătinate.

și astrul

E ochiul gol, în vase scad uleiuri
Și astrul e o navă în derivă.
Un vînt usucă lacrima pe cheiuri,
Pescarii — așează coșurile-n stivă.

Într-un virtej de-amiază praful suie
Pe străzi de arșiță, coboară-n trimbe
Din nou spre port. În ceața albăstruie
Bărci pe nisip, cu boturile strimbe
Așteaptă ploaia-n colțuri vechi, pe unde
Păianjenul acela-ntinde plasa.
Tresare iar, cînd soarele pătrunde

— parcă un fulger spintecă mătasa —
Un semn, abia o flacăra răspunde
Și un incendiu blind cuprinde casa.

AURA MUȘAT

în taina primăverii

În taina primăverii-s visuri treze
Și armonii ce-așteaptă deslușire
Cum cineva încearcă să viseze
Departate, undeva în amintire.

De unde oare păsările știu
Spre dulci limanuri peste mări să zboare
Și sub zăpezi ascunsă-ntr-un tirziu
Să izbucnească, gingașă, o floare?

Și norii ce pe ceruri se tot duc
Și-și schimbă chipul încărcați într-una...
Privighetoarea care cîntă-n nuc
Ce simte cînd răsare-n zare luna?

Iubesc furtuna ce improspătează
Văzduhul firii zguduind copacii
Ca adevărul ce-și trimite-o rază
În umbrele ce inconjoară vrăcii.

Legendele mă impresioară lin
Și-aș sta o seară-ntreagă să ascult
Ce povestesc miresmele de crin
Venind cu lungi ecouri de demult.

Oglizile mă farmecă profund
Mă uit în unda lor tot mai afundă
Cum aș privi alunecînd pe prund
Un soare mereu nou din undă-n undă.

Și tot atît de-adînc în ochii tăi
Viu strălucește în tăceri misterul
Ca vîntul primăverii peste văi
Și stelele ce țîn în ținte cerul.

FLORIN MIHAI PETRESCU

respirația pămîntului

Am ieșit în cîmp
o dată cu seara,
ca să ascult pămîntul
cum respiră
prin fruntea ierbilor.

Am simțit simplu, —
sfatul spicelor spre coacere
în mersul lor de
chemări,
la cununia amurgului.

Iarba cărării
îmi incolăcește cu dragoste
picioarele goale
roua-i
venită din lacrimile serii.

Cu sfială,
trec în viețile lor
tăcut și cu roua

pe buze.

CONST. DRACSIN

cronica literară

POEZIE: RADU CÎRNECI ELENA ALICE PODOLEANU

De cîțiva ani, prezența poetică a lui Radu Cîrneci este dintre cele mai active. După *Iarba verde, acasă* (1968), *Centaure îndrăgostit* (1969) și *Grădina în formă de vis* (1970), îl regăsim în librării cu noi poeme, sub frumosul titlu *Cîntînd dintr-un arbore* (Ed. Junimea). Alte două volume sînt anunțate ca fiind gata de apariție. Lucru evident, poetul dispune de o concepție clară despre artă și are un stil propriu, încît volumele se integrează organic unei viziuni sintetizatoare. Natură contemplativă, cu gesticulație aproape totdeauna solemnă, poetul oscilează între mitologie, legendă și istorie, din perspectiva cărora privește către „cele o mie de puncte cardinale”. De remarcat, consecvența cu care fenomenul spiritual românesc este raportat la anumite constante, pe alocurea poetul avînd puncte de contact cu Sadoveanu din *Creanga de aur* sau din *Noaptea de Sinziene*. Sub aparențe autobiografice, „cîntînd dintr-un arbore”, Radu Cîrneci construiește, de fapt, un imn istoriei și Pămîntului nostru. Nu e nici descriere, nici anecdotă, nici evocare, ci mai degrabă un mod de comunicare apropiat de incantație, situat pe undeva între ritual și vis. Poetul își spune „fiul lui Zalmoxe”, bîzîndu-se pe anu-

mite realități-simboluri, care revin programatic. Soarele, focul, muntele, iarba, cîntecul, dansul, iată cuvinte-cheie care traduc atașamentul patetic la ritmurile istoriei. Fără să pară, confesiunile din recentul volum se integrează pe cea mai mare întindere, în categoria patriotului, expresia avînd o certă vibrație modernă.

Arheologia devine, prin urmare, o poartă deschisă spre legendă și mituri. După opt milenii, *Gînditorul de la Hamangia*, dezvăluie, cu toată meșteșugăria lui, ceva „dînspre inima acestui pămînt”. Pe un vas de ceramică, reprezentînd *Hora de la Frumușica*, — „de cîinci mii de ani (...) șase femei sprijină cerul”.

Vase, bronzuri, arme vorbesc despre Sarmisegetuza; pe alte voci sună clopote și cîntece de la Putna. Muntele, simbol al neclintirii, este, în viziunea poetului, martor și simbol de rezistență. Motivul revine frecvent, traducînd ca în excelentul *Munte de taină*, o devoțiune patetică: „Cine, cu adevărat, iubește muntele, / pre sine se iubește, purificîndu-se (...) Cine iubește muntele pre Zalmoxe iubește / și va avea dincolo binecuvîntare fără sfîrșit / și va fi frumos și viteaz pururea... Carpații sînt un fel de „Dunăre de piatră”, peste care ve-

ghează un Zalmoxe legendar, simbol al rezistenței. În vis, apar uneori focuri, „vilvătăi semănate frumos”, cu semnificații multiple. Focurile presupun viață, luptă și în special „purificare”, în timp ce iarba și arborii reprezintă jubilația și cîntecul. Toate aceste elemente, fiecare cu suport simbolic, revelator, se întrepătrund armonios într-o conștiință tonică, cu vibrații de „bucurie liniștită”. Pe lingă poezia care dă titlul volumului, o altă piesă rezumativă este *Ciocirlia de lut*, cu fericite ecouri simfonice, cu o vie rezonanță a timpului: „Ca să-mi amintesc de bătrîni și de morți, / în dimineața de vară am ascultat ciocirlia / ... Se auzea chemarea bărbăților, / răspundeau, frumoase, femeile, / plutea dragostea. / Era o horă de arbori și oameni / o joacă de copii, o joacă / de vînt și fete la un loc, / era un virtej de răcoare, / o răscucire de ploaie lingă umărul soarelui...”

O debutantă este Elena Alice Podoleanu, temperament romantic, scindat între nevoia de sublim și frenezia vitală. *Imposibila evadare* (Ed. Litera, 1971), titlul volumului său, descinde însă, deliberat sau nu, din Giraudoux. Un sentiment al timpului, al relativității incită la meditație; viața curentă, pe de

altă parte, freamătă „ca o beție în stup”, între elanul vital „multicolor și fierbinte” și visul care transcende spre mari înălțimi, apar obstacole, de unde teama de „vid și de moarte” (*Quo vadis*). Iată, deci, o poezie în care alegoria și simbolul traduc permanențele condiției umane. Șarpele ispitei nu vine de pe sol, ci din cer. Cotidian „dragonul cerului” aduce „paharul”, iar oamenii privesc derutați, neștiindu-i „solia”. Destinul omului pare a fi incertitudinea: „Să treacă de la mine paharul acesta, i-aș spune, / Dar nu mă-ndur să-l alung” (*Dragonul*).

Apele, anotimpurile, florile alimentează, în felul lor, alchimia visului „principiu poetic obsedant. Drumul spre vis e „pavătat cu timp”; frumosul suprem, întangibil, e „un vis prea frumos, ireversibil pierdut” (*Cînt de naiadă*). Sentimentul verticalității e un amalgam de miraj și anxietate: „... zmeii cerului mă fură și mă tem” (*Frații mei dioscouri*). Acesta e cadrul. Umbrit însă de stîngăcii și locuri comune, de o tendință filozofantă care, adesea cade în gol. Versuri expresive există, dar acestea se pierd, din nefericire, într-o masă atonă, încît impresia de ansamblu e aceea de lucru, nefinisat, de construcție din care reziduurile n-au fost înlăturate la timp. Rămîne ca timpul să-i înlesnească autoarei „evaziunea” spre care năzuiește. Însoțită de o mare voință de a învinge obstacolele, dragostea de frumos poate înfăptui miracole.

CONST. CIOPRAGA

FRANCIS BARTOK :

„Maternitate”

ALECSANDRI ÎN EPOCĂ

(urmare din pag. 1-a)

15 mai 1848, apărea, în aceeași „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, poezia „Hora Ardealului”. Simpatia și popularitatea lui au crescut, acolo, prin colecția de poezii populare, în care ardeleni și-au descoperit comorile proprii. Cu toate că George Bariț subliniase, înaintea lui Alecsandri, valoarea cîntecelor populare, orientarea publicului către ele se va face abia după publicarea colecției marelui poet moldovean, care sublinia, el însuși, valoarea folclorului prin cuvinte ca următoarele: „Intr-o epohă ca aceasta, unde țările noastre au a se lupta cu dușmani puternici, care cearcă a întuneca nu numai drepturile politice dar chiar și naționalitatea românilor, poezia populară va fi de mare ajutor spre apărarea acestia... Români tot români vor rămînea și vor dovedi că sînt români prin limba lor, prin tradițiile lor, prin obiceiurile lor, prin chipul lor, prin cîntecele lor și chiar prin jocurile lor” (apud G. Ibrăileanu, *Spiritual critic*..., Iași, 1922, p. 148).

Simpatia pe care o arătau ardeleni celui mai reprezentativ scriitor al epocii n-a rămas fără ecou. Urmărirea activității sale, cu atîta înțelegere, nu putea trece neobservată. Privirea poetului se îndreaptă, din ce în ce mai des, peste munți și nu ne lipsesc, în operele sale, mărturiile de prețuire pentru românii de acolo:

„Ardealul a fost totdeauna cuibul sacru al românismului, pe care nici o furtună nu l-a putut distruge, căci a fost cimentat cu anticul și nepieritorul singe roman. Din acest cuib, binecuvîntat de Dumnezeu, mulți vulturi se vor înălța pe cerul României, fără ca de azi înainte nimeni să îndrăznească a se încerca a le smulge penele aripilor”.

Poeziile inspirate din războiul de la 1877-1878, premiera „Gintei latine”, la Montpellier (1878), sărbătorirea scriitorului cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani contribuie, împreună, la creșterea popularității sale în Transilvania. Încredințarea că Alecsandri este cel mai mare poet al românilor nu era nicăieri mai puternică decît în provinciile de peste munți. Presa de acolo nu încetează de a-i reproduce poeziile și de a scrie articole elogioase la adresa lui. Programele școlare, serbările populare se sprijină, tot mai mult, pe producțiile sale poetice și teatrale.

În liceele românești din Transilvania, se întemeiază cercuri literare și, prin indemnul indirect al poetului,

se culege poezie populară. Poezii tineri, de acolo, plătesc tribut idolului lor. Istoria literară a consemnat, în parte, influența pe care Alecsandri a exercitat-o asupra poezilor ardeleni din secolul trecut. În bibliotecile mari, din țară, ca și la casa memorială din Mircești, se păstrează o serie de cărți cu autograf și numeroase scrisori care pun în lumină relațiile dintre Alecsandri și cititorii săi din Ardeal. Rezultă, din aceste documente, cum nu se poate mai bine, că afirmația lui Paul Zarifopol („a fost o rară armonie între acest poet și publicul său”) (*Pentru arta literară II*, 1971, p. 97) este valabilă, în primul rînd, pentru Transilvania.

Am amintit, mai sus, de influența pe care a exercitat-o colecția de poezii populare, a lui Alecsandri, asupra tineretului din Transilvania. Unul dintre cei mai cunoscuți culegători de poezie populară, viitorul președinte al Academiei, Andrei Birseanu, a cules cele dintîi bucăți încă în vremea cînd era elev al liceului din Brașov. În vederea publicării colecției Jamick-Birseanu a fost nevoie de un raport academic pe care l-a făcut Alecsandri însuși. În el, marele poet făcea elogiul „geniului românesc...”.

Cultul ardelenilor pentru activitatea lui Alecsandri a fost total. Nici chiar Eminescu și Caragiale nu pot sta alături, sub acest aspect. Difuzată prin școli, opera sa a ajuns să fie cunoscută pînă în cele mai îndepărtate cătune, iar rolul ei în consolidarea unității noastre naționale a fost de-a dreptul enorm. Cuvintele prin care „Gazeta Transilvaniei” era prezentă la moartea scriitorului, mi se par a exprima cel mai bine raporturile dintre poet și publicul său de peste Carpați:

„Nu este nici un unghi locuit de români unde să nu fi străbătut dulcile acorduri ale lirei marelui poet, deșteptînd cele mai nobile sentimente pentru bine și frumos, pentru iubirea de neam și de patrie și însuflețînd inimile române de curajul și vitejia strămoșească, de care noua generație a dat probele cele mai strălucite în luptele de peste Dunăre”.

Opera lui Alecsandri, ca toate lucrările autentice, de altfel, n-a cunoscut, niciodată, opreliștile frontierelor artificiale de ieri. Ea a îndeplinit o mare misiune culturală și politică, pe amîndouă versantele Carpaților, a consolidat unitatea națională și a menținut încrederea într-un viitor pe care l-au visat, sute de ani, toți românii, dar nimeni n-a crezut în el cu mai multă tărie și n-a transmis această convingere și cititorilor săi decît Alecsandri.

FASCINAȚIA RIMEI

O lectură a poeziilor lui Alecsandri relevă o fascinație inexplicabilă a rimei. Versurile acestea au un farmec imposibil de definit. S-ar putea ca el să derive, prin contrast, dintr-o frecvență îndelungată a poeziei moderne, scrisă cel mai adesea în versuri albe. Mi se va spune că stilistica a lămurit de mult toate acestea, că atracția pe care rima o produce ține de ceva ce s-ar putea numi muzica previzibilului, că un gen de rimă creează un anume climat psihologic al lecturii și așa mai departe. Astfel de afirmații sînt justificate, nici vorbă. Ele rămîn însă la stratul tehnic al poeziei și sînt din motivul acesta, insuficiente.

Iată cîteva versuri de Alecsandri, din magnificul poem *Dan, căpitan de plai*:

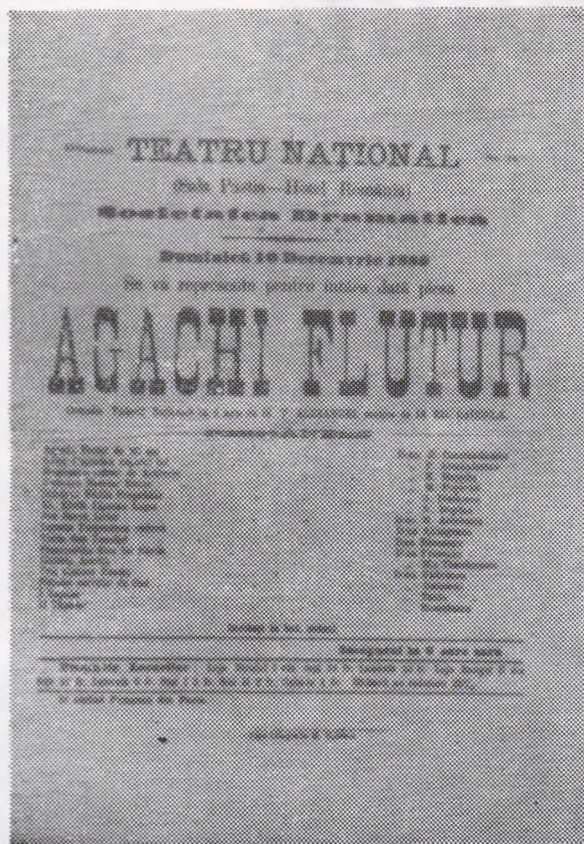
**Dar iată din pustiuri un alt vitez că vine
Și trece prin urdie ca printr-un lan de grîu.
E un voinic călare pe-un cal ce n-are friu,
Voinic, în briu cu paloș și pe gramuz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Și grabnic pe-al său tată răpește din grămadă,
Apoi cu el dispore ca șoimul cu-a sa pradă.**

Sînt versuri cu rime foarte banale, previzibile, găsite parcă pe loc de către cel ce le citește, ieșind dintr-o necesitate sonoră a limbii. Lucrurile par atît de clare, atît de lipsite de neprevăzut!

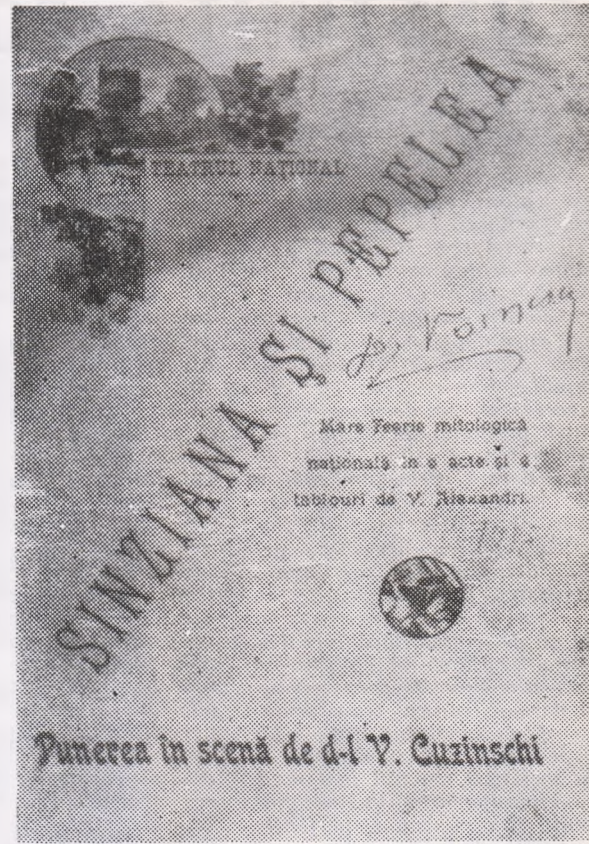
Și totuși rimele acestea banale, curgerea lor neîntreruptă emoționează, în culcă senzația proaspătă de lucru străin, nemalvăzut. Sub aceste sonorități monotone se află un mister. Citesc și recitesc aceste versuri „facile” și nu pot în ruptul capului să admit ideea că sub ele se află vidul, că degeaba caut ceva neobișnuit. Nu se poate să fie așa. Versurile acestea sînt foarte profunde. Trebuie să fie foarte profund. Rostite cîtva timp aceste cuvinte care seamănă între ele prin terminație vor declanșa o forță necunoscută. De bună seamă, poetul a căutat atîtea rime, fără să se obosească, fără să se plictisească, deoarece a simțit că metoda aceasta a alăturării unor cuvinte care sînt înrudite prin sfîrșitul lor duce undeva, nu poate să nu ducă undeva. Neliniștea pe care el o va fi simțit atunci, de mult, alăturînd vorbe ce sună la fel se transmite și cititorului de azi.

Citesc și recitesc hipnotizat versurile acestea simple căutînd să le găsesc secretul, să aflu cifrul ascuns al acestor potriviri, capcane fără nume pe care limba le întinde celui ce se aventurează prea adînc în hățșurile ei.

VOICU BUGARIU

Afișul spectacolului cu piesa „Agachi Flutur” (10 dec. 1889).

Originalul programului de sală la „Sinziana și Pelelea” (1905).

SCRISORI ȘI DOCUMENTE

Viața și opera lui Vasile Alecsandri au constituit obiectul unor studii și cercetări atît de numeroase încît a veni astăzi cu documente inedite privind activitatea sa, pare a fi o imposibilitate. Totuși, dată fiind personalitatea acestui mare patriot și creator, personalitate ce acoperă o întreagă epocă din evoluția culturii noastre, chiar și descoperirea în arhive a vreunui document despre existența căruia se știa, dar care nu a fost reprodus în întregime, provoacă desigur emoție.

E cazul și cu actul prin care poetul anunță autoritățile că în numele său și al fratelui Iancu a decis eliberarea robilor și improprierea lor pe moșiile Mircești, Patrașcani și Foltești. Ca fond arhivistic, actul e desigur cunoscut, dar se cuvine a fi reprodus după 116 ani, meritul readucerii la lumină revenind cercetătorului C. CLOȘCĂ (originalul se află în Arhivele Statului Iași).

RED.

ONORATULUI SFAT ADMINISTRATIV

În timpurile de față, cînd națiile de frunte ale Europei fac cele mai mari jertfe și varsă sîngele lor pentru apărarea drepturilor omenirii; în această epocă de renaștere cînd neamul românesc este chemat a lua rînd pe lîngă celelalte neamuri care se bucură de bunurile unei înțelepte libertăți; în fața viitorului statornic de fericire și de demnitate ce se deschide dinaintea noastră după atîte veacuri de suferinți grele și de lupte crude, trebui ca noi românii să nu avem altă dorință, alt țel, decît de a ne arăta vrednici de simpatiile Europei și de rolul mare ce ea ne pregătește, trebuie să ne arătăm în ochii săi, curați de orice pată care ar putea trage hula asupra noastră.

Selavia este cea mai urcicioasă pată care dezonoarează încă Patria noastră în veacul acest de propășire, căci pe întinsul de astăzi a Europei, numai țara noastră mai păstrează încă acea veche rămășiță de barbarie, acea sclavie reprobă de lumea întreagă ca una ce este călcarea celor mai sfinte principii de omenire și celor mai dumnezeiești perceptive ale religiei lui Hristos.

A sosit vremea dar, ca să rupem și noi românii, lanțul trist al sclaviei care leagă atîte suflete, în țara noastră, precum se rump de către națiile civilizate lanțurile ce ne amerință Patria, și de datorita fiecărui român este a ajuta prin toate puterile sale, prin toate jertfele, la stingerea sclaviei de pe pămîntul românesc.

Subscălitul, atît în numele lui, cît și în numele fratelui său Iancu Alecsandrim face cunoscut onoratului Sfat Administrativ, că au liberat robii lor și că vroind a le asigura mijloace de viațuire, au hotărît a-i așeza ca lăcuiitori pe moșiile Mirceștii, Patrașcanii și Folteștii, dîndu-le locuri de case și de arătură întocmai ca celorlalți lăcuiitori români, potrivit legilor țării. Drept care jos scălitul, roagă pe onor. Sfat să binevoiască a da întru aceasta cuvenitele instrucții locurilor competente.

ss. V. Alecsandri

Iași 28 iunie 1855

Rezoluție

Iulie 1

Să se recomande Visteriei spre lucrare

★

La 7 aprilie 1874, Titu Maiorescu a fost numit ministru al Instrucțiunii Publice. La scurt timp, Vasile Alecsandri, aflat în acel moment în București, îi adresează la 12 iunie 1874 o scrisoare în care pe lîngă cuvenitele felicitări intervine în favoarea vechiului său amic Matei Millo. Intrucît scrisoarea lui Alecsandri lămurește conținutul scrisorii-răspuns reproducem un fragment referitor la situația teatrului românesc, la Matei Millo:

„Totodată vă veți interesa și de bietul teatru românesc, care a devenit un tréteau de foire, sub direcția unor exploataatori șarlatani. Pînă a nu tua însă o măsură radicală în privirea lui, fie-mi permis a interveni pe lîngă D-voastre în favorul lui Milo. Am reușit a face ca Comitetul teatral să-i acordeze două zile pe lună în tot cursul stațiunii viitoare, zile de care Millo va dispune cum va voi, supunîndu-se regulamentului și nefiind atrînat de nime”. În urma răspunsului și invitației venite de la Titu Maiorescu (cf. scrisoarea alăturată), Vasile Alecsandri îi adresează la 27 iunie 1874 o altă scrisoare în care și exprimă punctele de vedere cu privire la îmbunătățirea teatrului românesc.

Scrisoarea către V. Alecsandri pe care o reproducem integral făcea parte în anul 1938 din colecția Dr. O. Kaufman-Cosla din București de la care cărturarul G.T. Kirileanu a copiat-o. Copia se păstrează astăzi la Biblioteca G.T. Kirileanu din Piatra Neamă, lipită de cărturar la un imprimat festiv editat la Iași în anul 1915 și dedicat de Octav Minar lui Vasile Alecsandri.

VALENTIN CIUCA

Ministeriul Cultelor și al Instrucțiunii Publice
Cabinetul ministrului
25/6 1874

Domnului Vasile Alecsandri, la Mircești

IUBITE DOMNULE ALEXANDRI,

Pentru D. Millo se va menține dispoziția favorabilă cu cele 2 zile de reprezentație pe lună. Și eu împărtășesc părerea D-voastră, că orice încurajare făcută lui Millo este un act de dreptate. Dați-mi însă voie să profit de această ocazie pentru a vă adresa o rugăciune relativă tot la asemenea chestii. Vă rog, să binevoiți a mă povățui, ce aș pute face pentru o temeinică îndreptare a teatrului român, deocamdată din Capitală. D-voastră cunoașteți statul nostru și cunoașteți asemenea, mai bine decît oricine, starea teatrului și mijloacele de îndreptare.

Vă rog, nu-mi refusați ajutorul D-voastră. În ce legătură să stea Conservatorul de muzică și declamații cu teatru? Ce întindere de atribuții să aibă Comitetul teatral? Din cine să fie compus? Cîți și ce fel de elevi ai Conservatorului trebuie trimiși în străinătate, cu toată străimtorarea finanțelor noastre? Lucru cel mai fericit ar fi, cînd — cine știe, prin ce împrejurări minunate! — ați fi dispus D-voastră să petreceți ierlene în București și să primiți sarcina unui organizator al mișcării noastre artistice, sub orice titlu și cu orice competență veți voi. Teatrului, muzeeilor, micului nostru început archeologic le trebuie o autoritate pentru a le susține într-o direcție de progres statornic.

Știți, că din parte-mi v-ași fi cel mai zelos urmaș la propunerile D-voastră și că, în toate schimbările politice, singur numele D-voastră ar fi de ajuns pentru a păstra intactă organizarea ce ați face-o.

Nu credeți, că este timp a reîncepe activitatea pentru teatru? Ați început-o o dată, nu voiți a reveni? Multe forme de viață parcurg aceeași „evoluție”. După un avînt plin de entuziasm, dar fără deplina calculare a mijloacelor practice, vine un timp de amortire și poate de desgușt, dar în fine se reia vechea problemă, cu inima mai stămpărată, cu multe iluzii pierdute, dar cu mai mare siguranță de succes într-un cerc mai restrîns. Puneți-Vă din nou în capul mișcării: noi sîntem gata a Vă urma. La toată întîmplarea Vă rog să nu-mi luați în nume de rău propunerea făcută și să primiți din nou încredințarea înaltului meu respect și întregului meu devotament.

T. Maiorescu

CONȘTIINȚA SOCIALISTĂ

Pentru o societate care are în centrul tuturor preocupărilor sale omul, înțelegerea acestuia într-o ordine valorică, iar din perspectiva valorii de om considerarea omului ca valoarea scop, și societatea socialistă este unica arundire a cărei esență este corespunzătoare acestui sens, adică fiind conformă cu esența umană însăși, a-pare deosebit de limpede principiul că fărâșirea istoriei este necesară să se desfășoare în mod predominant conștient. Predominanța factorului de conștiință, decurgând obiectiv și logic din miezul concret al noilor realități, implică deci cu necesitate actul devenirii, ca o lucrare constantă și consecventă cu realitatea, din principiu în fapte de viață. Dacă lucrul acesta se ridică în chip firesc încă din etapa trecerii revoluționare — radical transformatoare a socialului atît sub aspect material cît și uman — la socialism, cu atît mai mult se impune, cămătînd noi valențe și dimensiuni, în fazele avansate de construcție socialistă. Etapa care caracterizează societatea noastră de astăzi fiind aceea a fărâșirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, semnificația acestui fapt o înțelegem, concret-istoric, în lumina acestei realități. Ea se ridică, deci în lumina conceptului — de esență general filozofică — de societate socialistă multilateral dezvoltată, concept elaborat într-un spirit științific și profund creator de lucrările celui de-al X-lea Congres al partidului. „Elaborînd teza fărâșirii societății socialiste multilaterale dezvoltate — se arată în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative — Congresul al X-lea a pus în fața partidului o problemă ideologică și teoretică nouă. Momentul actual pe care îl parcurge țara noastră în activitatea de înfăptuire a societății socialiste este marcat de un nivel nou al ideologiei, de o platformă a conștiinței sociale care să fie corespunzătoare cadrului nou al problemei ideologice și teoretice a partidului, ea însăși corespunzătoare conceptului — cu toate elementele sale noi — de societate socialistă multilateral dezvoltată. Specific, deci, pentru perioada actuală este faptul că, odată cu desfășura-

rea acțiunii conștiente de sporire a bazei tehnico-materiale, de perfecționare a relațiilor de producție și, în general, a relațiilor dintre membrii societății socialiste, se impune totodată ca, pentru a avea imaginea completă a ceea ce înțelegem prin societate socialistă multilateral dezvoltată, să avem în vedere, cum precizează recenta Expunere a secretarului general al partidului nostru, și activitatea pentru transformarea conștiinței oamenilor.

Vom remarca în acest sens, că, pe baza raportului dintre societate și persoană, care în socialism este acela al comuniunii de sens, multilateralitatea dezvoltării societății implică organic multilateralitatea dezvoltării persoanei. Iar acest fapt nu are cîtăși de puțin un caracter spontan, sau mai precis nu trebuie să aibă un asemenea caracter, necesitînd a fi un proces elaborat, științific dirijat și creator reglat. În fapt, fărâșirea societății socialiste multilaterale dezvoltate constituie, în concepția teoretică și în activitatea practică a partidului nostru, un țel politic și un proiect social, ceea ce implică totodată ca și realizarea multilateralității dezvoltării persoanei să se situeze în aceeași direcție. Predominanța factorului de conștiință se circumscrie astfel intrinsec problemei generale a ceea ce, corespunzător realităților noii noastre orînduirii, realizarea societății socialiste multilaterale dezvoltate constituie, atît la nivel teoretic cît și practic în politica partidului nostru, țel politic și proiect social. Și legitatea faptului, atît sub aspect logic cît și istoric, apare cu atît mai limpede cu cît, cum însăși realitatea o confirmă, politica partidului nostru este știință a conducerii vieții sociale; ca știință, politica promovată de partid exprimă fidel realitatea, iar ca analiză și sinteză creatoare a realității, pentru a fi înțeleasă în esență sa științifică, implică o asemenea platformă a conștiinței sociale încît aceasta s-o poată recepta ca știință, și totodată, s-o transpună în practică la adevăratele ei dimensiuni de știință. Conștiința socială, prin urmare, corespunzător societății socialiste multilaterale dezvoltate, devine o problemă fundamentală, un fapt pe care îl implică inerent știința politică, obiectiv al

politicii partidului comunist, iar dimensiunile ei decurg astfel nu dintr-un unghi al devenirii spontane, ci tocmai în lumina științei politice. Conștiința socială este astfel, se poate spune, conștientizare — în societate — a conștiinței conducerii de partid care ființează, teoretic și practic, ca știință politică. Fărâșirea, sa, ca țel politic și proiect social, în dubla unitate, de sens dintre societate și persoană, este astfel latură esențială a unității procesului de construire a societății socialiste multilaterale dezvoltate, ca obiectiv fundamental al științei conducerii vieții sociale, al politicii partidului nostru comunist, de esență științifică și umanistă.

Conștiința socială, în contextul orînduirii socialiste, nu numai că nu este un dat imuabil, ci constituie o reală devenire, dar mai mult, în raportul dintre existența socială și conștiința socială, specific diferitelor etape istorice ale socialismului, ea poate să cunoască — și trebuie să cunoscă — o autentică transformare, ca refițare, de sens. Înaintarea procesului de înfăptuire a societății socialiste aduce în continuare importanța și rolul conștiinței sociale, ridicînd-o pe trepte tot mai înalte și vizînd a-i conferi acea platformă politică și socială care să-i ofere capacitatea ca, spre deosebire de orînduirile anterioare — cînd se afla în urma existenței sociale —, de data aceasta, în contextul realităților socialiste, să pășească ea înaintea existenței sociale.

Conștiința socială în socialism, deci, trebuie să fie la nivelul conducerii științifice a vieții sociale, să poată răspunde eficient — în lumina acestei științe a conducerii — înaltelor comandamente sociale, pentru ca astfel masele să poată contribui efectiv la activitatea de conducere și, fărîndu-și în mod conștient istoria, să constituie realmente subiect al istoriei. „Poporul trebuie să acționeze conștient pentru rezolvarea tuturor problemelor ce se ridică în procesul fărîșirii societății socialiste multilaterale dezvoltate, să-și făurească în mod conștient viitorul. — se precizează în recenta Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Aceasta impune luarea tuturor măsurilor pentru intensificarea ac-

tivității ideologice și educative, activitate care trebuie să aibă un rol tot mai important în formarea omului nou, în dezvoltarea conștiinței socialiste, în întreaga activitate de edificare a societății noastre noi“. Problema conștiinței sociale, ca latură organică a întregului social, solicită deci în contextul realităților pe care le presupune procesul de fărîșire a societății socialiste multilaterale dezvoltate, în mod logic, ca reflex la ceea ce conducerea înseamnă știință, un fapt de prioritate, o ridicare și o aprofundare pe asemenea trepte încît, determinată fiind de existența socială, caracterul ei activ asupra acesteia să fie pe deplin creator, deschizător de sens, dinamic sub toate aspectele. Faptul subliniat pregnant de Raportul la cel de-al X-lea Congres al partidului nostru că, în procesul de dezvoltare socialistă, concomitent cu dezvoltarea impetuoașă a vieții materiale, se impune lărgirea și accentuarea activității de educație comunistă a maseilor, are valoarea unui principiu irevocabil. Omul societății noastre noi, societate în plină afirmare a dezvoltării multilaterale, pentru a fi cu adevărat subiect al politicii partidului, trebuie să posede o înaltă conștiință socialistă, cel mai profund spirit revoluționar al clasei muncitoare ca clasă con-

ducătoare în societate, clasă chemată a-și îndeplini rolul istoric de a ridica societatea socialistă — sub conducerea partidului, care este centru vital al întregii națiuni — spre comunism. În procesul de înfăptuire a societății socialiste multilaterale dezvoltate, cînd politica partidului devine cea mai înaltă știință în societate, este limpede că însăși conștiința socialistă nu poate evolua spontan, în linie empirică, ci devine — în cadrul conducerii științifice a vieții sociale de către partidul comunist — obiectiv și logic, țel politic și proiect social. Partidul comunist conferă astfel conștiinței sociale o fundamentare științifică, în consens cu întregul științific al conducerii, pentru ridicarea acesteia la rangul adevăratului ei rol în societate. În acest sens, elementele recentei Expuneri a tovarășului Nicolae Ceaușescu, aduc o contribuție fundamentală, profund marxist-leninistă, la dezbateră și clarificarea problemelor esențiale privind societatea socialistă, definitorii pentru conținutul și esența perioadei de construcție socialistă a societății socialiste multilaterale dezvoltate. Definitiv-se, de către secretarul general al partidului nostru, conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, în toată bogăția internă a acestui concept ca chintesență a mecanismelor reali-

tății însăși, este întreprinsă în același timp o definire precisă, riguroasă științifică, în toate determinările sale teoretice, principiale, și conceptul de conștiință socială, conținutul său, legăturile interne ce-l caracterizează, direcțiile de dezvoltare pe care le implică, relațiile sale cu celelalte concepte ale edificării teoretice marxist-leniniste și, din această perspectivă a întregului teoretic, relațiile sale cu realitatea, cu viața, cu concretul viu al devenirii noastre istorice. Contribuție fundamentală atît în domeniul teoriei marxist-leniniste cît și al practicii socialiste, recenta Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu constituie o dezvoltare creatoare a marxism-leninismului în dubla semnificație a raportării — în planul practicii — la condițiile concret-istorice ale țării noastre, precum și — în plan general filozofic — la dezbateră teoretică, principială, a aspectelor esențiale ale marxism-leninismului în contemporaneitate. În lumina acestei fundamentări profund științifice a teoreticului și practicului privind problemele fundamentale ale marxism-leninismului, problema conștiinței sociale dobindește un cadru larg și ferit de cercetare, un orizont teoretic și ideologic de ample și valoroase dezbateri pentru gîndirea noastră filozofică.

VASILE CRISTEA

GH. MAFTEI

„Miri“

TUDOR VIANU DESPRE PROGRES ÎN CULTURĂ

Există sau nu un progres, o evoluție ascendentă a culturii?

Iată o întrebare care i-a chinat pe mulți teoreticieni ai culturii, îndeosebi din timpurile mai noi, ideea de progres în cultură fiind o cucerire relativ tîrzie a spiritului uman. Tudor Vianu, cărturar multilateral și filosof al culturii, și-a pus și el această întrebare. Iar răspunsul lui este răspicat: îndubitabil, cultura umanității a înregistrat, în devenirea ei milenară, un progres remarcabil. Constituirea omului, degajarea lui de animalitate, extragerea din fatalitatea naturii, extinderea și îmbogățirea conștiinței, ascensiunea spre condiția umană — toate au alcătuit un proces care a putut stagna, a cunoscut retrogradări, nu s-a desfășurat cu simulanțe pretutindeni în lume, dar care, privit în liniile lui mari, a regăsit mereu posibilitatea continuării pe o linie verticală. Pînă în momentul de față, crede Vianu, progresul cultural a atins un anumit nivel, care este foarte important, dar care ar fi și mai mare dacă în calea lui nu ar fi stat două obstacole. Întîi, faptul că nu toți oamenii au participat la activitatea muncii, singurul izvor al tuturor valorilor, unii dintre oameni trăind din eforturile prestate de alții. Al doilea, faptul că, într-o lungă epocă, oamenii nu au fost pătrunși de conștiința valorii și demnității umane a muncii. „Ceva din disprețul sau cel puțin din nesocotirea muncii, ca forță constructivă a civilizației, s-a transmis de la exploatarea muncii sclavagiste pînă în epocile moderne. Se înțelege că dacă toți oamenii ar fi luat parte la opera de stăpînire a naturii și dacă toți aceștia ar fi lucrat cu conștiința no-

bleții menirii lor, rezultatele civilizației ar fi fost și mai generale și mai înalte“ (Jurnal, p. 112).

O constatare dintre cele mai pertinente, la care Tudor Vianu ajunge încă în cartea sa **Introducere în teoria valorilor** (1942), este aceea că progresul în cultură se realizează într-un mod extrem de complex și cu mari deosebiri între diferitele domenii ale acesteia. Astfel, dacă în domeniul științei și moralei se poate vorbi fără nici o rețineră despre progres, în alte domenii — bunăoară, în artă — e mult mai dificil de precizat în ce consistă dezvoltarea.

Vianu nu respinge ideea de progres în artă. El insistă însă asupra necesității de a se ține seamă că în această ramură a culturii trebuie avute în vedere mai multe aspecte. Există, fără îndoială, o evoluție a idealurilor artistice, dar, în același timp, fiecare operă de artă este un unicat; de aceea, în procesul cîntării valorii ei estetice, în orice acțiune de valorificare a unei opere, raportarea trebuie să se facă nu numai la alte opere din aceeași speță, ci opera se cere considerată și în ea însăși, descoperindu-se și punindu-se în valoare însușirile artistice intrinseci (Estetica).

De-a lungul evoluției societății — notează Vianu, referindu-se îndeosebi la istoria literaturii universale — au existat epoci de mare forță creatoare, dar și epoci în care puterea de creație s-a dovedit foarte slabă. După intervale de timp în care operele posedă un conținut uman adînc, cu mari răsunențe afective, în care ele răsfrîng cu putere lumea contemporană și năzuințele ei de progres, apar răstimpuri cînd scriitorii își retrag interesul a-

supra vieții, refugiindu-se în reverie nebuloasă și stranie sau cultivînd jocul steril al fanteziei oțioase. Cum se va fi explicînd acest lucru? De bună seamă, tocmai prin conexiunile existente între dezvoltarea economică și politico-socială, de o parte, și evoluția creației de valori culturale, de altă parte. Epocile de intensă și prețioasă producție culturală coincid totdeauna cu acele în care se clădește o lume nouă, în care omul este solicitat de temele luptei pentru progres și ale creației. Celelalte epoci sînt ale extenuării, cînd reprezentanții lumii vechi se simt amputați de conștiința oricărui misiuni, iar locul creatorilor îl iau epigonii (Literatură universală și literatură națională, 1956, p. 112). Exemplele nu lipsesc în istoria culturii și Tudor Vianu le utilizează din plin. În timpul Renașterii italiene și franceze, creația strălucise pe toate planurile culturii, inclusiv în poezie. Spre sfîrșitul Renașterii însă, poezia decade în manierism și prețiozitate. Fenomenul se repetă în Germania, cînd, după înflorirea literaturii secolului al XV-lea, apar stranii poeți ai barocului. După puternicul curent al raționalismului clasic și în plina înflorire a iluminismului, care îl continuă, oboseala apare în madrigalul și idila rococoului. O putere de creație cu totul extenuantă caracterizează și sfîrșitul secolului al XIX-lea, cînd unii poeți, înțelegînd drama lor, se numesc ei înșiși **decadenți**. „Totdeauna în astfel de momente, conducerea gustului literar încetează să mai aparțină claselor active și ascendențe ale societății și trece în puterea celor care decad. Evident, nu trebuie să pierdem din vedere că cele două momente coincid după cum coincid și

clasele sociale care se exprimă prin ele“ (idem, p. 292).

Sînt cuprinse, în cele de mai sus, idei care nu au nevoie de nici o interpretare exterioară, forțată, pentru a vedea că, în acești ani — după 1948 —, Tudor Vianu făcuse pași însemnați către concepția marxistă. În spiritul acestei concepții subliniază el acum, cu îndreptățire, că starea culturii și dezvoltarea ei sînt condiționate, în ultimă instanță, de natura relațiilor productive existente. Felul de a fi al relațiilor de producție se exteriorizează, în societățile bazate pe exploatare, în raporturile dintre diferitele clase sociale existente. Iar cultura oglindește, mai mult sau mai puțin fidel, aceste raporturi. Revoluția culturală a Renașterii a fost, oriunde s-a produs, o manifestare a burgheziei în ascensiune, care, avînd nevoie de o cultură nouă, opusă vechii culturii a feudalității, s-a deschis influențelor pornite din cultura laică antică, unde își putea găsi un puternic aliat ideologic împotriva scolasticii. Noua cultură, burgheză, consacrată criticii vechilor instituții și moravuri, a propagat idealuri de libertate, de care avea mare trebuință burghezia, pentru sfărîmarea vechilor constrîngeri și instaurarea propriei ei puteri și influențe (Studii de literatură universală și comparată, ed. II, 1963, p. 165; Studii de literatură română, 1965, p. 550; O problemă a periodizării Renașterii, în An. Univ. Buc., vol. 8, nr. 15, 1959, p. 170).

Dar Tudor Vianu își dăduse foarte bine seama de existența unor raporturi de condiționare reciprocă a culturii moderne, pe de o parte, și societatea capitalistă și clasa burgheză, pe de altă parte, încă cu mult înainte de a fi mărturisit ade-

ziunea sa la filosofia și sociologia marxistă. Deși din cauza unei cunoașteri nedirecte, și deci neaprofundate, în anii dinainte de 1944, nu înțlînim la Vianu o justă înțelegere a marxismului, cărturarul nostru s-a înțlînit totuși, în multe puncte, cu marxismul. Bun cunosător al istoriei sociale și culturale, Tudor Vianu se va referi încă din 1922 la acea evoluție a burgheziei care, înaintînd în influență și putere, dorea să se afirme și în primele rînduri ale creației culturale a timpului (Soarta ideii de geniu, în vol. Omagiu lui Ramiro Ortiz, 1929, p. 201), pentru ca, la 1940, să se exprime fără nici un echivoc: „Cultura modernă umanistă, așa cum a fost pregătită pentru întreaga epocă din care continuăm a face parte, este un produs a învățătorilor și artiștilor apăruiți în Europa odată cu ridicarea clasei burgheze“ (Principiile unei universități muncitorești ca problemă sociologică, în Țara nouă, nr. 38, din 4 febr. 1940).

Vianu sesiza, deci, încă din această perioadă, nu numai progresul realizat în cultură odată cu ridicarea burgheziei dar și unele aspecte ale caracterului de clasă al culturii umaniste burgheze, deși nu vorbea despre acest caracter folosindu-se de un limbaj marxist. „... Nu numai creația valorilor umaniste dar și folosirea și, pînă la un punct, putința asimilării lor, a fost în vremea modernă — zice el — un privilegiu al burgheziei“ (idem). Tocmai acest fapt îl va determina pe Vianu să se pronunțe chiar din acești ani pentru schimbarea rînduie-lilor burgheze în cultură. El propune, asadar, o „ordine nouă“, în care cele mai nobile cuceriri ale sufletului să fie cedate și acestora care se găsesc

în afara clasei burgheze. Această ordine nouă nu vizează însă, cum ne-am așteptat, baza economică a societății, structura ei de adîncime. Se vedește însă și aici dezacordul cărturarului cîștit și democrat, care a rostit Vianu, cu stările de lucruri din România interbelică, precum și năzuința sa — deși de natură utopic-iluministă — de a contribui la modificarea și transformarea situației existente.

Atitudinea lui Vianu din această perioadă e mai mult decît semnificativă pentru evoluția lui ulterioară. Ea spulberă orice îndoială că savantul ar fi aderat la concepția marxistă și s-ar fi atașat idealurilor muncitorimii într-un mod superficial. De fapt — așa cum o pot dovedi și ideile sale la care ne-am referit aici —, Tudor Vianu a crezut permanent, cu toată ființa sa, în posibilitatea progresului cultural și social în genere. El a militat întreaga-i viață pentru înfrîparea tuturor acelor condiții pe care le credea favorabile creației de cultură. Nu e, deci, nici un motiv de mirare că în articolele și studiile sale din a doua perioadă a creației — perioada în care s-a manifestat ca un marxist declarat —, socialismul avea să-i apară drept formațiunea socială care construiește un tip de cultură superioară celei capitaliste, un tip de cultură „majoră“.

Adeziunea entuziastă a lui Vianu la noua orientare a țării, munca lui neobosită pentru ridicarea edificului cultural socialist, în care vedea înconunarea tuturor eforturilor de progres cultural ale umanității, reprezintă continuarea unei direcții, a unui ax central, la conturarea căruia concură întreaga lui prodigioasă activitate pusă în slujba culturii românești și universale.

M. BULIMAR

FRANȚA LUI RICHELIEU ȘI MAZARIN

Recent, Editura „Junimea” a publicat lucrarea istoricului Ilie Grămadă, Franța lui Richelieu și Mazarin. Bun cunosător al epocii și evenimentelor, autorul tratează politica europeană a Franței în vremea cardinalilor Richelieu (1624 — 1642) și Mazarin (1643 — 1661) și implicit a războiului de 30 de ani (1618 — 1648), perioadă de importanță primordială pentru istoria poporului francez, când se pun bazele Franței moderne ca teritoriu și ca stat național în Europa. Problema abordată este deosebit de sinuoasă prin multitudinea evenimentelor, prin complexitatea lor, prin agitata activitate politică desfășurată de cei doi maeștri ai artei diplomatice franceze, Richelieu și Mazarin. Vastitatea și complexitatea evenimentelor, l-au determinat pe autor de a se limita doar, „la politica europeană a Franței, aceea care va duce la creșterea teritorială și politică, la hegemonia Franței în Europa”.

Spirit întreprinzător, abil și fin diplomat, omul care prelua destinele Franței la 1624, Richelieu va milita pentru un singur fel: de a transforma Franța într-un stat puternic. În vederea realizării acestui scop, Richelieu, diplomat privit cu neîncredere de tânărul rege Ludovic al XIII-lea, care îl considera drept „o creatură a mamei sale”, nu a recurs la război imediat, ci la negocieri și alianțe cu dușmanii Habsburgilor. El va fi inițiatorul luptei „acoperite”, desfășurate de Franța între 1618 — 1635. Moartea lui la 1642, nu a schimbat politica franceză. Zadarnic a sperat Casa de Austria într-o schimbare în politica externă a Franței. Richelieu lăsase un demn urmaș: Mazarin, „excelent diplomat, care a știut să facă față atât disensiunilor interne, cât și războaielor și problemelor politice externe. A știut câștiga fie folosind forța, fie mai ales arta negocierilor”.

Dar marele merit al celor doi cardinali și-a găsit expresia în faptul că au organizat și condus lupta împotriva celebrei devize: „Austriae est imperare orbi universo”. Era lupta Franței pentru granițe naturale în Alpi, Pirenei și Rin, pe care autorul o abordează cu discernământ, claritate și imparțialitate. O atenție deosebită este acordată și mult discutatei probleme a Alsaciei și Lorenei, precum și cauzelor ce au determinat o astfel de situație.

În general, se urmărește

activitatea diplomatică, politică și militară „acoperită” și apoi „deschisă”, pentru a se surprinde evoluția Franței de la situația ei nesigură și în continuu pericol, până la situația de hegemon în Europa. Desigur, firele activității diplomatice ce se întind pe cuprinsul Europei în vederea realizării scopurilor urmărite sînt foarte încolțite.

Ca o consecință a politicii desfășurate de către diplomația franceză, se pune întrebarea dacă Franța a avut dreptate, din punct de vedere politic, să manevreze diplomatic și militar, așa cum a procedat? În general, trebuie arătat că Franța era amenințată de hegemonia Habsburgilor spanioli, ce o înecau cu teritorii ocupate de ei în Europa (Țările de Jos, Italia), sau primite de la Habsburgii austrieci (Burgundia, Franche-Comté și Milano din Italia). Încă un pericol pentru Franța și implicit pentru Europa, se datora eforturilor depuse de Ferdinand al II-lea și Ferdinand al III-lea de a institui absolutismul în Germania. Or, un imperiu absolutist era periculos pentru Europa în general, și pentru Franța în special. Euzista impresia, la Paris, că guvernul spaniol urmărea distrugerea Franței. În Franța erau intraiși, se puneau la cale răscoale sau rebeliuni, cu bani și chiar cu trupe spaniole. De aici și replica diplomației franceze, concretizată în orientarea politică a celor doi cardinali, urmata de replica militară, finalizată prin pacea westfalică din 1648. Din aceste motive, faptul că Franța catolică se alia cu țări necatolice, protestante (Danemarca, Suedia, Olanda), și cu principii protestanți germani, nu trebuie să surprindă. Totul avea un scop bine determinat: doborîrea puterii Habsburgilor spanioli și austrieci și instituirea hegemoniei franceze în Europa. Dar peste tot război, război... „Un război care, ca și altele de mai înainte sau de mai târziu, a rămas în istoria Europei ca unul din cele mai notorii exemple de irraționalitate a unui conflict, care a împins continentul nostru în atâtea distrugerii, nefericiri și nedreptăți”.

Din studierea atentă a epocii, din complexitatea problemelor și din dantelelăria fină a intraiilor și a mașinatilor diplomatice, autorul a realizat o lucrare utilă ce se adresează atât specialiștilor, cât și publicului larg de cititori.

ANGHEL POPA

Cunoscuta, frază „Românul e născut poet”, cu care începe prezentarea primei culegeri de balade din 1852, reprodusă și în marea colecție **Poezii populare ale românilor** de la 1866, nu reprezintă doar o formulare entuziastă a unui patriot ci constatarea celui mai mare poet al epocii și, în aceeași măsură, a celui mai bun cunoscător al producției populare, care a fost impresionat de virtuțile poetice ale poporului român manifestate în capodopere ca **Miorița**, **Toma Alimoș**, **Meșterul Manole**, **Pănașul codrilor**, în doine și proverbe, în basme și colinde.

Valoarea întregii sale opere literare, poetice, în primul rînd, și temeurile adeviziunii de care s-a bucurat și a impresionantului influențe pe care a exercitat-o asupra contemporanilor și asupra posterității nu pot fi înțelese

VASILE ALECSANDRI ȘI FOLCLORUL ROMÂNESC

și explicate fără referirea la această ipostază de cunoscător și culegător de folclor, de poet a cărui creație originală este puternic înrudită de poezia populară. În același timp activitatea de culegător al folclorului românesc nu poate fi concepută ca o inițiativă individuală, în afara curentului general de opinie al epocii, în afara concepțiilor sociale și politice ale mișcării de la 1848, ci ca o consecință directă a angajării oamenilor de cultură, a scriitorilor, în mișcarea de renaștere a României, în lupta nemijlocită pentru dreptate socială, eliberare de sub dominație străină, pentru unitatea tuturor românilor, pentru curățirea demnității naționale.

Culegerea și publicarea poeziei populare, traducerea ei în limbi de circulație și folosirea acesteia ca sursă de inspirație în propria-i creație, depășesc în importanță cadrul limitat al activității culturale-științifice și literare și se înscriu ca un moment de seamă în lupta de emancipare a întregii națiuni române.

În condițiile unei tradiții poetice nu întotdeauna legată de realitățile autohtone și care nu exprima năzuințele celor care trudeau pe aceste meleaguri ci reprezenta, în mare măsură, o prelungire a unor mode străine, crescut în atmosfera literar-artistice a Parisului din cel de al IV-lea deceniu al secolului trecut, poetul care debutase cu o poezie în limba franceză are revelația factorului românesc în toată bogăția și diversitatea lui. Descoperirea acestor inestimabile valori artistice ale căror rădăcini erau puternic implinate în existență, în peisajul și sensibilitatea concetățenilor săi a determinat întreaga orientare ulterioară a creației activității sale spre realitățile istorice, spre felul de a trăi, de a munci și de a visa al poporului său.

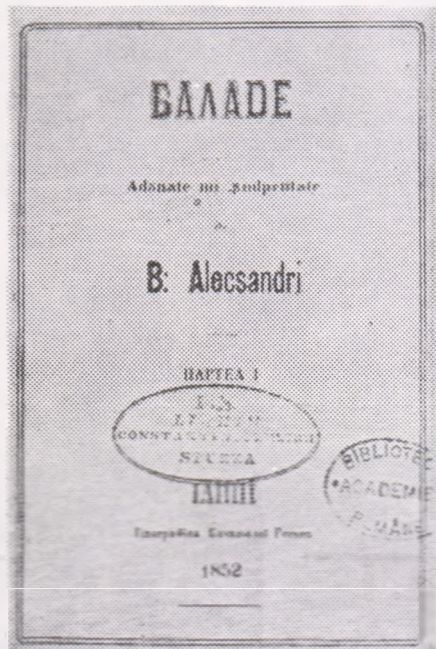
Alecsandri n-a uitat niciodată poporul din care făcea parte și a iubit ca nimeni altul pămîntul țării și și-a făcut din culegerea producției populare un titlu de glorie, a luptat pentru afirmarea națiunii sale prin ceea ce avea mai original și mai autentic. De numele lui Vasile Alecsandri este legată noțiunea și acțiunea de culegere a poeziei noastre populare. Încercările anterioare nu s-au bucurat de prestigiul unui scriitor talentat și care să aibă conștiința că singura modalitate de a conferi originalitate literaturii naționale este legarea acesteia de poezia populară. Dar pentru Alecsandri folclorul n-a însemnat doar condiția prin care limba și literatura română își puteau căpăta individualitatea și specificul în ansamblul culturii universale, ci a fost invocat și folosit ca argument în sprijinul obținerii unor revendicări pe plan social și național.

Poetul conferă valorilor spirituale demnitate de a apăra drepturile românilor la unitate și independență, dreptul autorilor de balade și doine de a-și dobîndi egalitatea socială. Cei mai de seamă reprezentanți ai culturii românești de la mijlocul veacului trecut, scriitorii și istoricii de prestigiu, au colaborat la realizarea acelei colecții reprezentative. Preocuparea pentru culegerea, cunoașterea și difuzarea folclorului, pentru utilizarea acestuia în scopul „naționalizării” literaturii române este izvorâtă din convingerea generației pașoptiste că numai poporul este elementul determinant al progresului social, că numai îndreptîndu-și interesul spre istoria și natura patriei, spre realitățile ei sociale și spirituale, literatura națională are perspectiva de a-și exercita o individualitate bine definită, originalitate în contextul literaturii europene.

În această muncă de culegere și difuzare a producției orale sînt de reținut publicarea unor balade în „Bucovina” (1848), fraților Hurmuzachi, cele două volume de balade „adunate și îndreptate”, apărute în 1852 și 1853, suplimentele de folclor ale „României literare” (1855), traducerile în franceză, engleză și germană dintre 1855 și 1857 și, mai cu seamă, marea colecție **Poezii populare ale românilor** din 1866.

În afara influenței binefăcătoare pe care cunoașterea poeziei populare a avut-o asupra propriei creații literare, activitatea sa de culegător și iubitor al folclorului a constituit unul din temeurile răspîndirii operei sale, unul din motivele adeviziunii de care s-a bucurat pretutindeni unde se vorbea limba românească.

Încă înainte de apariția primelor culegeri, Alecsandri publică articolul **României și poezia lor**, ca un comentariu plin de patos și dragoste de țară, impregnat de încredere în viitorul luminos al poporului său, în ciuda insuccesului înregistrat cu puțin timp înainte: „Mi-e drag românul — scrie poetul — și știu a prețui bunătățile cu care l-au dăruit natura. Mi-e drag să-l privesc și să-l ascult, căci el e simplu și frumos în înfășoșarea lui; căci e curat, înțelept, vesel și poetic în graiul său. Imi plac obiceiurile sale

patriarhale, credințele sale fantastice, dansurile sale vechi și voinicești, portul său pitoresc care, la Roma, se vede săpat pe coloana lui Traian, cîntecele sale jalnice și melodioase și mai ales poeziile sale atât de armonioase.

Eu îl iubesc și am multă sperare într-acest popor plin de simțire, care respectează bătrînețile, care-și iubește pămîntul și care, fiind mîndru de numele său de român, îl dă ca un semn de cea mai mare laudă oricărui om vrednic, oricărui viteaz, fie măcar de singe străin.

Am multă sperare într-acest neam a cărui adîncă cuminție e tipărită într-o mulțime de proverburile, unele mai înțelepte decît altele, a cărui închipuire minunată e zugrăvită în poveștile sale poetice și strălucite ca însăși acele orientale”.

Preocuparea sa susținută, desfășurată pe parcursul a mai multe decenii, de a culege creația anonimă este o consecință nemijlocită a legăturii sale cu clasele asuprite. Cunoașterea folclorului îi prilejuiește implicit cunoașterea directă a stării materiale a acestor desmoșteniți ai soartei și îl întărește în credința legitimității deciziunilor revoluției de la 1848, a năzuinței acestora spre o viață omenească la care le dădea dreptul valoarea producțiilor lor spirituale, create în condițiile vitrege ale asupririi. Meritul de a fi ctitor al presei literare românești, de a fi creat dramaturgia originală, de a fi fost suveranul de necontestat al poeziei și prozei românești timp de cinci decenii, i se adaugă și titlul de inițiator al culegerii folclorului românesc, al aprecierii creației anonime și al utilizării acesteia în promovarea literaturii culte.

Expresie a unei epoci și a unei mentalități, culegerea lui Alecsandri n-a fost scutită de critici și contestații care vizau mai cu seamă intervenția poetului în forma pieselor culese. În ciuda tuturor rezervelor care s-au manifestat față de autenticitatea bucăților din colecția sa, dezvoltarea ulterioară a folcloristicii românești este determinată, chiar prin contrast, de inițiativa și prestigiul său. Poezia populară în variantele din culegerea sa s-a bucurat de cea mai largă circulație și aderență și a contribuit într-o proporție considerabilă la dezvoltarea limbii și literaturii române. Cercetători de autoritate afirmă că intervențiile lui Alecsandri n-au alterat tematica și structura pieselor culese, caracterul eroului și factura stilistică, anchetele ulterioare confirmînd existența unor variante identice ca formă și compoziție cu cele din culegerea sa. De altfel culegătorul n-a negat niciodată faptul că a intervenit: prima culegere poartă subtitlul „adunate și îndreptate”, iar ultima „adunate și întocmite”. Poetul pleca, în modificările operate, de la convingerea că arhetipul baladelor și doinelor ar fi fost supus unui proces de degradare iar misiunea sa era de a înlătura adaosurile care s-au suprapus originalului, de a le restaura și a le reda puritatea inițială. Prezintă conaționalilor și străinilor aceste valori artistice, poetul urmărea să le câștige adeviziunea, să le impună respectul și să determine o mișcare de simpatie față de creatorii anonimi. Intervențiile sale își aveau, în ultimă instanță, o justificare patriotică.

Forma poetică a unor variante, între care și **Miorița**, se explică și prin epoca în care au fost auzite și înregistrate, epocă de maximă înflorire a folclorului românesc. **Miorița**, ca o piesă reprezentativă, depășește în importanță o simplă creație populară, devine un simbol, intrucit în ea s-au cristalizat de-a lungul anilor specificul gândirii și sensibilității românești, elemente ale fizionomiei spirituale a poporului nostru, atitudinea sa față de natură, față de muncă și față de moarte, față de problemele fundamentale ale existenței. Ca valoare umană și artistică balada demonstrează capacitatea creatoare și virtuțile poetice ale unui popor. Apărută la cîțiva ani după înfrîngerea mișcării revoluționare de la 1848 și în ciuda unor interpretări de pasivitate și resemnare, balada **Miorița** poartă un mesaj de măreție și seninătate în fața morții, de înfrîngere și depășire a desnădejzii și groazei animalice, sugerează elemente de rezistență și permanentă, pe deasupra tragicului sfîrșit. În locul unor reacții instinctive balada comunică și afirmă capacitatea omului de a-și depăși suferința, de a-și subordona condiția unor valori morale și unor fapte care să-i supraviețuiască. „Nu mistică morții — spune un cercetător — ci preamărirea vieții în formele ei creatoare, o preamărire chiar în actul morții, pulsează în istoria și estetica baladei românești”.

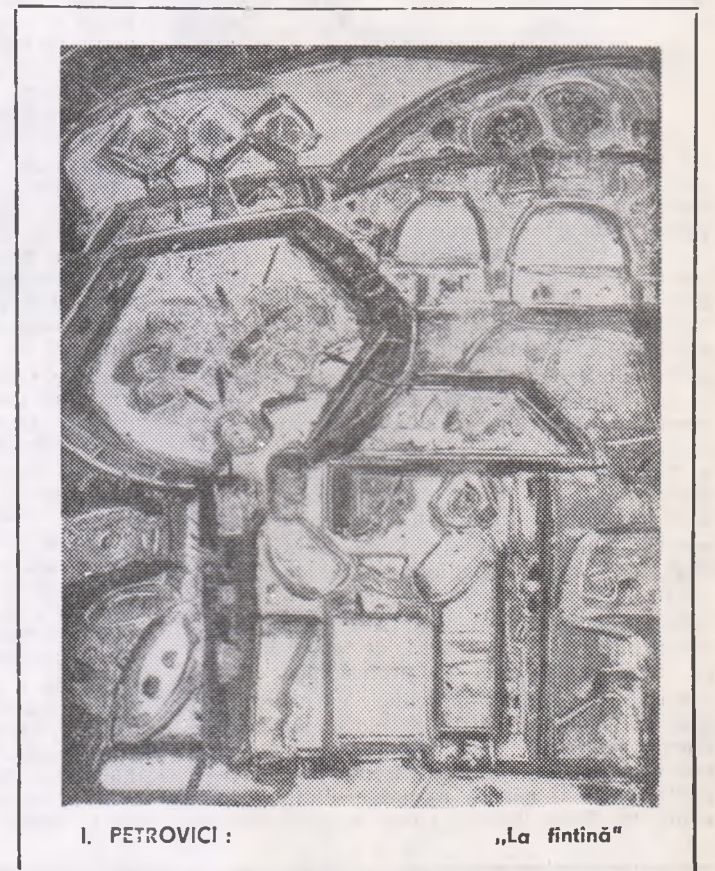
Importanța acțiunii sale se constituie în egală măsură din prioritatea cronologică, din valoarea artistică a pieselor, din caracterul reprezentativ și antologic al culegerii.

Poetul a fost conștient de faptul că această fericită legătură cu sensibilitatea unei colectivități, manifestată în valori spirituale, i-a determinat întregul destin al vieții și operei, l-a făcut — după cuvintele Elenei Negri — demn de titlul de glorie la care trebuie să rivnească orice creator, acela de a fi poet național și popular. „Sînt poet — scria către sfîrșitul vieții — aceasta am s-o mulțumesc numai poporului românesc din care m-am născut și care cuprinde în sinul său o comoară nesecată de cea mai sublimă poezie”.

Prin acea **totalitate** a acțiunilor sale, cum spunea Maiorescu, Alecsandri a reprezentat în contextul culturii și literaturii românești de la mijlocul veacului trecut, înainte de realizarea primei etape a unității noastre politice, o sinteză a culturii și literaturii române, un exemplu de scriitor național.

Această puternică adeviziune de care s-a bucurat întreaga operă a lui Alecsandri se explică în cea mai mare parte prin contribuția pe care poetul a adus-o la cunoștința și difuzarea literaturii populare românești: „Vor trece sute de ani — scrie B. P. Hașdeu — dar niciodată nu va răsună numele unui **Mihu Copilu**, **Toma Alimoș**, **Erculean** etc., fără ca ecoul să nu vibreze: Alecsandri...”.

AL. TEODORESCU

ROMÂNIA ȘI PROBLEMA DEZARMĂRII

O retrospectivă a susținerii participării a României la eforturile postbelice pentru înfăptuirea dezarmării, înscrisă în contextul politicii generale a țării noastre de pace și cooperare internațională, reflectă pe deplin importanța pe care statul român o atribuie eliminării din viața popoarelor a cursei înarmărilor, cu toate pericolele pe care aceasta le comportă. Pornind de la realitatea că fenomenul nociv al înarmărilor constituie o primăjdie gravă pentru pacea și securitatea omenirii, că el absoarbe o parte considerabilă a resurselor materiale și umane, iar fabricarea și stocarea în cantități tot mai mari de noi tipuri de arme de distrugere în masă constituie o amenințare permanentă pentru omenire, țara noastră consideră că intensificarea luptei pentru dezarmare și, în primul rând dezarmarea nucleară a devenit o necesitate imperioasă. Ea se impune și ca o consecință logică în fața pericolului pe care îl reprezintă pentru pacea și securitatea mondială iraționala cursă a înarmărilor. Paradoxal, dar aceasta este realitatea, că în momentul în care ultimele ore ale lui 1970 încheiau primul an al „Deceniului dezarmării” statisticile înregistrate impresionantă cifră de cheltuieli pentru înarmare — 204 miliarde dolari echivalentă cu venitul total, pe același an, al unui miliard de oameni din America de Sud, Asia de Sud, și Orientul Mijlociu sau cu a-

proape o zecime din produsul social brut al tuturor statelor lumii.

Ritmul infernal al cursei înarmărilor depășește ritmul de creștere al produsului social total, cât și al sporului populației pământului: peste 120 miliarde dolari în 1962, peste 138 miliarde dolari în 1967, 204 miliarde dolari în 1970.

Pentru educația fiecăruia din cei aproximativ un miliard de tineri de vârstă școlară de pe glob, statele alocă în medie 100 dolari pe an. Pentru un tânăr îmbrăcat în uniformă militară, suma este de 78 de ori mai mare — 7.800 dolari anual. În timp ce la fiecare 24 de ore, foamea seceră pe glob aproape 90.000 de vieți, în același interval fondurile cheltuite pentru înarmări însumează peste o jumătate de miliard de dolari. Dacă cheltuielile militare vor urma același ritm, suma globală rezultată la capătul acestui deceniu va fi de 4.000 miliarde dolari.

Iată de ce problema dezarmării reclamă mai mult ca oricând măsuri eficiente, de ordin practic, pe calea înfăptuirii acestui deziderat vital al popoarelor. În acest scop este necesar — așa cum se subliniază în expunerea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la adunarea solemnă consacrată gloriei semicentenar al Partidului Comunist Român — ca la conferința de la Geneva să participe toate statele interesate, abordându-se mai concret căile practice de dezarmare; ar fi,

de asemenea, deosebit de utilă organizarea unei conferințe generale a tuturor statelor pentru discutarea problemei dezarmării și în primul rând a dezarmării nucleare. În expunere au fost, totodată, reiterate propunerile României privind necesitatea adoptării unor măsuri parțiale de dezarmare menite să creeze condiții propice pentru desființarea N.A.T.O. și, concomitent a Tratatului de la Varșovia. „Nu trebuie să se aștepte — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca aceste probleme vitale ale omenirii să fie rezolvate numai la masa tratatelor; este necesar ca masele să lupte pentru a-și apăra, prin forță proprie, viața, securitatea, perspectiva dezvoltării civilizației umane. Numai masele pot impune dezarmarea, numai ele vor realiza dezarmarea”.

România s-a pronunțat, de asemenea, pentru interzicerea și lichidarea armelor chimice și bacteriologice. În acest sens, trebuie menționată prezentarea de către nouă țări socialiste, între care și România, a unui proiect de convenție privind interzicerea cercetărilor, fabricării și stocării armelor chimice și bacteriologice și distrugerea acestora.

Considerând că unul din factorii de consolidare a relațiilor de bună vecinătate între state, a încrederii reciproce, îl constituie crearea de zone denuclearizate, România se pronunță pentru dezarmare regională, făcând cunoscutele sale propuneri privind transformarea Balcani-

lor într-o zonă a păcii, liberă de arme nucleare, și sprijinind, totodată, inițiativele care vizează denuclearizarea Americii Latine, Africii și a unor regiuni ale Europei.

Înțelegând că fiecare țară, indiferent de suprafața acesteia, de numărul locuitorilor ei sau de gradul său de dezvoltare, are un cuvânt de spus și trebuie să se preocupe de problemele lumii în care trăiește, țara noastră și-a adus o contribuție activă la eforturile internaționale în domeniul dezarmării, atât în cadrul Comitetului de la Geneva și al sesiunilor Adunării Generale a O.N.U., cât și în alte împrejurări.

În ultimii ani România a fost prezentă în Comitetul pentru dezarmare, de la Geneva, prin cele, aproape 20 de amendamente vizând ameliorarea proiectului tratatului de neproliferare a armelor nucleare concretizate în documentele de lucru din 19 octombrie 1967 și 11 martie 1968, din care unele și-au găsit reflectarea în textul final al acestui tratat. Anul 1969 a însemnat avansarea, pentru prima oară de către țara noastră a ideii „Deceniul dezarmării”, fapt consemnat în raportul Comitetului de la Geneva către cea de-a XXIV-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. Participarea României la dezbaterile pentru dezarmare din 1970 a fost marcată de inițiativele sale atât în Comitetul pentru dezarmare, cât și în cadrul celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. De pildă la 13 septembrie 1970, din inițiativa

guvernului român, pe agenda celei de-a XXV-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., a fost înscris punctul „Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității lumii.” România a fost, de asemenea, coautoare la rezoluția care a precedat semnarea, la 11 februarie 1971, concomitent la Moscova, Washington și Londra, a Tratatului cu privire la interzicerea amplasării de arme nucleare și alte forme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul lor.

Întreaga activitate externă a României, propunerile sale, poziția ei realistă privind reglementarea problemelor internaționale majore sînt părți componente ale politicii de pace și înțelegere între popoare, promovate cu consecvență de partidul și guvernul nostru.

De câteva săptămîni, Comitetul pentru dezarmare de la Geneva și-a reluat dezbaterile avînd înscris pe agenda de lucru problemele definite încă din august 1968 și reafirmate prin rezoluțiile adoptate la sesiunile Adunării Generale a O.N.U. ce au avut loc de atunci: măsuri de încetare a cursei înarmărilor nucleare și dezarmare nucleară; măsuri în domeniul nuclear; măsuri colaterale de dezarmare; dezarmare generală și totală. Ca și în sesiunea de primăvară a Comitetului, în centrul dezbaterilor actualei runde se află interzicerea și distrugerea armelor chimice și bacteriologice (biologice), în încercarea de a se supune viitoarei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. un proiect de convenție pe această temă. Se discută, de asemenea, problema interzicerii experiențelor nucleare subterane, ca măsură menită să completeze Tratatul de la Moscova din 1963. Se întrevede, ca la actuala

sesiune, să mai fie evocate și măsurile regionale de dezarmare, deosebi în Europa, demilitarizarea completă a teritoriilor submarine și alte măsuri.

La Helsinki se desfășoară cea de-a V-a rundă a convorbirilor sovieto-americane privind limitarea cursei înarmărilor strategice (SALT), într-un climat considerat a fi mai favorabil după înțelegerea survenită la sfîrșitul lunii mai între guvernele Uniunii Sovietice și Statelor Unite. Cele două țări au convenit să-și concentreze eforturile în anul în curs în vederea pregătirii unui acord pentru limitarea desfășurării sistemelor de apărare antirachetă. De ambele părți se apreciază că încheierea unui asemenea acord ar favoriza realizarea unor măsuri și în domeniul armelor strategice ofensive.

Desigur, reluarea negocierilor pe tema dezarmării constituie un fapt pozitiv corespunzător năzuințelor popoarelor, dorinței lor de a se acționa spre eliminarea focarelor de încordare, a surselor de amenințare la adresa păcii și securității.

O analiză atentă asupra evoluției rezultatelor de pînă acum ale tratatelor de dezarmare arată însă că nu au fost adoptate încă măsuri efective de reducere și încetare a cursei înarmărilor și de dezarmare reală. Cele câteva acorduri cu caracter preventiv restrictiv, prin natura și întinderea lor, nu au afectat practic spirala înarmărilor. Concluzia firească ce se impune este aceea că a sosit timpul să se pășească de la declarații de intenții la fapte, la măsuri concrete de dezarmare generală și totală, și în primul rând a dezarmării nucleare.

În acest sens se pronunță cu consecvență și țara noastră.

RADU SIMIONESCU

colocvii amicale

cu regizorul iugoslav

BORA GRIGOROVICI despre teatru, firește

zitatea sa e neostoită, observațiile îi sînt întotdeauna pertinente ținînd de o cultură solidă și multilaterală. Vrea să revadă locuri prin care a umblat în vizita sa de anul trecut; nu poate uita așezarea minunată a Agapiei, este încântat de prînzul luat la Potoci. Teatrul însă este marea lui iubire. Și teatrul politic, mai ales. Dar ce este, în fond, teatrul politic? Pentru Bora Grigorovici distincțiile nu sînt rigide; „Port-Royal” de Montherlant, memorabil spectacol creat de el pe scena Naționalului din Belgrad, spune, într-un decor de istorie, lucruri esențiale asupra epocii pe care o trăim și a problemelor care o frămîntă. Dar actul teatral, în general, constituie un eveniment și orice piesă bună ar fi capabilă să producă efectul teatrului politic. Condiția principală este însă publicul, felul cum el receptează spectacolul, condiționat de evenimente și împrejurări. Teatrul politic este, deci, un efect al teatrului și nu un curent propriu-zis? Bora Grigorovici înclină să creadă că da. La Paris, „Mama” după Gorki a fost primită excelent; la Belgrad, „Ascensiunea lui Arthur Uj” nu a interesat prea mult, pentru că toată lumea știa cum a parvenit fascismul. Teatrul studentesc, așa cum se face azi în Iugoslavia, pare să conțină germenele unui teatru activ, polemic, actual. Teatrul studentesc este foarte apreciat acolo și mulți îl consideră un ferment necesar deopotrivă publicului și oamenilor de teatru, deși e vorba de echipe de amatori. Se poate vorbi în prezent despre un teatru iugoslav preocupat să atingă un nivel superior în valorificarea dramaturgiei naționale. Clasice și moderne. „Modelele” au fost depășite; „demitizarea”, „distanțarea”, nu mai au trecut în evaluarea operelor clasice. Au fost realizate în ultima vreme spectacole interesante izvorite din efortul de a găsi valori perene — etice, morale, artistice, deopotrivă literare și teatrale — în piesele clasice. O moștenire bogată invită oamenii de teatru la o activitate seducătoare. Nu e uitat nici teatrul experimental. În Iugoslavia — țară cu 60 de teatre — regizorul este principalul factor crea-

tor al spectacolului. El este în primul rând cel care „experimentează” neputîndu-se, evident, lipsi de actori. Dar mai sînt și câteva teatre în care regizorul este vioara a doua, dispărînd în spatele personalităților actoricești.

Bora iubește literatura țării sale căreia îi dorește strălucire. Lucrează la un film de televiziune, dedicat scriitorului Svetozar Ciorovici, a montat aproape toate piesele lui Nușici, este un colaborator frecvent al Muzeului Național de Teatru din Belgrad, o instituție respectabilă, ale cărei tipărituri sînt remarcabile opere de cercetare. Dar principalul — și regizorul belgrădean spune aceasta cu un fel de patimă sinceră — este slujirea dramaturgiei contemporane „actul de justificare al unui Teatru Național”. Pe cine preferă? Acum ar vrea să dea înțietate scriitorilor preocupati de teme istorice naționale: Borislav Mihailovici, Ivan Studen, Mariam Matkovic și Zika Lavici. Publicul primește cu interes piesele lor, pentru că îi oferă sugestia unor situații asemănătoare în viața individului sau a colectivității. Un scriitor de o neobișnuită vigoare este Velimir Lukici. Teatrul său împletește imaginarul cu realul, istoria sau chiar basmul, cu realitatea. E preocupat de jocul morții și al dorinței, de efemeritatea împlinirii arbitrariului. Subiectele provenind din vechi legende, dar punerea lor în pagină evocă realități politice persistente în lume și, nu de mult, depășite în țara autorului. „Regele Oswald”, și „Cazu inocentei Arabela” sînt alegorii în care argumentația actuală se conjugă cu feeria basmului. Una dintre piese, „Cazu inocentei Arabela” a primit premiul I la Festivalul Național de Teatru desfășurat sub patronajul președintelui Statului. De Lukici, care este și directorul Teatrului Național, îl leagă o veche afecțiune și mi-l descrie cu simpatie ca pe un „bon homme” cu fobia călătoriilor, deosebit de capabil, înzestrat cu o inteligență pătrunzătoare. Mai sînt și alți scriitori contemporani de care Bora s-a atașat. Principalul este actualitatea piesei și a spectacolului. Avem în politica noastră teatrală — spune el — multe puncte comune cu tea-

trul din celelalte țări socialiste. Ce înseamnă să fii modern în teatru? Bora crede că aceasta nu e chestiune de opțiune prealabilă. Insuși termenul este elastic; numai rezultatul, opera, îl poate caracteriza pe regizor. „Nu mă interesează etichetele modern sau altele principalele este spectacolul bun”. Logica regizorului este cuceritoare și atunci cînd se referă la politica de teatru: „Nu sînt pentru un teatru exclusivist care să se adreseze doar unui grup. Toate piesele repertoriului universal au o mulțime de elemente comprehensibile și pot fi transpuse scenic pentru marea publică”. Nu cred că trebuie să insistăm numai pe succese comerciale. Dimpotrivă: să ne zbatem cît mai mult pentru succese de cultură”.

Din România pleacă cu impresii foarte bune deși ritmul pregătirii spectacolelor i se pare cîteodată greoi. E o părere generală sau sugerată de colaborarea cu oameni de teatru români? Evident, de colaboratori. Sînt scenografi tineri care vor de la început să lucreze prea mult, se difuzează pe cîteva planuri, nu respectă termenele. Din păcate, în Iugoslavia teatrul românesc este cunoscut numai prin vizite și turnee reciproce și mai puțin prin autori. Dar turneele au arătat, cu prisosință, că România are excepționale forțe actoricești. Bora Grigorovici este de părere că în colaborarea artistică dintre teatrele noastre și cele din Iugoslavia s-ar putea face mai mult. Și-a punctat cuvintele cu un zîmbet încercător: știa că sîntem de aceeași părere.

G. ISAC

